

**Magyarország 3-4-5. időszakos jelentése a Gyermek
Jogairól Szóló Egyezményben elismert jogok érvényesítése
érdekében elfogadott intézkedésekről**

Budapest, 2012. június 28.

Tartalomjegyzék

	Pont	Oldal
Bevezetés		3
A. Általános intézkedések az Egyezmény végrehajtása érdekében	18-19j	4
B. A gyermek fogalma	22	10
C. Általános Alapelvek	23a-26c	11
1. A diszkrimináció tilalma (2. Cikk)	23a	11
2. A gyermek mindenek felett álló érdeke (3. Cikk)	23b	12
3. Az élethez, életben maradáshoz és fejlődéshez való jog (6. cikk)	23c	12
4. A gyermek véleményének tiszteletben tartása (12. cikk)	23d	12
5. Speciális intézkedések a diszkrimináció megelőzésére (2. cikk)	24	13
6. Jogalkotási, igazságszolgáltatási, közigazgatási és egyéb intézkedések az alapelvek tiszteletben tartására	25	15
7. Halálbüntetés tilalma	26a	16
8. Halotti anyakönyvi nyilvántartás	26b	16
9. Az öngyilkosságok és a csecsemőgyilkosságok megelőzése	26c	16
D. Polgári jogok és szabadságjogok	28a-29	17
1. Születési anyakönyvezés, állampolgárság (7. cikk)	28a	17
2. Személyazonosság megtartása (8.cikk)	28b	18
2. A véleménynyilvánítás szabadsága (13. cikk)	28c	18
3. Gondolat-, lelkiismeret- és vallásszabadság (14. cikk)	28d	18
4. Az egyesüléshez és a gyülekezéshez való jog (15. cikk)	28e	18
5. A magánélet védelme (16. cikk)	28f	18
6. Az információhoz való hozzáférés és a gyermek jólétét veszélyeztető tartalmakkal szembeni védelem (17. cikk)	28g	19
7. A kínzásnak, kegyetlen, embertelen, megalázó büntetés vagy bánásmód, valamint testi fenyegetés tilalma (37 (a) cikk és 28 cikk 2. szakasz)	28h	19
8. A gyermek áldozat testi és szellemi rehabilitációja	28i	20
E. Család és helyettesítő gondozás	31a-31j	20
1. Családi környezet és szülői iránymutatás (5. cikk)	31a	21
2. A szülők közös felelőssége és a gyermekellátások biztosítása (18. cikk)	31b	21
3. Szülőktől való elválasztás (9. cikk)	31c	23
4. Családegyesítés (10. cikk)	31d	26
5. Gyermektartásdíj behajtása (27. cikk 4. szakasz)	31e	27
6. Családi környezettől megfosztott gyermek (20. cikk)	31f	28
6. Gyermekelhelyezés felülvizsgálata (25. cikk)	31g	31
7. Örökbefogadás (21. cikk)	31h	31
8. A gyermek jogellenes külföldre vitele (11. cikk)	31i	32
9. Bántalmazás és elhanyagolás (19. cikk), a gyermek rehabilitációja és társadalomba való visszailleszkedése (39. cikk)	31j	33
F. Fogyatékoság, egészség és jólét	33-35b	35
1. Fogyatékos gyermekek (23.cikk)	33	35
2. Életben maradás és fejlődés (6. cikk 2. szakasz)	34a	36
3. Egészség és egészségügyi ellátás (24. cikk)	34b	36
4. A gyermekek testi, szellemi egészségének és jólétének támogatása	34c	36
5. Serdülőkorúak reprodukzív egészséghez való joga	34d	37

6. Egészségre káros hagyományok és szokások tilalma (24. cikk 3.)	34e	37
7. Tiltott szerekkel való visszaélés megakadályozása (33. cikk)	34f	37
8. A börtönbüntetés tölthető szülővel élő gyermekek védelme	34g	38
9. Szociális biztonság és gyermekgondozási szolgáltatások (26. és 8. cikk 3. szakasz)	35a	38
10. Gyermekek számára megfelelő életminőség biztosítása (27. cikk 1-3 szakaszok)	35b	38
G. Oktatás, szabadidő és kulturális tevékenységek	37a-37e	39
1. Oktatáshoz való jog (28. cikk)	37a	39
2. Az oktatás céljai és minősége (29. cikk)	37b	39
3. A nemzetiségekhez tartozó gyermekek kulturális jogai(30. cikk)	37c	40
4. Az emberi jogok és az állampolgári ismeretek oktatása	37d	40
5. Pihenés, játék, szabadidő, kulturális tevékenységek (31. cikk)	37e	41
H. Különleges védelmi intézkedések	39a-39f	41
1. Menekült, mendékkérő és kísérő nélküli kiskorúak (22. cikk)	39a	41
2. A fegyveres konfliktus által érintett gyermeket (38. cikk), a gyermek testi és szellemi rehabilitációját (39. cikk))	39b	43
3. Gazdasági kizsákmányolás és gyermekmunka (32. cikk)	39c/i	43
4. A gyermek felhasználása kábítószer előállításában és kereskedelmében (33. cikk)	39c/ii	44
5. Szexuális kizsákmányolás és bántalmazás (34. cikk)	39c/iii	44
6. Gyermekkereskedelem és gyermekrablás (35. cikk)	39c/iv	45
7. A gyermek kapcsolatba kerülése az igazságszolgáltatással (40.cikk)	39e/i	45
8. A szabadágától megfosztott fiatalok (37cikk (b)-(d)).	39e/ii	46
9. Fiatalok elítélése (37. cikk (a))	39e/iii	47
10. testi és szellemi rehabilitáció és társadalomba való visszailleszkedés (39. cikk)	39e/iv	48
11. A fiatalokat érintő igazságszolgáltatással foglalkozó szakemberek képzése	39e/v	49
12. Nemzetiséghez tartozó gyermekek (30. cikk)	39f	50

I. Annex: Statistical information and data

Bevezetés

Magyarország eddig két alkalommal 1996-ban és 2004-ben juttatta el időszakos jelentését az ENSZ Emberi Jogi Főbiztos Hivatalához a Gyermekjogi Egyezmény rendelkezéseinek végrehajtása tárgyában.

Az alábbiakban benyújtott 3-4-5. összevont időszakos jelentés a 2004. február 1-jétől 2012. február 1-jéig terjedő időszakra, az ezalatt bekövetkezett jogszabály-változásokra terjed ki. A Jelentést a Gyermek Jogainak Bizottsága által 2010. november 23-án kiadott Egyezmény-specifikus irányelvek, valamint a Bizottság 2006. január 27-ei ülésén készült CRC/C/HUN/CO/2. számú záró-észrevételeiben megfogalmazott Magyarországnak szóló ajánlásainak figyelembe vételével készítettük.

A Jelentést az Emberi Erőforrások Minisztériuma Szociális-, Család –és Ifjúságügyi Államtitkárságának Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztálya a következők intézmények és szervezetek bevonásával készítette:

- Emberi Erőforrások Minisztériuma Egészségügyi Államtitkárság,
- Emberi Erőforrások Minisztériuma Oktatási Államtitkárság, Sport Államtitkárság,
- Emberi Erőforrások Minisztériuma Kulturális Államtitkárság,
- Emberi Erőforrások Minisztériuma Szociális és Gyermekjóléti Szolgáltatások Főosztálya,
- Emberi Erőforrások Minisztériuma Családpolitikai Főosztály
- Emberi Erőforrások Minisztériuma Fogyatékoságügyi Főosztály,
- Emberi Erőforrások Minisztériuma Ifjúságügyi Főosztály,
- Emberi Erőforrások Minisztériuma Segélyezések és Támogatások Főosztálya

- Emberi Erőforrások Minisztériuma, Szociális Európai Uniós és Nemzetközi Főosztály
- Belügyminisztérium,
- Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium,
- Nemzetgazdasági Minisztérium,
- Külügyminisztérium,
- Honvédelmi Minisztérium,
- Alapvető Jogok Biztosának Hivatala,
- Legfőbb Ügyészség,
- Kúria,
- Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet,
- Egyenlő Bánásmód Hatóság,
- Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal,
- Központi Statisztikai Hivatal.

A 2004-2012-ig terjedő időszakra vonatkozó statisztikai adatokat a melléklet tartalmazza. Azon kérdések tekintetében, amelyekre a magyar állam nem rendelkezik hivatalos statisztikával, nem állt módunkban adatot szolgáltatni.

18. pont

Magyarország a gyermekek fegyveres konfliktusba történő bevonásáról szóló, a Gyermekek jogairól szóló egyezményhez fűzött Fakultatív Jegyzőkönyvhöz való csatlakozásakor nyilatkozatot tett arról, hogy a fegyveres erőkhöz (Magyar Honvédség) való csatlakozás **alsó korhatára mindenkor a betöltött 18. életév**. A honvédelemmel kapcsolatosan kialakított új szabályozás 2011. évi CXIII. törvény a honvédelemről és a Magyar Honvédségről, valamint a különleges jogrendben bevezethető intézkedésekről 5.§ (4) bekezdése is ezt erősíti meg: a betöltött 18. életév a katonai szolgálat alsó korhatára.

Az 1991. LXIV. törvénnyel kihirdetett a Gyermekek jogairól szóló, New York-ban 1989. november 20-án kelt Egyezményhez (továbbiakban: Egyezmény), valamint a 2009. évi CLXI. törvénnyel ratifikált a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló Fakultatív Jegyzőkönyvhöz Magyarország nem tett sem nyilatkozatot, sem fenntartást

19. a. pont

Magyarország 2012. január 1. napjától hatályba lépő *Alaptörvénye* Q, cikkének (2) és (3) bekezdése deklarálja, hogy Magyarország nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítja a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.

A gyermekek védelmének jogszabályi alapját is az Alaptörvény teremti meg. XVI. cikkének (1) bekezdése külön nevesített rendelkezést tartalmaz a gyermekek védelmére vonatkozóan: „minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.”

Az Alaptörvény „Szabadság és felelősség” fejezetében felsorolt alapvető jogok és kötelezettségek körében több olyan jog is szerepel, melyeket az Egyezmény is nevesít. Többek között a 2. cikkben szerepel a diszkrimináció tilalma, az 5. cikkben az élethez való jog, a 13. cikkben a véleménynyilvánítás szabadsága, a 14. cikkben a gondolat-, a lelkiismeret- és a vallásszabadság, a 15. cikkben az egyesülési és a békés gyülekezési jog, a 26. cikkben szociális biztonsághoz való jog, a 28. cikkben az oktatáshoz való jog, a 37. cikkben a kínzás tilalma, valamint a 40. cikkben a pártatlan, független bírósághoz, jogorvoslathoz való jog és a 40. cikk i. pontjában az ártatlanság vétele.

Az Alaptörvény L) cikkének (2) bekezdése kimondja, hogy Magyarország támogatja a gyermekvállalást, míg a (3) bekezdés akként rendelkezik, hogy a családok védelmét sarkalatos törvény szabályozza.

A *családok védelméről* szóló 2011. évi CCXI. törvény (továbbiakban: Családvédelmi Törvény), amely 2012. január 1-jén lépett hatályba, kimondja, hogy a család olyan önálló közösség, amely erkölcsi alapokon nyugszik, a család Magyarország legfontosabb nemzeti erőforrása, és a családban történő nevelkedés biztonságosabb minden más lehetőséghez képest, továbbá harmonikusan működő családok nélkül nincs jól működő társadalom.

A törvény rögzíti a családok védelmére vonatkozó célokat és alapelveket, amelyek kijelölik az állami feladatokat, továbbá deklarálja, hogy az állam - annak érdekében, hogy minden gyermek családban nevelkedhessen fel - támogatja az örökbefogadást, és gyors, méltányos határidőn belüli, a gyermek érdekeit szem előtt tartó örökbefogadási eljárás megvalósítására törekszik.

A törvény fontos része a szülők és a gyermekek jogainak és kötelezettségeinek rögzítése. A kiskorú gyermek szülőjének kötelezettségei között külön nevesíti a gyermek emberi méltóságának tiszteletben tartását, a gyermekkel történő együttműködési kötelezettséget, a gyermek tájékoztatását az őt érintő kötelezettségekről, gondoskodást a gyermek felügyeletéről, illetőleg a szülő kötelezettségét arra, hogy a rá való tekintettel az államtól kapott támogatást a gyermek nevelésére és gondozására fordítsa. A törvény fenti rendelkezése mind az Egyezmény 12., 13. 14., 17., 18. cikk 2. pontjával, mind a Gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997.

évi XXXI. törvénnyel (továbbiakban: Gyermekvédelmi Törvény) és a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (továbbiakban: Családjogi Törvény) rendelkezéseivel összhangban van.

Jelenleg folyamatban van a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény helyébe lépő új Polgári Törvénykönyv (továbbiakban: új Ptk.) kodifikációja. Az új Polgári Törvénykönyv elfogadása után egy éves felkészülési időt követően lépne hatályba. A gyakorlati jogalkalmazást és a jogkereső állampolgárok jobb tájékozódását szolgálja a családjogi törvény rendelkezéseinek az új Ptk.-ba történő integrálása. Az új Ptk. Családjogi Könyve szerint is minden gyermekkel kapcsolatos jogviszony elsődleges rendezési szempontja a gyermek érdeke.

Magyarországon **2012. a gyermekbarát igazságszolgáltatás éve**. A gyermekbarát tematikus év egyik első lépése a büntető anyagi, polgári és büntetőeljárásai rendelkezések módosítása, illetve kiegészítése. A polgári eljárásjog területén bevezetni kívánt változtatások célja, hogy hatékonyabban, szélesebb körben biztosítsák a kiskorúak érdekeinek védelmét és jogaik érvényesülését az igazságszolgáltatásban. Ennek érdekében született meg az a törvényjavaslat, amely **a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvényt** (a továbbiakban: Pp.) **több ponton kívánja kiegészíteni**.

Folyamatban van a Büntető törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényt felváltó új Büntető törvénykönyv (továbbiakban: új Btk.) megalkotása is, amelytől a Fakultatív Jegyzőkönyvekkel összefüggésben a gyermekmunka megelőzése, valamint gyermekpornográfia visszaszorítása terén várunk jelentős változásokat. *(Jelentés 39. c. pontjánál kerül részletesen kifejtésre.)*

19. b. pont

A Gyermek Jogai Bizottságának Magyarország előző ország-jelentését értékelő *CRC/C/HUN/CO/2. számú 2006. január 27-i záró észrevételeiben megfogalmazott 10. a. számú ajánlást* (továbbiakban: a Bizottság záróészrevétele) figyelembe véve az Országgyűlés 2007. május 31-én elfogadta a „Legyen Jobb a Gyermekeknek” Nemzeti Stratégiát 2007-2032. (47/2007. OGY. határozat). Célja, hogy jelentősen csökkentse egy generáció alatt a gyermekszegénység arányát, felszámolja a gyermekek kirekesztésének és a mélyszegénységnek a szélsőséges formáit, átalakítsa és megszüntesse azokat a mechanizmusokat, amelyek átörökítik a generációk között a szegénységet és a szociális kirekesztettséget. A Stratégia hat fejlesztendő területet jelöl meg: a munkaerő-piaci helyzet javítása; a gyermekes családok anyagi helyzetének javítását szolgáló ellátások fejlesztése; a lakhatás feltételeinek, minőségének javítása; a képességek kibontakoztatását, a sikeres iskolai pályafutást segítő szolgáltatások biztosítása, a szegregáció megszüntetése; a gyermekes családokat célzó személyes szolgáltatások és szakellátások fejlesztések; egészségesebb gyermekkor biztosítása.

A Kormány háromévente cselekvési programban határozza meg a szükséges jogszabályi, szakmai, szervezeti feltételek kidolgozásának feladatait, felelőseit, a határidők és a szükséges források megjelölésével. A 2007-2010. évekre vonatkozó kormányzati cselekvési terv (1092/2007. (IX.29.) Kormány határozat) nyomán a következő eredmények születtek.

A Biztos Kezdet Program a 0-6 éves korosztályt célozza meg, fő cél a korai fejlesztés lehetőségének megteremtése a szülők aktív részvételével. Az Európai Unió által támogatott Társadalmi Megújulás Operatív Program (továbbiakban TÁMOP) és a Norvég Alap finanszírozásával létrehozott Biztos Kezdet Gyerekházak fenntartása az eredeti finanszírozási konstrukció lezárulta után a 2012. évben a helyi önkormányzatok által felhasználható központosított előirányzathoz történik; az éves előirányzat a központi költségvetésről szóló 2012. évi CLXXXVIII. törvény (5. melléklet 11. pont) szerint 293 millió Ft.

Ezzel párhuzamosan a cselekvési tervben foglaltaknak megfelelően sor került a rászorultsági alapon járó pénzbeli és természetbeni ellátások rendszerének a gyermekszegénység és a kirekesztettség felszámolását célzó átalakítására és továbbfejlesztésére. (Részletes kifejtés: 24. pont, 31. b.pont és 35. b.pont)

A Legyen Jobb a Gyermeknek Nemzeti Stratégia értékelésére Értékelő Bizottságot állított fel a Kormány, amely 2011. évtől 12 kormányzati képviselőből és 12, civil szervezetek, egyházak, szakmai szervezetek által delegált tagból áll, akikhez állandó meghívottak csatlakoznak. A 2009. és 2010. évre vonatkozó kiadványaiban az Értékelő Bizottság átfogó elemzéseket és adatokat tartalmazó jelentést készített. A 2011. év értékelése folyamatban van.

http://www.gyerekmonitor.hu/index.php?option=com_phocadownload&view=category&id=4&Itemid=5

Ugyancsak a gyermekszegénység problémáját kezelő stratégiát jelent a Kormány 2011. november 30-ai ülésén elfogadott, az uniós roma keretrendszer céljaihoz illeszkedő Nemzeti Felzárkózási Stratégia, melyet Magyarország a tagállamok közül elsőként küldött meg az Európai Bizottságnak. Célja, hogy egységes rendszerben kezelje a szegénység szempontjából meghatározó speciális problématerületi – a gyermekszegénységet, romaügyet, hátrányos helyzetű térségeket érintő – stratégiákat, elősegítve az ágazati együttműködést. Az egységes kezelést a szegénység szempontjából érintett fő célcsoportok közti jelentős átfedés indokolja, hiszen a mintegy 750 ezerre tehető roma népességen belül kb. 500-600 ezerre tehető a mélyszegénységben élők száma. A szegénységi küszöb alatt élő kb. 550 ezer gyermek nagy része is roma származású, ráadásul a roma népesség jelentős része a leghátrányosabb helyzetű térségekben koncentrálódik. A Kormány által a Stratégiával egyidejűleg elfogadott 2012-2014. évekre vonatkozó akcióterv a gyermekek jólléte, az oktatás, a foglalkoztatás, az egészségügy, a lakhatás, valamint az érintettek bevonása, szemléletformálás és diszkrimináció elleni küzdelem területein határozza meg a konkrét feladatokat, felelősöket és határidőket. A komplex feladatellátás érdekében a „Legyen Jobb a Gyermeknek!” gyermekszegénység elleni cselekvési terve a Nemzeti Felzárkózási Stratégia cselekvési tervében szerepel a továbbiakban.

2009-ben fogadta el az Országgyűlés a Nemzeti Ifjúsági Stratégiát (88/2009. (X.26.) OGY. határozat), melynek az Egyezmény rendelkezéseinek, a gyermeki jogoknak az ifjúság és a velük foglalkozó szakemberek közötti terjesztésében van jelentős szerepe.

A Stratégia felvázolja az ifjúság fejlődésének optimális irányait 15 éves időtávon, a hazai ifjúsági korosztályok helyzetének elemzése, valamint az állami feladatvállalás újragondolása alapján részletezi az ifjúságpolitika hosszú távú társadalmi céljait, melyek érdekében részcélokat határoz meg. A gyermeki jogokat illetően a Stratégia részcélként határozza meg a jogi tudatosság fejlesztését, amely érdekében szükséges a gyermek- és ifjúsági jogokról szóló tananyag közoktatási intézményekben, továbbá a felsőoktatásban való elterjesztése, valamint az ifjúsági közfeladatokat ellátó ifjúsági szolgáltató intézményekben való adaptálása, az oktatók képzése. A Stratégiához kapcsolódóan a Kormány által elfogadott 2010-2011. évre szóló 1. cselekvési terv (1012/2011. (I.22.) Korm. határozat) a gyermeki jogok vonatkozásában következő intézkedéseket határozta meg.

Támogatni kell a gyermeki jogoknak az érintettekkel történő minél szélesebb körű megismertetését, valamint a gyermekekkel foglalkozó szakemberek szemléletmód-váltását elősegítő fejlesztéseket és módszertani képzéseket. *Az eredményekről ugyanezen szakasz g. , h. és i. pontjánál számolunk be.* A Stratégián alapuló 2012-2013. évekre szóló szakpolitikai program kidolgozása a megkezdett és sikeresnek bizonyult folyamatok továbbvitelével, valamint a gazdasági és pénzügyi válság kihívásaira reflektálva történik.

19. c. pont

Az Egyezmény érvényesítéséért a ratifikáláskor általánosságban a Kormány vállalt felelősséget, jelenleg a gyermekek- és ifjúság védelméért felelős emberi erőforrások minisztere hatáskörébe tartozik a végrehajtás koordinálása. A Fakultatív Jegyzőkönyvek végrehajtásáért pedig a Közigazgatási és Igazságügy Minisztérium, illetőleg a Honvédelmi Minisztérium a felelős. Utóbbiak esetében idén kerül sor az első ország-jelentés benyújtására a Gyermek Jogai Bizottsághoz.

Az Országgyűlés a közigazgatási reform részeként, a hatékony önkormányzati működés érdekében alkotta meg a helyi önkormányzatokról szóló 2011. évi CLXXXIX. törvényt. A

jogszabály újraszabályozza a helyi önkormányzatok feladat- és hatáskörét. Rendelkezései értelmében a helyi közügyek, valamint helyben biztosítható közfeladatok körébe tartozóan önkormányzati feladat - többek között - az óvodai ellátás, a szociális, gyermekjóléti szolgáltatások és ellátások, a nemzetiségi ügyek. Ennek alapján 2012. január 1-jétől az állam vette át a megyék konszolidációja keretében a megyei önkormányzat fenntartásában lévő egészségügyi, oktatási, gyermek – és ifjúságvédelmi, közművelődési intézményeket, valamint a Fővárosi Önkormányzat fenntartásában lévő egészségügyi intézményeket, azok adósságállományával együtt.

A Bizottság 8. és 13. számú záró-észrevételét figyelembe véve, az új szabályozás kiegyensúlyozottabb és egységesebb finanszírozást biztosít majd a gyermekvédelmi intézmények vonatkozásában.

19. d. pont

A költségvetés jelentős része ellenőrizhető a nemzeti stratégiákhoz kapcsolódó cselekvési tervekben, az azokról szóló jelentésekből, mivel ezekben kerülnek meghatározásra a kormányzat számára a célok érdekében szükséges feladatok végrehajtásáért felelős személyek, szervezetek, a szükséges határidők és anyagi **források**. Jelentős nagyságrendű célzott forrásokat tartalmaznak az uniós támogatással működő, a hátrányos helyzetű gyermekekre irányuló, területi célzást is alkalmazó programok, ezek közül különösen fontosak a Társadalmi Megújulás Operatív Program 3. és 5. prioritásán belüli fejlesztési konstrukciók.

A „Legyen Jobb a Gyermekeknek” Nemzeti Stratégia céljaihoz kapcsolódóan a gyermekek napközbeni ellátására vonatkozó előírásokat a Gyermekvédelmi Törvény és végrehajtási rendeletei szabályozzák. A gyermekek napközbeni ellátása – bölcsőde, családi napközi, családi gyermekfelügyelet, házi gyermekfelügyelet – a gyermekvédelem rendszeréhez, azon belül a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti alapellátások körébe tartozik. Az ingyenes étkeztetésben részesülő gyermekek körének fokozatos kibővítésére a Gyermekvédelmi Törvény ad jogszabályi alapot. A szociális nyári gyermekétkeztetésre a települési önkormányzatoknak nyújtott támogatás igénylésének, folyósításának és elszámolásának részletes szabályait a gyermekek – és ifjúság védelméért felelős miniszter évente rendeletben alkotja meg.

19. e. pont

A Strukturális Alapok, az EGT és Norvég finanszírozási mechanizmus, valamint egyéb uniós programok támogatásai sorolhatók a Magyarország által elnyert nemzetközi fejlesztési támogatások körébe.

19. f. pont

Országos szinten meghatározó szerepet játszik a gyermeki jogok jogalkotásban és jogalkalmazásban történő érvényesítésében az **Alapvető Jogok Biztosának Hivatala**, amely a 2011. évi CXI. törvény alapján 2012. január 1-jétől az Allampolgári Jogok Országgyűlési Biztosának Irodája, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogok Országgyűlési Biztosának Irodája és a Jövő Nemzedékek Országgyűlési Biztosának Irodája jogutódjaként működik. A gyermekek közvetlenül is fordulhatnak jogorvoslatért az Alapvető Jogok Biztosához. A jogérvényesítés terén kiemelkedő jelentőséggel bír, hogy a Biztos egyfajta gyermekjogi ombudsmanként 2008 óta működteti Gyermekjogi projektjét, amelynek keretében a gyermekek számára honlapot is működtet, melyen a gyermekek kérdéseikkel, panaszaikkal a Biztoshoz fordulhatnak, illetve ismereteiket bővíthetik a gyermeki jogok gyakorlása területén. 2008-ban gyermekjogi munkája fókuszában a gyermekek jogtudatosítása, 2009-ben a gyermekek erőszakkal szembeni védelemhez való joga, 2010-ben a család és a családpótló intézmények szerepe, 2011-ben a gyermekek egészségvédelmének kérdései: az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés, a szexuális bántalmazás, a gyermekprostitúció, az egyes ártalmas szokásoktól való védelem, a testnevelés-gyógytestnevelés, az egészséges étkezés állt. A 2012-es év célterülete a gyermekbarát igazságszolgáltatás.

Az Alapvető Jogok Biztosának ajánlásai alapján a *Bizottság 12. számú – záró-észrevételeivel összhangban* - a gyermek- és ifjúságvédelemért felelős miniszter megteszi a jogsérelem orvoslása érdekében szükséges intézkedéseket: átfogó vizsgálatot kezdeményez, valamint jogszabály módosításra tesz javaslatot. Ennek megfelelően került sor az alábbi jogszabályváltozásokra.

Az Alapvető Jogok Biztosá OBH 1024/2008. számú jelentésében, a gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer hiányosságaira hívta fel a figyelmet. Így arra, hogy a jelzőrendszer tagjai sok esetben nem teljesítik jelzési és együttműködési kötelezettségüket, amely mulasztás szankció nélkül marad. Annak érdekében, hogy a jelzési kötelezettség megszegéséről a fegyelmi jogkör gyakorlója minden esetben tudomást szerezzen, a gyámhivatalok fellebbezési hatóságként eljáró megyei szociális és gyámhivatal feladatává tette a Gyermekvédelmi Törvény 2009. január 1-jétől hatályba lépett rendelkezése, hogy kötelezettségzegés esetén kezdeményezze az arra jogosultnál a fegyelmi felelősségre vonást. Súlyosabb esetekben pedig a szociális és gyámhivatalnak kezdeményeznie kell a büntetőeljárás megindítását.

Az Alapvető Jogok Biztosának AJB 316/2011. számú jelentésében megfogalmazott ajánlások nyomán kidolgozásra kerültek a gyermek gondozási helyének megváltoztatására irányuló eljárások részletszabályai. A Gyermekvédelmi Törvény végrehajtási rendeletének módosítása 2012. januárjában lépett hatályba, eszerint a nevelésbe vett gyermeknek a gyermekotthon önálló szakmai egységei közötti mozgatása is gondozási hely változtatásnak minősül. Ez maga után vonja a gondozási hely megváltoztatásához szükséges – a gyermek képviselőjét és érdekeinek védelmét biztosító garanciális szabályok mentén történő - gyámhivatali eljárás lefolytatását, elősegítve ezzel a gyermek nevelése során az állandósághoz való jog érvényesülését.

A jogvédelmi tevékenység erősítése érdekében – *figyelemmel a Bizottság 12. számú záró-észrevételeire* - a Gyermekvédelmi Törvény módosítása alapján 2003. július 1-jétől **gyermekjogi képviselők** segítik a gyermeki jogok érvényesítését. A gyermekjogi képviselők 2010. december 31-ig a Betegjogi, Ellátottjogi és Gyermekjogi Közalapítvány keretei között végezték tevékenységüket, 2011. január 1-jétől pedig az Emberi Erőforrások Minisztériuma háttérintézménye, a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal e célra létrehozott Jogvédelmi Főosztálya működteti a gyermekjogi képviselői hálózatot. Jelenleg 21 gyermekjogi képviselő tevékenykedik az országban, **megyei** felosztásban, összesen havi 3000 órában. A gyermekjogi képviselő segíti a gyermeket jogai megismerésében, érvényesítésében, panasa megfogalmazásában és jogosult kezdeményezni annak kivizsgálását, eljár a gyermek képviselőjében. Segítséget nyújt a gyermeknek az állapotának megfelelő ellátáshoz való hozzájutásban. Annak érdekében, hogy a gyermekjogi képviselők hatékonyabban képviselhessék a gyermeki jogokat, tekintettel az Alapvető Jogok Biztosának gyermeki jogokat érintő javaslataira, a jogalkotó a gyermekjogi képviselő jogait az évek folyamán bővítette.

2006. január 1-jétől a Gyermekvédelmi Törvényben bevezetésre került a nevelési felügyelet alkalmazásának lehetősége, amely a gyermekvédelmi gondoskodásban nevelkedő gyermek személyes szabadságának korlátozásával jár. A nevelési felügyelet elrendelésére irányuló eljárásban a gyermekjogi képviselő képviselheti a gyermeket a gyámhivatal és a bíróság előtt. 2009. január 1-jétől a gyámhivataloknak valamennyi gyermekvédelmi gondoskodásba történő beutalás elrendelését közölniük kell a gyermekjogi képviselővel, az elhelyezés indokoltságának minél teljesebb körű vizsgálata érdekében. A Gyermekvédelmi Törvény 2010. január 1-jétől bevezette a gyermekvédelmi igazgatási bírság intézményét, amely a gyermeki jogokat megsértő, kötelezettségét nem teljesítő gyermekvédelmi szolgáltatást nyújtóval szemben alkalmazható; kiszabására a gyermekjogi képviselő javaslatot tehet.

19. g-h-i. pont

A gyermeki jogok gyermekekkel való megismertetésének érdekében – figyelemmel a Bizottság 18. számú záró-észrevételére az Emberi Erőforrások Minisztériuma honlapján megtalálhatók az Egyezmény és a Fakultatív Jegyzőkönyvek, az időszakos jelentések és azok értékelései magyar és angol nyelven, valamint az Egyezmény a magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek nyelvein.

Továbbá felkerült a honlapra a Gyermekjogi Egyezmény Gyereknyelven, amely elsősorban 8-12 éves gyermekek általi használatra készült. Ugyancsak megjelentek a honlapon magyar fordításban az utóbbi idők legfontosabb Európa tanácsi, európai uniós stratégiái, állásfoglalásai.

Az Egyezmény kihirdetésének 20. évfordulója alkalmából az Emberi Erőforrások Minisztériuma (jogelődje) és háttérintézménye a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet által rendezett ünnepélyes konferencia keretében bemutatásra került a Család, Gyermekek, Ifjúság Egyesület által, az Európai Unió pénzügyi támogatásával, a „Civil szervezetek és az anti-diszkriminációs törvény végrehajtása” program „Van Jogod!” című projektje keretében készített „Kézikönyv a Gyermekjogi Egyezmény Alkalmazásához” című kiadvány. Ezenkívül még egy másik kiadványt is megjelentettek „Nekem vannak jogaim, neked vannak jogaid, neki vannak jogai ...” címmel. A Kézikönyv anyaga az ENSZ Gyermekalapjának megbízásából, a gyermeki jogok érvényesítésében elsősorban kompetens szakemberek számára készült. A kiadvány útmutatásokat ad a gyermekek jogainak előmozdítását szolgáló törvények gyakorlati alkalmazásához. Az Egyezmény egyes cikkeihez összegyűjti azokat az elemzéseket, amelyeket az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága az első 16 év során megfogalmazott. A végrehajtást segíti az a több mint 300 záró észrevétel is, melyet a Bizottság a részes államok jelentései nyomán fogalmazott meg. Mindezeket a többi szerződéshez tartozó testület és a megfelelő ENSZ szervezetek kulcsfontosságú észrevételeinek, határozatainak és jelentéseinek kontextusában helyezi el. A függelékben olvashatók a Fakultatív Jegyzőkönyvek is. Ezen kívül készült még több gyermekvédelmi intézmény saját kiadásában is olyan kézikönyv, amely a gyermeki jogoknak az érintettekkel való megismertetését szolgálja. Országosan legismertebb a Gyermekjogok Kicsiknek című könyvcsomag, mely két könyvet (Gyermekjogi ABC; Pedagógiai Kézikönyv a Gyermekjogi ABC-hez tanároknak), valamint a 3 különböző korosztály számára készült munkafüzetet (Gyermekjogok kicsiknek – nagyobbaknak – nagyoknak) tartalmaz. A könyveket az Agenda Natura kiadó adta ki 2006-ban.

Az évente a Gyermeki Jogok Világnapja alkalmából megrendezésre kerülő szakmai konferencia mindig egy-egy gyermeki jog helyzetét mutatja be, ahol a kormányzat és a non-profit szféra szakemberei mellett maguk a gyermekek is előadóként vesznek részt. A szintén évenkénti ún. „Gyermekbulin” elsősorban szociális és egyéb hátrányban szenvedő gyermekek részére szervezünk olyan programokat, amelyek elősegítik a diszkrimináció minden formájának, valamint a bűnelkövető- és áldozattá válás megelőzését. Az interaktív, játékos programok megismertetik a résztvevőket a gyermeki jogok egy –egy területével is.

A gyermekekkel hivatásszerűen foglalkozó szakemberek számára is nélkülözhetetlen annak ismerete, hogyan tudják a gyermekek számára világossá, egyértelművé, átélhetővé és elfogadhatóvá tenni a gyermeki jogokat. Ehhez nyújt –hiánypótló segítséget – a Kompas – Kézikönyv a fiatalok emberi jogi neveléséhez és a Kiskompasz. A Kompas című kiadvány magyar nyelvre történő fordítása a Mobilitás és a Budapesti Európai Ifjúsági Központ megállapodásának eredményeként 2004. szeptember 13-án jelent meg. Ezzel egyidőben elkezdődött az „emberi jogi nevelés” az Emberi Jogi Képzők Képzése folyamattal. Ennek részeként a Mobilitás Országos Ifjúsági Szolgálat rendszeresen tart képzéseket a fiatalokkal hivatásszerűen foglalkozó szakemberek (tanárok, egészségügyi dolgozó, gyermekvédelmi és a civil szférában dolgozó ifjúsági munkások) számára. Ezek az akkreditált képzések beépültek a tanári továbbképzési rendszerbe. Továbbá megrendezésre kerülnek emberi jogi órák az iskolákban emberi jogokkal foglalkozó szervezetek közreműködésével. Elindult a Szabadon és Méltósággal kistelepülési modellprogram, a Mobilitás szakmai támogatásával kerül megjelentetésre a Humana című emberi jogi magazin, továbbá számos képzés és műhelymunka segíti az emberi jogi nevelés értékeinek megismertetését.

A Nemzeti Alaptantervbe és ily módon helyi tantervekbe beépült a gyermeki jogok oktatása, amelynek részletes kifejtésére a *37. szakasz d. pontjára adott válasznál kerül sor.*

19. j. pont

A civil szervezetekkel és gyermek- és ifjúsági csoportokkal történő kormányzati együttműködés szemléltetésére az alábbi két példa szolgál.

A gyermekek családjukból történő kiemelésével kapcsolatosan – az Egyezmény 20. Cikkében foglaltak biztosítása érdekében – az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága tevékenységével párhuzamosan 2005-ben a Miniszterek Bizottságának Európai Tanácsa elfogadott egy ajánlást a tagállamok gyermekvédelmi intézményeiben nevelkedő gyermekek jogairól. Ennek megfelelően készültek el 2007-ben a Quality 4 Children minőségbiztosítási sztenderdek, melyek kidolgozását három nagy civil szervezet – a **FICE** (Fédération Internationale des Communautés Education), az **IFCO** (International Foster Care Organization) és az **SOS Kinderdorf International** kezdeményezte és fogta össze. Ebben Magyarország is közreműködött: hazánkban a három szakmai szervezet közül kettő a FICE és az SOS Gyermekfalvak működik. A sztenderdek kidolgozásában részt vett még a **Család, Gyermek, Ifjúság Kiemelten Közhasznú Egyesület** is. 2008-ban országos szakmai nap keretében került sor a sztenderdek összevetésére a hatályos jogszabályokkal és szakmai eljárásrendekkel. A sztenderdekben megfogalmazott garanciák – a szükséges és csak kellő mértékű beavatkozás a család életébe, a szülő és a gyermek aktív részvétele a családból való kiemelés folyamatában, illetve helyettesítő gondozás idején és a család újraegyesítésének alapelve - a magyar jogszabályokban is rögzítésre kerültek, és a gyermek sorsát az elhelyezéstől a gyermekvédelmi gondoskodás egész tartama, felülvizsgálata alatt végigkísérő ún. Gyermekeink védelmében elnevezésű adatlap rendszerben is megjelennek.

2010-ben a **Magyar ENSZ Modell Diákegyesület** a legjelentősebb, a gyermeki jogok érvényesülésével is foglalkozó nem-kormányzati szervek és NGO-k összefogásával, - figyelemmel az ENSZ Közgyűlésének 64/134. számú határozatára, amely 2010 augusztusától meghirdette a Nemzetközi Ifjúsági Évet – nyílt pályázat keretében választott ki 4 fiatal és 2 gyermek küldöttet, akik korosztályuk képviselői, szószólói lettek az ENSZ, valamint az egyéb nemzetközi fórumokon.

Szinte minden iskolában működik **diákönkormányzat**, háromévente pedig a településeken működő diákszékek képviselőinek részvételével **országos diákszékek** megtartására kerül sor. Emellett az oktatásért felelős miniszter a jogalkotás folyamatában a gyermekek, tanulók véleményének megismerésére törekszik. Ennek érdekében működteti az **Országos Diákjogi Tanácsot**, amely a tanulói jogokkal összefüggő döntések előkészítésében vesz részt. Véleményt nyilváníthat, javaslatot tehet, állást foglalhat a tanulói jogokat érintő bármely kérdésben.

22. pont

A **Polgári Törvénykönyvről** szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 12. §-ának értelmében kiskorú az, aki a 18. életévét még nem töltötte be, kivéve, ha házasságot kötött. A 14 év alatti kiskorúak cselekvőképtelenek, a 14 és 18 év közötti kiskorúak korlátozottan cselekvőképesek. Jelenleg a házasságkötési korhatárt a Családjogi Törvény 10.§-a határozza meg, mely szerint házasságot nagykorú férfi és nő köthet. A törvény azt az életkort, amelynek elérése után engedély nélkül köthető házasság, férfiakra és nőkre egységesen állapítja meg. Korlátozottan cselekvőképes kiskorú csak 16. életvének betöltése után, a gyámhatóság előzetes engedélyével köthet házasságot. A gyámhatóság az engedélyt csak akkor adja meg, ha megállapítja, hogy a házasságkötés a kiskorú érdekében áll, a kiskorú erre irányuló kérelmét szabad akaratából, befolyástól mentesen nyújtotta be. Ennek érdekében a kiskorú értelmi érettségéről orvosi igazolást, a kiskorú és a születendő gyermeke eltartási feltételeinek meglétét bizonyító jövedelemigazolást szerez be a gyámhivatal, valamint a kiskorúnak részt kell vennie a családvédelmi szakszolgálat tanácsadásán. A gyámhatóság az engedélyezés kérdésében meghallgatja a házastulósokat és a kiskorú törvényes képviselőjét.

A házasságkötés nem jár a nagykorúság megszerzésével, ha a házasságot a bíróság a cselekvőképesség hiánya vagy a kiskorúság miatt szükséges gyámhatósági engedély hiánya miatt

nyilvánította érvénytelennek. Az új Ptk. nem tervez változtatást házassági korhatár szabályozására vonatkozóan.

A hatályos magyar büntetőjog - a **Büntető törvénykönyvről** szóló 1978. évi IV. törvény (továbbiakban: Btk.) és a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban: Be.) - szempontjából gyermek, aki 14. életévét nem töltötte be, és fiatakorú a 14 és 18 év közötti személy. A gyermekkor büntethetőséget kizáró ok, a fiatakorúakra pedig a büntetőeljárás, büntetés kiszabás, és végrehajtás területén egyaránt a felnőttkorúaknál kedvezőbb szabályok vonatkoznak.

Büntetőjogi szempontból a házasságkötéssel nagykorúvá vált személy 18. életévének betöltéséig továbbra is fiatakorúnak minősül. Sértetti oldalon a büntetőjog a 12. életévét be nem töltött személyt védekezésre képtelennek tekint, ily módon az ellene elkövetett bűncselekmények súlyosabban minősülnek.

23. a. pont

A megkülönböztetés tilalmát Magyarország **Alaptörvénye** deklarálja XV. Cikkében, amikor kimondja a törvény előtti egyenlőséget, és tiltja a faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti megkülönböztetést. A hátrányos megkülönböztetést elszenvedők hatékony jogvédelmét és az őket ért sérelem orvoslását külön jogszabályok és egyéb intézkedések bevezetésével igyekszik garantálni az állam. Ezt szolgálja az egyenlő bánásmódról és esélyegyenlőség előmozdításáról szóló, 2003. évi CXXV. törvény, amely 2004. január 27-én lépett hatályba. A törvény végrehajtása érdekében 2005. február 1-jén megalakult az **Egyenlő Bánásmód Hatóság**, amely számos, a jogalkalmazást előre vivő ügyben képviselte már a bármely okból diszkriminációt elszenvedőket.

A törvény felsorolja mindazokat a tulajdonságokat, amelyek legalább egyikével rendelkezőket a jogalkotó védelemben kívánja részesíteni, amennyiben ezekkel összefüggésben valamilyen hátrányt szenvednek el. A védett tulajdonságok között szerepel – többek között – a nemi hovatartozás, a fogyatékoság, a nemzetiséghez való tartozás. Továbbá konkrétan nevesítve szerepelnek azok a területek, ahol az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani: foglalkoztatás, szociális biztonság, egészségügy, lakhatás, oktatás, képzés, valamint az áruk és szolgáltatások forgalma és igénybevétele.

Az egyenlő bánásmódról és esélyegyenlőség előmozdításáról szóló, 2003. évi CXXV. törvény 2011. december 22-étől hatályos 31. § (1) és (2) bekezdése szerint az önkormányzatoknak ötévente helyi esélyegyenlőségi programot kell elfogadniuk, amelyben helyzetelemzést kell készíteni a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok – különös tekintettel a nők, a mélyszegénységben élők, a romák, a fogyatékkal élő személyek, valamint a gyermekek és idősek csoportjára – oktatási, lakhatási, foglalkoztatási, egészségügyi és szociális helyzetéről. A helyzetelemzésen alapuló intézkedési tervben meg kell határozni a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket.

Az Alaptörvény XV. Cikk 5. bekezdése szerint külön intézkedésekkel kell védeni a gyermekeket. **Gyermekvédelmi Törvényünk** (3-9.§) maximálisan megfelel ennek a követelménynek, amikor arról rendelkezik, hogy a gyermekek védelme során az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani. Minden gyermeknek egységes joga, hogy segítséget kapjon a saját családjában történő nevelkedéséhez, személyiségének kibontakoztatásához, fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához, társadalomba való beilleszkedéséhez. A megkülönböztetés tilalmát erősíti, hogy a törvény egyértelműen kimondja, hogy minden gyermeknek védelmet kell élveznie a káros hatásokkal, így a gyűlöletkeltéssel szemben. A gyermek helyettesítő védelme során ugyancsak tilos mindenféle hátrányos megkülönböztetés. Ugyanakkor a törvény értelmében tiszteletben kell tartani a gyermek lelkiismereti és vallásszabadságát, továbbá figyelemmel kell lenni a nemzetiségi, etnikai és kulturális hovatartozására.

23. b. pont

A gyermek mindenek felett álló érdeke az Alaptörvény gyermekekre vonatkozó cikkeiben fejeződik ki, és a Gyermekvédelmi Törvény 2.§ (1) bekezdése is deklarálja. A hatályos szabályozás mind az anyagi, mind az eljárásjogban figyelemmel van a gyermek jogainak tiszteletben tartására. A gyermekek érdekeinek védelme és minden más szempont elé helyezése a Családjogi Törvény számos konkrét rendelkezésében is kifejezetten megjelenik: gyermektartás, házastársi lakáshasználat, szülői felügyelet gyakorlása, örökbefogadás, gyámság területén.

23. c. pont

Az Alaptörvény II. Cikke kimondja, hogy az emberi élet sérthetetlen, valamint, hogy a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg. A XVI. Cikk értelmében pedig minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi, erkölcsi fejlődéshez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz. A deklarált jog érvényesülését a Családvédelmi Törvénnyel összhangban a Gyermekvédelmi és Családjogi Törvény konkrét rendelkezései, valamint a családtámogatási rendszerben biztosított ellátások garantálják.

23. d. pont

A Családjogi Törvény szerint mind a gyámhatósági, mind a bírósági eljárás során a szülői felügyelettel kapcsolatos ügyekben indokolt esetben, akkor is, ha a gyermek maga kéri, közvetlenül vagy pszichológus szakértő útján meg kell hallgatni a gyermeket. A szabályozás eltérő a 14 év alatti és 14. életévét betöltött gyermek esetén. 14 év alatt a Családjogi Törvény nem állapít meg olyan életkort, amely felett a gyermeket mindenképpen meg kell hallgatni. Ez az ügy jellegétől, a gyermek fejlettségétől is függ: az ítélőképessége birtokában lévő gyermek meghallgatását kell az eljárásban biztosítani. A Családjogi Törvény 74. §-a szerint azonban, ha a gyermek a 14. életévét betöltötte az elhelyezésére vonatkozó döntés csak egyetértésével hozható, kivéve, ha a gyermek döntése a fejlődését veszélyeztetné.

Gyermekvédelmi Törvény 8. § (1) bekezdése nevesített gyermeki jogként tartalmazza, hogy a gyermeknek joga van az őt érintő ügyekben a szabad véleménynyilvánításhoz. A gyermek véleményének tiszteletben tartását a törvény több helyen szabályozza.

A gyermek véleményének tiszteletben tartása érdekében a gyermek véleményét ki kell kérni a gyermekvédelmi eljárásokban; a védelembé vételi eljárásnál a gyermek nyilatkozatát is jegyzőkönyvbe kell foglalni, illetőleg a gyermekelhelyezés iránt folyó perben is nyilatkoztatni kell a kiskorút. A gyermekjogi képviselők segítik a gyermeket jogai megismerésében és érvényesítésében, valamint kötelességei megismerésében és teljesítésében. A gyermek szülője, köteles a gyermekét az őt érintő kérdésekről tájékoztatni, és véleményét figyelembe venni, valamint a jogai érvényesítése érdekében a szükséges intézkedést megtenni. A gyermekjóléti szolgálat meghallgatja a gyermek panaszát, és annak orvoslása érdekében megteszi a szükséges intézkedést.

A Gyermekvédelmi Törvény eljárási szabályokat meghatározó végrehajtási rendelete (149/1997. (IX.10.) Korm. rendelet) 11. § (2) bekezdése alapján a „gyámhatóság a gyermeket az őt érintő kérdésekben közvetlenül vagy más módon, így különösen a gyermekjóléti szolgálat, valamint szakértő szerv vagy személy útján hallgatja meg. A gyámhatóság a gyermeket törvényes képviselője, illetve egyéb érdekelt jelenléte nélkül is meghallgathatja, ha az a gyermek érdekében áll.” A gyámhivatali eljárásban döntés megalapozatlanságát eredményezheti, ha a gyámhivatal annak előkészítése során nem hallgatta meg a kiskorút, illetőleg a nyilatkozatáról nem készített jegyzőkönyvet.

A Családjogi Törvény 71.§ (1) bekezdése értelmében a hatósági eljárásokon kívül a szülőknek a szülői felügyelet gyakorlása során is figyelemmel kell lenni az ítélőképessége birtokában lévő gyermek véleményére, és lehetőséget kell adni annak megfogalmazására, valamint tájékoztatni kell a gyermeket, a fejlettségének megfelelő módon az őt érintő döntésekről. A hatályos szabályozáshoz képest új, hogy az új Ptk. Családjogi Könyvének tervezete bizonyos kérdésekben

a szülőkkel közös döntést biztosít, melynek során a gyermek véleményét megfelelő súllyal figyelembe kell venni.

24. pont

A Bizottság 19-20. számú záró-észrevételeit szem előtt tartva Magyarország a következő intézkedéseket tette a beszámolási időszakban a diszkrimináció felszámolása és a gyermekek hátrányos helyzetbe kerülésének megakadályozása érdekében.

A „**Legyen Jobb a Gyermekeknek!**” Nemzeti Stratégiához kapcsolódóan Magyarország 2006-tól fokozatosan, országosan kiterjesztette a **Biztos Kezdet** modellkísérleti programot, amelynek célja a gyermekszegénység és következményeinek megelőzése, a depriviációs-ciklus megtörése, a helyi szükségletekre épülő ágazatközi és civil együttműködés kialakítása. A program célzottan a hátrányos helyzetű, 0-6 éves korú gyermekekre irányul. Olyan helyi kezdeményezések támogatását jelenti, amelyek fő célja, hogy összehangolják a gyermekeknek és családjaiknak nyújtott szolgáltatásokat, jobb hozzáférést biztosítsanak a családtámogatásokhoz, a gyermekek korai készségfejlesztéséhez, az egészségügyi, szociális és oktatási szolgáltatásokhoz. 2008-ban hazánk elindította a TÁMOP 5.2.1. európai uniós kiemelt projektet, amelynek célja központi módszertani megalapozás nyújtása ahhoz, hogy javuljon a gyermekekre és családokra irányuló szolgáltatások színvonala és elérhetősége, a hátrányos helyzetű gyermekek integrációs esélye. A projekt egyik kiemelt célja, hogy ágazatközi együttműködést alakítson ki a hasonló célú egészségügyi, oktatási fejlesztések, intézkedések összehangolása érdekében. Ezzel összefüggésben 2006-ban a gyermekszegénység felszámolására indult Országos Gyerekesély Program egyik fő célkitűzése az ágazatközi együttműködésben megvalósuló, korai beavatkozást célzó komplex szolgáltatások kialakítása volt.

A Gyermekvédelmi Törvény 2008 júniusában bevezette az **óvodáztatási támogatást**. A támogatás folyósításának célja a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek korai óvodáztatásának ösztönzése a gyermekek későbbi iskolai sikerességének, társadalmi integrációjának elősegítése érdekében. A jelenleg hatályos közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény 121.§ (1) bekezdése alapján halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, akinek családi körülményei és szociális helyzete miatt a rendszeres gyermekvédelmi támogatásra jogosultságát megállapították, és a törvényes képviselőjét ellátó szülője – önkéntes nyilatkozat szerint – legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezik. A 2012. szeptember 1-jétől hatályba lépő köznevelési törvény is használja ezt a fogalmat, azonban a Gyermekvédelmi Törvényben kerül majd definiálásra, az ez irányú jogalkotói munka már megkezdődött. Az óvodás gyermekek 11%-a (37 ezer fő), az általános iskolások 13,7%-a (106 ezer fő), a középfokú oktatásban résztvevők 4%-a (23 ezer fő) halmozottan hátrányos helyzetű.

A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményt a Gyermekvédelmi Törvény értelmében olyan gyermek kaphatja, akinek gondozó családjában az egy főre jutó havi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 130%-át (37.050 Ft), speciális esetekben 140%-át (39.900 Ft). A jogosultság egy év időtartamra kerül megállapításra, tanévenként megújítandó módon. A gyermekszegénység felszámolása és a szegénység átörökítése szempontjából a kedvezmény jelentősége az évente két alkalommal nyújtott pénzbeli támogatás mellett abban áll, hogy a jogosultsághoz kapcsolódóan a gyermeket megilleti az ingyenes étkezés (napi háromszor) és egyéb kedvezmények, mint tankönyvtámogatás, tandíjtámogatás. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek száma 550 ezer. (Részletesebben 35. b pontban kerül kifejtésre)

A diszkrimináció megelőzése és társadalmi szemléletformálás céljából – *összhangban a Bizottság 50. és 62-63. számú záró-észrevételeiben megfogalmazottakkal* - a **Kormány keretmegállapodást kötött az Országos Roma Önkormányzattal (ÖRO)**, melyben 2015-ig elerendő közös célként megfogalmazzák és támogatják olyan átfogó **oktatási reformprogram** megvalósítását, mely révén 20 000 roma fiatal, 50 – a felzárkóztatásban részt vevő –

szakmunkásképző iskola keretében szerezhethet piacképes szakmát. Továbbá támogatják 10 000 roma fiatal érettségire való tanulását, és segítik 5000 roma fiatal felsőoktatásban való részvételre történő felkészítését. Továbbá a felek olyan csecsemő-és kisgyermekvédelmi és fejlesztő rendszert alakítanak ki, illetve a már meglévőt fejlesztik tovább, amely érdemben hozzájárul a hátrányos helyzetű településeken élő gyermekek sikeres iskolai integrációjához. Ennek keretében a kormány támogatja, hogy minden településen biztosítottak legyenek az óvodai szolgáltatások, és kislétszámú formában is megszervezhető legyen az iskolai kezdő évfolyam. A Kormány új roma ösztöndíj programokat indít. Az ÖRO a költségvetési, a Munkaerő-piaci Alap és az EU-s források felhasználására irányuló eljárásrendekre javaslatot tehet a Kormánynak.

A Kormány a roma népesség hatékony felzárkózásának előmozdítását szolgáló társadalmi partnerségen alapuló intézkedések, valamint az ezzel kapcsolatos javaslatok érdekében létrehozta a 27 tagból álló –közülük 6 tag a roma közösségeket képviseli - Roma Koordinációs Tanácsot.

A tanulási nehézséggel küzdő gyermekek számára a korábban működő ún. „korrekciós osztályok” létrehozásának lehetősége megszűnt. **Beilleszkedése, tanulási, magatartási problémája miatt a tanuló nem különíthető el.** Egy 2004-es társadalomtudományi kutatás alapján megállapítható, hogy a vizsgált iskolák nagyobbik felében működött eltérő tantervű tagozat, és ezeknek megközelítőleg a fele azóta megszűnt. A legtöbb megszüntetésre 2007-ben került sor (30%). Jelentős eredmény, hogy a megszüntetésre leginkább a roma többségi iskolákban került sor. A folyamatot figyelemmel kíséri az Alapvető Jogok Biztosja, az Egyenlő Bánásmód Hatóság, az oktatási jogok biztosja és számos civil szervezet.

A roma gyermekek iskolai lemorzsolódását újszerű pedagógiai jógyakorlatok bevezetésével támogatja a Kormány. Az **Iskola-háló program** a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek felzárkózását segítő modellértékű iskolai innovatív programok támogatását célozza. Ezek olyan programok, amelyeket azokban az iskolákban hoztak létre, ahol a leghátrányosabb rétegek aránya felülreprezentált. Olyan módszerek gyakorlatba való átültetése a cél, amelyek a gyermekek alap- és kommunikációs készségeit fejlesztik, továbbá személyiségfejlesztő szabadidős tevékenységeket szerveznek. A megvalósítás során kötelező a szülők bevonása, családi programok, közösségi rendezvények szervezése.

A roma gyermekek esélyegyenlőségét az oktatásban a közoktatási törvényben deklarált hátrányos megkülönböztetés tilalma biztosítja, amely az UNESCO egyezmény definíciójával azonos. A közoktatásról szóló törvény bevezette a semmisség és az érvénytelenség fogalmát. E szerint: a fenntartói irányítás, illetőleg az intézményi hatáskörben hozott, **a hátrányos megkülönböztetés tilalmába ütköző, illetve a gyermek mindenképp felett álló érdekével ellentétes döntés semmis.** A semmis döntés érvénytelenségére bárki határidő nélkül hivatkozhat. A közoktatási törvény kötelezi továbbá a közoktatás szervezésében, irányításában, működtetésében, feladatainak végrehajtásában közreműködőket, hogy a gyermekkel, tanulóval kapcsolatos döntéseik, intézkedéseik meghozatalakor az egyenlő bánásmód követelményét tartsák meg.

Figyelembe véve a Bizottság 50-51. számú zárószerevételeiben közölt javaslatait is, az iskolai szegregáció felszámolása és megelőzése érdekében történt meg az általános iskolai felvételi körzetek szabályozása. A tanulói esélyegyenlőség egyik legfontosabb követelménye, hogy a kötelező felvételi feladatot ellátó iskolák ne különítsék el a tanulókat származás, szociális helyzet alapján. Ezért a kötelező felvételi feladatokat ellátó általános iskola körzethatárainak meghúzásánál figyelembe kell venni az iskola környezetében élő családok társadalmi-gazdasági státuszát.

Az általános iskola köteles felvenni, átvenni azt a tanköteles tanulót, akinek lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye a körzetében található (a továbbiakban: kötelező felvételt biztosító iskola). Ha a településen több általános iskola működik, a halmozottan hátrányos helyzetű tanulóknak az egyes felvételi körzetben kiszámított aránya legfeljebb tizenöt százalékponttal lehet magasabb, mint a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekeknek a település egészére kiszámított aránya. Nem jelölhető ki kötelező felvételt biztosító iskolának az az általános iskola, amely körzetének kialakításánál ezt az arányt meghaladná.

A Bizottság 20. e.) pontjában megfogalmazottak záró-észrevétellel kapcsolatban a kormányzat lépéseket tett annak érdekében, hogy az indokolatlan magántanulóvá nyilvánítást visszaszorítsa. 2009. évtől jogszabály rendelkezik arról, hogyha a tanuló – szülőjének a választása alapján – a tankötelezettségének magántanulóként tesz eleget, az erről való bejelentést követő öt napon belül az iskola igazgatója beszerzi a tanuló lakóhelye szerinti gyermekjóléti szolgálat véleményét annak eldöntésére, hogy hátrányos – e az a megoldás a tanulónak.

25. pont

Magyarországon 2012. a gyermekbarát igazságszolgáltatás éve, amely során kiemelt figyelmet kapnak *a Bizottság 22-25. számú záró-észrevételeiben megfogalmazottak*. A tematikus év első lépése a büntető és polgári anyagi és eljárási jogszabályok módosítása, kiegészítése. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény módosításáról rendelkező törvényjavaslat szerint módosulnak a zárt tárgyalás elrendelésének feltételei, valamint változnak egyes családjogi perekben az illetékességi szabályok. A zárt tárgyalás elrendelésének lehetősége bővül: a bíróság a kiskorú védelmében akár a tárgyalás egészéről is kizárhatja a nyilvánosságot. Az illetékességi szabályok körében változás, hogy egyes családjogi perekben - pl. apaság megállapítása iránti, szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti perben - vagylagos illetékesség kerül bevezetésre. Mivel ezeket a pereket a gyermek maga is megindíthatja, illetve érdekében kerül sor a perindításra, ezért ezek a perek a kiskorú gyermek lakóhelye szerinti bíróság előtt is megindíthatók (főszabály az alperes lakóhelye). Mivel ezekben a perekben rendszerint a gyermek személyes meghallgatására is sor kerül, ezzel a szabályozással megoldható, hogy ezt a meghallgatást maga a perbíróság fogantassza, ne pedig egy jogsegély keretében megkeresett bíróság. A családjogi bírák tapasztalatai szerint ugyanis megállapítható, hogy a bíró **személyes meghallgatás alapján megalapozottabb ítéletet tud hozni**, mintha csupán egy másik bíróság által felvett jegyzőkönyv alapján kell döntést hoznia.

A polgári perrendtartás **jelenleg is biztosítja annak lehetőségét, hogy a perbíróság a kiskorú lakóhelyén, otthonában, a megszokott környezetében fogantassza a kiskorú meghallgatását.**

Az eljárási jogszabály eddig nem tartalmazott kifejezett rendelkezést a kiskorú fél, illetve tanú meghallgatására. Ezt orvosolandó az idézésre vonatkozó szabályozás kiegészül a gyermekekre vonatkozó tájékoztatási kötelezettség előírásával. Az **idézésnek egy speciális tájékoztatást is tartalmaznia kell**, amely a gyermek korára, érettségére tekintettel érthető módon leírja azt, hogy mi vár a gyermekekre az eljárás során, mi fog történni a bíróságon, kik lesznek ott, mire kell felkészülnie.

A polgári perrendtartás a **14. életévét be nem töltött kiskorú tanúként való meghallgatását kivételként szabályozza**, ezzel is biztosítva, hogy a gyermek csak végső esetben vegyen részt a peres eljárásban, ha vallomásától várható bizonyíték másként nem pótolható, pl. pszichológus szakértő véleményével, amelyből egyértelműen megállapítható a gyermek érdeke.

A rendőrségi eljárás vonatkozásában a hozzátartozók közötti erőszak kezelésével és a kiskorúak védelmével kapcsolatos rendőri feladatok végrehajtására kiadott 32/2007 (OT26.) ORFK utasítás kimondja, hogy az eljáró nyomozó köteles **a háztartáson belüli erőszak áldozatát** megfelelő bánásmódban és tanácsadásban részesíteni, az áldozat emberi méltóságát tiszteletben tartani és törekednie kell az oldott, támogató légkör kialakítására. Amennyiben a sértett vagy törvényes képviselője kéri, a sértettet rendőrnő hallgatja meg, illetőleg a gyermek vallomását pszichológus bevonásával, vagy speciális körülmények között **ún. gyermek-meghallgató szobában** kell felvenni. 2014. 01. 01-jéig minden megyei és a fővárosi rendőr-főkapitányság illetékességi területén legalább egy gyermekmeghallgató szobát kell kialakítani, amely a gyermekbarát körülmények biztosítása mellett kép- és hangfelvétel készítésére is alkalmas. Célja, hogy a gyermek által előadottak a megfelelő légkör megteremtésével és szakértő bevonásával mindenek felett érvényesüljenek az eljárásban, egyúttal a többszöri meghallgatással okozott pszichés terhelés is elkerülhető legyen. Jelenleg mindössze négy helyen van erre lehetőség az országban.

A **gyermekvédelmi gondoskodásban** nevelkedő gyermekek esetén a legfontosabb kérdések, amelyben figyelembe kell venni a gyermek véleményét: a nevelésbe vétel ténye, a gondozási hely

meghatározása, az iskola megválasztása és a vérszerinti családdal való kapcsolattartás. Ezekben a kérdésekben a nevelésbe vételi eljárásban, valamint a nevelésbe vétel éves felülvizsgálatainak alkalmával, és szükség esetén bármikor a gyermek gyámhivatali meghallgatására kerül sor. A gyermeket e joga érvényesítésében segíti a gyám, mint törvényes képviselő és a gyermekjogi képviselő. Ennek ellenére sajnálatos módon a gyermekjogi képviselők tapasztalatai szerint a legnagyobb arányban a tájékoztatáshoz, a meghallgatáshoz, a véleményének tiszteletben tartásához való joga sérül a szakellátásban élő gyermekeknek. Ez a jog a nevelésbe vételi eljárás során sérül leggyakrabban, amikor a gyermeknek nem magyarázzák el az életkorának, fejlettségének megfelelő módon az eljárás menetét, valamint a hatósági döntés következményét. A gyermekjogi képviselő elhelyezési értekezleten való részvételével megelőzhető a jogsértés azzal, hogy tájékoztatást nyújt, és felhívja a szakemberek figyelmét a gyermeket megillető jogokra.

26. a. pont

A magyar jog szerint halálbüntetés kiszabására nincs lehetőség, életfogytig tartó szabadságvesztés pedig kizárólag 20. életévét betöltött személlyel szemben szabható ki.

26. b. pont

Magyarországon a halotti anyakönyvi nyilvántartás vezetése életkortól függetlenül gyermek-és felnőtt korúak esetében ugyanazon szabályok szerint történik. A halál okának megállapítása minden esetben orvos feladata, aki a halotti bizonyítvány kiállításával felelősséget vállal az abban foglaltak valóságtartalmáért.

26. c. pont

A magzati élet védelméről szóló 1992. évi LXXIX. törvény szerint az állam támogatja a magzati élet védelmét szolgáló tevékenységet, szervezeteket, különösen azokat, amelyek anyagi támogatást is nyújtanak az arra rászoruló várandós anyáknak. **Térítésmentes terhes-gondozásra** jogosult a Magyarország területén lakóhellyel rendelkező magyar állampolgár, melynek keretében a gyermeket váró nőt tájékoztatják a magzat egészséges fejlődése érdekében szükséges életmódról, a helyes táplálkozásról, a magzatot károsító hatások (különösen a dohányzás és alkoholfogyasztás) elkerülésének fontosságáról; elvégzik a magzat egészséges fejlődését ellenőrző és a gyermeket váró nő egészségvédelmét biztosító szűrővizsgálatokat; segítséget adnak a gyermeket váró nőnek a szülésre, szoptatásra, csecsemő- és gyermekgondozásra való felkészüléshez.

A csecsemőgyilkosságok megelőzésében kiemelkedő szerepet játszanak azok **az örökbefogadást elősegítő civil szervezetek**, amelyek elsődleges célja a válsághelyzetbe került anya (szülők) támogatása abban, hogy képes legyen a gyermek vállalására és felnevelésére. A gyermek örökbeadására kizárólag akkor kerül sor, ha a szülő a segítségnyújtás ellenére sem tudja vállalni születendő gyermekét. 2010-ben ezen civil szervezetek működésének szabályai bekerültek a Gyermekvédelmi Törvénybe. A törvény az illetékességi szabályok megalkotásával is segíti a szülőket a születendő gyermekük számára legmegfelelőbb döntés meghozatalában. Nyílt örökbefogadás esetén ugyanis a gyermek születési helye szerinti gyámhivatal illetékes az eljárás lefolytatására, ily módon biztosítható, hogyha az anya azt kívánja, terhességét és a gyermek örökbeadását titokban tarthatja tágabb környezete előtt. Az esetleges társadalmi megbélyegzés ugyanis sajnos még ma is sok esetben előidézője az újszülött megölésének.

Ugyancsak az újszülött életben maradáshoz való jogát szolgálják az egészségügyi intézmények mellett elhelyezett **gyermekmentő inkubátorok**, amelyek segítségével a gyermekek néhány napos korukban örökbefogadó család gondozásába kerülnek. Az elsőt 1996-ban állították fel, jelenleg 26 működik országszerte. A Családjogi Törvény 2006-tól hatályos módosítása értelmében a titkos örökbefogadáshoz való hozzájárulásnak minősül a gyermek inkubátorban történő elhelyezése. Ebben az esetben a szülővel szemben büntetőeljárás megindítására nem kerül sor. (A szülőnek lehetősége van ebben az esetben is arra, hogy 6 héten belül jelentkezzen

gyermekéért, az örökbefogadás jogerős engedélyezésére csak ezen határidő leteltét követően van lehetőség.)

A **gyermekbántalmazás** megelőzésére - ideértve a csecsemők bántalmazását, a csecsemő-gyilkosságot – programok, illetve különböző képzések kerülnek megszervezésre mind szakemberek, mind laikusok számára. 2011-ben az egészségügyi kormányzat szakértői feladatokat ellátó, szakmai tanácsadó háttérintézménye Országos Gyermek-egészségügyi Intézet (OGYEI) elkészítette az első magyar nyelvű összefoglaló honlapot www.gyermekbantalmazas.hu címen. 2004-ben **módszertani levelet** adott ki „A gyermekbántalmazás és elhanyagolás megelőzése, felismerése és kezelése” címmel orvosok és védőnők számára, mely az intézet honlapjáról letölthető (www.ogyei.hu)

2009-ben a „**Közös kincsünk a gyermek**” Nemzeti Csecsemő és Gyermek-egészségügyi Programot indított az Intézet.

2009-2010 évben egy másik programot is elindítottak „**Sose rázd a kisbabádat**” címmel, amely DVD-t és egy animációs kisfilmet is tartalmaz. Magyarországon az Országos Gyermekegészségügyi Intézet az első, aki ezt a témát feldolgozta és olyan programot épített rá, melyet egyaránt tud hasznosítani minden olyan szakma, mely gyermekvédelemmel foglalkozik, valamint a civil lakosság számára is fontos üzenetet hordoz. A program preventív jellege kiemelkedő, ugyanis a DVD és a szórólap segítségével oktatási programot indítottak 2010. áprilisában azzal a céllal, hogy minél több gyermekekkel, fiatal családokkal foglalkozó szakembert tájékoztassunk a „megrázott gyermek szindrómáról”, annak tüneteiről, következményeiről és a megelőzés jelentőségéről. A program akkreditált, eddig kb. 3000 szakemberhez jutottak el (bölcsődei gondozó, rendőr, orvostanhallgató, traumatológus, védőnő, házi gyermekorvos, gyermekápoló), és 2011-ben is tovább folytatódik. A szóróanyag az interneten szabadon hozzáférhető. A DVD-t szakembereken keresztül juttatják el a fiatal szülőkhöz, de használatát baba-mama klubokba, rendelők váróiba és egyéni felhasználásra is ajánlják.

2012. év áprilisában kerül kiírásra a **TÁMOP 6.1.4 Koragyermekkori (0-7 éves) kiemelt projekt** 2,5 Mrd Ft keretösszegben. A projekt a 0-7 éves korosztály optimális bio-pszichoszociális fejlődésének támogatását célozza meg a gyermek-egészségügyi alapellátás fejlesztése révén. A konstrukció középpontjában, mint közvetlen célcsoport az egészségügyi alapellátás (védőnői szolgálat, házi gyermekorvos, gyermekeket is ellátó háziorvos), illetve a gyermekek szülei állnak.

A gyermek veszélyeztetettségének megelőzéséért, felismeréséért és megszüntetéséért a gyermekjóléti alapellátás település szinten szerveződő gyermekjóléti szolgáltatása felelős a Gyermekvédelmi Törvény rendelkezései alapján.

Ezenkívül a családtámogatási rendszer pénzübeli és természetbeni ellátásai biztosítják a gyermek fejlődéshez való jogának érvényesítését. A családtámogatási rendszer *kifejtésére a 31. szakasz b. pontjánál kerül sor.*

28. a. pont

A hatályos anyakönyvi szabályozás szerint a Magyarországon született gyermeket függetlenül szülei állampolgárságától és tartózkodási jogcímétől kötelező anyakönyvezni.

A magyar állampolgárságról szóló 1993. LV. törvény rendelkezései biztosítják a **hontalanság megakadályozását** gyermekek esetében.

A magyar állampolgár gyermeke születésével a törvény erejénél fogva magyar állampolgárságot szerez, függetlenül a születés helyétől.

Magyar állampolgárnak kell tekinteni az ismeretlen szülőktől származó Magyarországon talált gyermeket.

Ellenkező bizonyításáig magyar állampolgárnak kell tekinteni a Magyarországon élő hontalan szülők Magyarországon született gyermekét.

Az Állampolgárságról szóló európai egyezményre figyelemmel került be a magyar törvénybe az a lehetőség, hogy azon gyermekek esetében, akik születésükkel nem szerzik meg szüleik állampolgárságát, tehát hontalanok, utólagos házasságkötés, vagy teljes hatályú apai elismerő nyilatkozat alapján magyar állampolgárságot szerezzenek a születésük napjára visszamenőleges hatállyal.

Honosítással történő állampolgárság szerzés esetén a kiskorúakra kedvezőbb szabályok alkalmazását írja elő a törvény: a tartózkodási idő tartama csökkenthető, ha állampolgárságát a szülővel együtt kéri.

Kedvezményesen, 5 év itt lakást követően szerezhet állampolgárságot az, aki Magyarországon született, vagy itt telepedett le. (általában hontalanok)

Végül a magyar állampolgárságról való lemondás feltétele, hogy a kérelmezőnek legyen külföldi állampolgársága, vagy azt kilátásba helyezték számára a magyar állampolgárságról való lemondás esetére. Garanciális szabály: ha az érintett nem szerezte meg a külföldi állampolgárságot, egy éven belül kérheti magyar állampolgársága visszaállítását.

28. b. pont

A Gyermekvédelmi Törvény 7. § (1) bekezdése deklarálja azt az egész gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásban végigvonuló követelményt, mely szerint a gyermek szüleitől vagy más hozzátartozóitól csak saját érdekében, törvényben meghatározott esetekben és módon választható el. A gyermek családi jogállásának jogellenes megváltoztatását a magyar Büntető Törvénykönyv 193. § és 194. §-a rendeli büntetni, amely bűncselekmények mellett, a törvényi tényállási elemek megvalósulása esetén, a 195.§-a szerinti kiskorú veszélyeztetése is megállapítandó.

28. c. pont

A közoktatási törvény értelmében **a tanuló joga**, hogy az emberi méltóság tiszteletben tartásával szabadon véleményt nyilvánítson minden kérdéstről, az őt nevelő és oktató pedagógus munkájáról, az iskola, kollégium működéséről. Továbbá jogosult tájékoztatást kapni személyét és tanulmányait érintő kérdésekről, valamint e körben javaslatot tenni, kérdést intézni az iskola, a kollégium vezetőihez, pedagógusaihoz, az iskolaszékhez, a kollégiumi székhez, s arra legkésőbb a megkereséstől számított 15 napon belül érdemi választ kell adni. Joga továbbá, hogy személyesen vagy képviselői útján részt vegyen az érdekeit érintő döntések meghozatalában, a nevelési-oktatási intézmény irányításában. A tanuló jogai megsértése esetén eljárást indíthat, és igénybe veheti a nyilvánosságot. Ezenkívül a diákönkormányzathoz fordulhat érdekképviselőként, illetve kérheti az őt ért sérelem orvoslását.

A Gyermekvédelmi Törvényben foglaltaknak megfelelően a gyermeknek joga van ahhoz, hogy **véleményt nyilvánítson a részére biztosított nevelésről, oktatásról, ellátásról, a személyét érintő kérdésekben meghallgassák, tájékoztassák.** A gyermeknek joga van ahhoz, hogy az őt érintő ügyekben meghatározott fórumoknál panasszal éljen; alapvető jogai megsértése esetén, gyermekönkormányzatnál, érdekképviselői fórumnál, gyermekjogi képviselőnél, gyámhivatalnál és egyéb hatóságnál, illetve az Alapvető Jogok Biztosánál eljárást kezdeményezzen.

A gyermekvédelmi gondoskodásban élő gyermekek **hozzáférése az életkoruknak megfelelően hasznos és szükséges információkhoz** biztosított, a gyermekotthonok, lakásotthonok nem szigetelik el őket. Részt vesznek azokon az iskolai programokon is, amelyeken a családban élő gyermekek. Az internet használata azonban vidéken sok helyen nem elérhető a gyermekek számára, ez nehezíti az információhoz való hozzájutást, és a tanulmányaikhoz is nélkülözhetetlen lenne.

Különös figyelmet igényel **a fogyatékossgal élő gyerekek véleménynyilvánítási szabadságának** biztosítása. A középsúlyos és súlyos fokban értelmi fogyatékkal élők gyakran beszédükben is akadályozottak. A velük foglalkozó szakemberek minden szükséges intézkedést megtesznek annak biztosítására, hogy a fogyatékkal élő gyermekek az általuk használt kommunikációs formában gyakorolhassák a szólásszabadság és az információk befogadásának jogát.

28. d-e-f. pont

Az Alaptörvény VII. Cikke rendelkezik a gondolat, lelkiismeret és vallásszabadságáról, VII. cikke biztosítja az egyesüléshez és a békés gyülekezéshez való jogot, VI. Cikkének (1) bekezdése biztosítja a magánélet és a jó hírnév tiszteletben tartását. Ezek a jogok a gyermekeket is megilletik. A Gyermekvédelmi Törvény 9. § (1) bekezdés d) f) és j) pontjai értelmében a gyermeknek joga van ahhoz, hogy vallási vagy lelkiismereti meggyőződését szabadon megválassza, kinyilvánítsa és gyakorolja, valamint hit- és vallásoktatásban vegyen részt, érdekei képviselőjére gyermekönkormányzat létrehozását kezdeményezze, a személyes tulajdon szokásos tárgyaihoz fűződő jogait gyakorolhassa.

28. g. pont és 29. pont

A Gyermekvédelmi Törvény 6.§ (6) bekezdése értelmében a gyermeknek joga van ahhoz, hogy a médiában fejlettségének megfelelő, ismeretei bővítését segítő, a magyar nyelv és kultúra értékeit őrző műsorokhoz hozzáférjen, továbbá hogy védelmet élvezzen az olyan káros hatásokkal szemben, mint a gyűlöletkeltés, az erőszak és a pornográfia.

Figyelemmel a *Bizottság 29. számú záró-észrevételére* beszámolhatunk arról, hogy az Országos Rendőr-főkapitányság, a Telenor Magyarország és a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság szándéknyilatkozatot írt alá, amelyben a felek megállapodtak, hogy közös erővel lépnek fel a gyermek – és fiatalok ábrázoló pornográf felvételek internetes terjesztése ellen. Az Országos Rendőr-főkapitányság és a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság 2012. február 21-én együttműködési megállapodást kötött, melynek célja a kiskorúak szellemi, erkölcsi fejlődését veszélyeztető tiltott és káros – különösen a gyermekek szexuális kizsákmányolását ábrázoló, a rasszista, a drogterjesztésre és fogyasztásra biztató, valamint erőszakos – információs tartalmak visszaszorítása, valamint hotline (online bejelentő vonal) szolgáltatás révén a rendőrség felé továbbítása.

28. h. pont

A közoktatásról szóló törvény rögzíti, hogy a gyermek, illetve a tanuló személyiségét, emberi méltóságát és jogait tiszteletben kell tartani, és védelmet kell számára biztosítani fizikai és lelki erőszakkal szemben. **A tanuló nem vethető alá testi fenytésnek.**

A Gyermekvédelmi Törvény 6. § (5) bekezdése szerint gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással - fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal -, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez. A gyermek nem vethető alá kínzásnak, testi fenytésnek és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetésnek, illetve bánásmódnak. A családon belüli erőszak megelőzésére és hatékony kezelésére irányuló nemzeti stratégia {45/2003. (IV. 16.) OGY határozat}, valamint a társadalmi büntmegelőzési stratégia {115/2003. (X. 28.) OGY határozat} megvalósítása céljából a korábbi megengedőbb szabályozás szigorodott. A Gyermekvédelmi törvény 2005. 01. 01-jétől hatályos módosítása azt az értékrendet közvetíti, hogy nem csupán a kegyetlen, embertelen, megalázó testi fenytés, hanem **a testi fenytés önmagában tilalmazott**, vagyis a gyermek nem vethető alá testi és érzelmi fenytésnek, fenyegetettségnek, kínzásnak, kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódnak, illetve büntetésnek. A nyilvános megszégyenítés is tiltott fegyelmezési forma.

A Gyermekvédelmi Törvény 114/A.§ és 114/B. §-ai által hatósági intézkedésként szabályozott nevelési felügyelet elrendelése nagy körültekintést igényel, mivel a személyi szabadság korlátozásával jár, amire az érintett gyermek, illetve a vele együtt nevelkedő gyermekek érdekében kerülhet sor. A gyámhivatali eljárás hivatalból vagy a speciális gyermekotthon vezetőjének kezdeményezésére indul. A kezdeményezéstől számított 3 napon belül a gyámhivatal beszerzi a megyei gyermekvédelmi szakértői bizottság véleményét. Az eljárásban a gyámhivatal kijelölése alapján a gyermekjogi képviselő képviseli a gyermeket, ideértve a bírósági eljárásban való képviselést is. A gyámhivatal a gyermek nevelési felügyeletét akkor rendeli el, ha a speciális

gyermekotthonban nevelkedő gyermek - egészségi vagy pszichés állapota következtében - saját vagy mások életét, egészségét közvetlenül veszélyeztető magatartást tanúsít, és ez csak teljes körű ellátásának azonnali, zárt körülmények közötti felügyeletével hárítható el. A nevelési felügyelet elrendeléséről a gyámhivatal határozatot hoz, amellyel szemben jogorvoslatnak van helye. A gyámhivatal az elrendeléskor meghatározza az intézkedés felülvizsgálatának időpontját. A nevelési felügyelet megszüntetését a gyermek, a gyermek törvényes képviselője, a gyermekjogi képviselő, a speciális gyermekotthon vezetője kezdeményezheti, illetve a gyámhivatal hivatalból is eljárhat. A nevelési felügyelet alkalmazása hatósági eljárással lefedett, amely garancia az Egyezmény 37.(a) cikkében és a 28. cikk 2. szakaszában meghatározott jogok érvényesülésére.

A háztartáson belüli, kiskorú sérelmére megvalósuló erőszakos magatartást a magyar Büntető Törvénykönyv büntetni rendeli. A **kiskorú veszélyeztetése** törvényi tényállása szerint a kiskorú nevelésére, felügyeletére vagy gondozására köteles személy, aki e feladatából folyó kötelességét súlyosan megszegi, és ezzel a kiskorú testi, értelmi vagy erkölcsi fejlődését veszélyezteti, büntetést követ el (Btk. 195.§). A kötelesség súlyos megszegésének megállapítását jelenti a kiskorú bántalmazása. További tényállási elemek, így pl. a bántalmazás eredményeként keletkezett sérülés, további bűncselekmény halmazatban történő megállapítását eredményezi.

A Büntető Törvénykönyvben szereplő tényállásokon túlmenően az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (a továbbiakban Egészségügyi törvény) is rögzíti azt, hogy a betegen kizárólag az ellátásához szükséges beavatkozások végezhetőek el. Az ellátás során a beteg jogainak gyakorlásában csak az egészségi állapota által indokolt ideig – törvényben meghatározott – mértékben és módon korlátozható. A beteg személyes szabadsága fizikai, kémiai, biológiai vagy pszichikai módszerekkel vagy eljárásokkal kizárólag sürgős szükség esetén, illetőleg a beteg vagy mások élete, testi épsége és egészsége védelmében korlátozható. Egészségügyi ellátás során kínzó, kegyetlen, embertelen, megalázó vagy büntető jellegű korlátozó intézkedést tilos alkalmazni. A beteg ellátása során szeméremérintéssel tekintettel ruházata csak a szükséges időre és a szakmailag indokolt mértékben távolítható el. *(Lásd még 26. a. pont)*

28. i. pont

A bűncselekmények áldozatainak segítségéről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény 2006. január 1-jén lépett hatályba. A jogalkotó célja annak kifejezése, hogy az állam felelősséget vállal a bűncselekmények áldozataiért és az áldozatsegítő szolgáltatásokon keresztül elősegíti a bűncselekmény előtti állapot – legalábbis részbeni - helyreállítását. A törvény hatálya egyaránt kiterjed a nagykorú és kiskorú áldozatokra, egyenlő jogok illetik meg őket az áldozatsegítő szolgálat eljárása során. Amennyiben bűncselekmény áldozatává válik a gyermek, a törvény alapján jogosult **az áldozatsegítő szolgáltatásokat és az állami kárenyhítést** igénybe venni. Az állam az áldozatok számára szolgáltatásként az érdekérvényesítés elősegítését, az azonnali pénzügyi segílyt, valamint a jogi segítségnyújtást biztosítja. Az adott esetben nyújtandó szolgáltatás típusát a bűncselekmény jellege, a bűncselekménynek az áldozatra gyakorolt hatása, és az áldozat személyes körülményei határozzák meg. A szolgáltatásokat bármely bűncselekmény sértettje igénybe veheti, az állami kárenyhítést csak a testi épség, egészség súlyos károsodását eredményező szándékos, személy elleni erőszakos bűncselekmények alapozzák meg.

A TÁMOP 5.6.2. projekt keretében 2011 óta három megyében elérhető az áldozatok számára ingyenesen biztosított pszichológusi segítségnyújtás. 2011 áprilisa és decembere között 103 áldozat – köztük gyermekek is - részesült ilyen szolgáltatásban. *(lásd még 31. j. pontnál)*

31. a.

A *családok védelméről* szóló 2011. évi CCXI. törvény 2012. január 1-jétől lépett hatályba, amely kimondja, hogy a család olyan önálló közösség, amely erkölcsi alapokon nyugszik, valamint a család Magyarország legfontosabb nemzeti erőforrása, és a családban történő nevelkedés biztonságosabb minden más lehetőséghez képest, továbbá harmonikusan működő családok nélkül nincs jól működő társadalom. Ezzel összhangban továbbra is a Családjogi Törvény szabályozza a

szülői felügyeleti jog tartalmát. A Családjogi Törvény által adott keretet töltik ki a Gyermekvédelmi Törvény 6-12. §-aiban megfogalmazott rendelkezések, amelyek meghatározzák a szülő kötelezettségeit (melyek a másik oldalról tekintve a gyermek szülővel szembeni jogai). A szülő köteles arra, hogy gyermekét családban gondozza, nevelje és a gyermeke testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges feltételeket - különösen a lakhatást, étkezést, ruházattal való ellátást -, valamint az oktatáshoz és az egészségügyi ellátáshoz való hozzájutást biztosítsa; gyermekével együttműködjön, emberi méltóságát tiszteletben tartsa; gyermekének ahhoz, hogy jogait érvényesíthesse, tanácsot, segítséget adjon.

31. b. pont

A szülői felügyeleti jog részjogosítványa a gyermek gondozása és nevelése. Ez a jogosítvány egyúttal a szülőnek gyermekével szembeni alapvető és leglényegesebb kötelezettsége is. Ez magában foglalja a gyermek természetbeni ellátását, gondozását, a vele való foglalkozást, törődést, iskoláztatását, képzését. A Családjogi Törvény szerint a gyermek gondozása és nevelése az együtt élő **szülők közös kötelezettsége**. Abban az esetben, ha a szülők közül a szülői felügyeletet csak egyikük gyakorolja, általában ez a szülő biztosítja a gyermek közvetlen fizikai ellátását, a másik szülő a gondozás és nevelés kötelezettségét általában tartásdíj megfizetésével, kapcsolattartással és a gyermek sorsát érintő lényeges kérdésekben való döntés jogának és kötelezettségének gyakorlásával teljesíti. A gyermek sorsát érintő lényeges kérdés: a kiskorú gyermek nevének meghatározása, illetve nevének megváltoztatása, tartózkodási helyének kijelölése, továbbá iskolájának, valamint életpályájának megválasztása.

A **családtámogatási rendszer** – összhangban a *Bizottság 46. számú záró-észrevételében* tett ajánlásaival - a családok szociális biztonságának elősegítése, a gyermeknevelés anyagi terheinek csökkentése érdekében széles körben biztosít a gyermeket nevelő családok számára egyszeri kifizetéseket, rendszeresen folyósított támogatásokat, alanyi jogú, biztosítási alapú és jövedelemvizsgálathoz kötött ellátásokat. Univerzális ellátásnak tekinthető e körben a családi pótlék, a gyermekgondozási segély, a gyermeknevelési támogatás és az anyasági támogatás. Rászorultságtól függ a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, a rendkívüli gyermekvédelmi támogatás és az óvodáztatási támogatás. A terhességi gyermekágyi segély és a gyermekgondozási díj feltétele, hogy biztosítottként a szülőnek meghatározott idejű jogviszonya legyen.

A **családi pótlék** a gyermek nevelési, iskoláztatási költségeihez nyújtott pénzbeli ellátás, amelynek két formája van: a gyermek megszületésétől a tankötelezettség kezdetéig **nevelési ellátás**, azt követően **iskoláztatási támogatás jár**. Az iskoláztatási támogatás a tankötelezettség befejezéséig jár, illetve, amennyiben a gyermek még közoktatási intézményben tanul, akkor legfeljebb annak a tanévnek a végéig, amikor a gyermek 20 éves, sajátos nevelési igényű, de fogyatékosági támogatásban nem részesülő személy esetében 23 éves lesz. A családi pótlék összege a gyermekek számától, a család típusától (egyszülős vagy kétszülős család), illetve a gyermek egészségi állapotától függ. Jelenleg gyermekenként **14.800,- Ft/hó/gyermek** és **23.300,- Ft/hó/gyermek** között mozog.

Az iskoláztatási támogatás folyósítása 2010. augusztus 30-ától a **tankötelezettség teljesítéséhez, rendszeres iskolába járáshoz kötött**. A 10 tanórai foglalkozás elmulasztását gyámhatósági figyelmeztetés követi, 50 órát elérő mulasztás után pedig az iskoláztatási támogatás felfüggesztésére kerül sor. A felfüggesztett iskoláztatási támogatás a települési önkormányzat családtámogatási folyószámlájára kerül folyósításra, ahhoz a szülő csak akkor jut újra hozzá, ha a gyermek már egy órát sem hiányzik igazolatlanul. Ilyenkor az összegyűlt összeget természetben, időben megfelelően elosztva kell biztosítani. A leginkább rászoruló, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek családjának a felfüggesztés időtartama alatt is természetben kell nyújtani a támogatást. Tekintettel arra, hogy az iskolakerülők legnagyobb része a 16 év feletti korosztályból kerül ki, **2012. január 1-jétől változott** a szabályozás. A 16. életévét betöltött tanuló esetén az iskoláztatási támogatás folyósítása iskolai hiányzás esetén szünetel, ismételt iskolába járás esetén nem kell azt visszamenőleg kifizetni.

A gyermeket szülő nőt (gyámot, örökbefogadó szülőt) a gyermek születése után egyszeri juttatás, **anyasági támogatás** illeti meg. Az anyasági támogatás összege az öregségi nyugdíjminimum 225 %-a (64 125 Ft), ikrek esetében 300 %-a (85 500 Ft) gyermekenként.

A **gyermekgondozási segély** (GYES) a gyermek hároméves koráig, ikergyermek esetén a tankötelessé válás évének végéig, tartósan beteg vagy súlyosan fogyatékos gyermek esetében a 10. életév betöltéséig jár. A GYES összege az öregségi nyugdíjminimumnak felel meg (28 500 Ft). A GYES folyósításának időtartama nyugdíj számítás szempontjából szolgálati időnek számít. Az ellátást a szülő helyett a nagyszülő is igényelheti a gyermek egyéves korát követően.

A GYES melletti munkavégzésre vonatkozó szabályok 2011. január 1-jétől változtak. A gyermek egyéves korának betöltése után a GYES mellett **heti 30 órában végezhető munka** (a korábbi szabályok a gyermek egyéves kora után a teljes munkaidőben történő munkavállalást engedték meg). **A tartósan beteg, súlyosan fogyatékos gyermekeket nevelők** a gyermek egyéves kora után továbbra is időkorlátozás nélkül folytathatnak keresőtevékenységet. Nincsen korlátozás abban az esetben, ha a szülő kizárólag otthon végez munkát.

2011. január 1-jétől a gyermekgondozási segély (GYES) a gyermek kétéves kora helyett ismét **hároméves koráig jár**.

A 3 évesnél idősebb, több traumán átesett kisgyermek hazai örökbefogadásnak elősegítése érdekében 2011. január 1-jétől lehetőség van **örökbefogadói GYES** igénylésére. Az örökbefogadói GYES lehetővé teszi, hogy a gyermek örökbefogadását követően az örökbefogadó szülők valamelyike 6 hónap időtartamban akkor is igénybe vegye a GYES-t, ha a gyermek életkora miatt arra már nem lenne jogosult, vagy 6 hónapnál rövidebb időre lenne jogosult.

A **gyermeknevelési támogatás** a gyermekek otthoni gondozásához nyújt pénzügyi segítséget azoknak a családoknak, ahol legalább három gyermek nevelkedik, és a legkisebb 3 évesnél idősebb és 8 évesnél fiatalabb, feltéve, hogy a támogatást igénylő szülő keresőtevékenységet legfeljebb napi hat órában folytat. A gyermeknevelési támogatás folyósításának időtartama szolgálati időnek számít. Havi összege 28 500 Ft.

A rászorultságon alapuló támogatásokat a Gyermekvédelmi Törvény alapján biztosítja az állam.

A **rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény** jogosultságot teremt az évi két alkalommal nyújtott pénzügyi támogatásra (ennek összege 2012-ben 5800 Ft/gyermek), továbbá bizonyos természetbeni juttatásokra (pl. gyermekétkeztetés normatív kedvezménye, ingyenes tankönyv). A **kiegészítő gyermekvédelmi támogatás** a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermeket nyugellátásban, nyugdíjszerű ellátásban vagy időskorúak járadékában részesülő gyámként nevelő személynek, míg a **rendkívüli gyermekvédelmi támogatás** az időszakos létfenntartási gondokkal küzdő, vagy a létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került családoknak nyújt segítséget. Ezen támogatás célja a gyermek anyagi okokból történő veszélyeztetettségének és családból történő kiemelésének megelőzése. Az **óvodáztatási támogatás** célja a szülők ösztönzése arra, hogy gyermeküket minél korábbi életkorban beírassák az óvodába. A támogatás első alkalommal az óvodai beíratást követő december, vagy június hónapban, majd ezt követően évente két alkalommal kerül folyósításra. A támogatás első alkalommal húszezer forint, ezt követően esetenként és gyermekenként tízezer forint.

A 2011. január 1-jétől bevezetett **családi adókedvezménnyel** a jogosult az adóalapját csökkentheti. A mértéke kedvezményezett eltartottanként és jogosultsági hónaponként egy és kettő eltartott esetén 62 500 forint, három és minden további eltartott esetén 206 250 forint, azaz az egy- és kétgyermekesek esetén ez gyermekenként havi nettó 10 000 Ft-ot, míg a három- és többgyermekesek esetén gyermekenként havi 33 000 Ft nettó összeget jelent. A korábbi szabályok szerint az egy- és kétgyermekesek nem voltak jogosultak adókedvezményre, míg a háromgyermekesek gyermekenként havi 4000 Ft összegű adókedvezményt érvényesíthettek.

A dolgozó szülők iskoláskorú fiatalabb gyermekeinek ellátását a Gyermekvédelmi Törvényben szabályozott gyermekjóléti rendszer részét alkotó **nappközi gyermekellátás** intézményei:

bölcsőde, családi napközi, családi gyermekfelügyelet, házi gyermekfelügyelet és az alternatív napközbeni ellátás szolgáltatásai, valamint a közoktatási rendszerhez tartozó óvodák képezik.

A 2006. január 1-jei módosítás alapján a **bölcsőde** az alapellátás prioritása (0-3 éves gyermekek ellátása) mellett gyermeknevelést segítő egyéb szolgáltatásokat szervezhet: időszakos gyermekfelügyelet, speciális tanácsadás, játszócsoport, eszköz-és játékkölcsönzés, házi gondozás biztosítása.

A térítési díjra vonatkozó 2012. január 1-jétől hatályos módosítás alapján lehetőség nyílik arra, hogy a szociálisan nem rászoruló gyermekek szülei részéről beszedett gondozási díjjal javítsák az intézmény finanszírozását. Minden önkormányzat és más fenntartó maga dönthet abban a kérdésben, hogy bevezeti-e a gondozásért kérhető térítési díjat. Fontos kiemelni azt, hogy a rászoruló családok gyermekeinek továbbra sem kell térítési díjat fizetniük. Azaz, a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek, a 3 vagy több gyermeket nevelő családok gyermekei, valamint a tartósan beteg vagy fogyatékos gyermekek, valamint gyermekvédelmi gondoskodásban nevelkedő gyermekek szülei, nevelőszülei mentesülnek a gondozási díj megfizetése alól a törvény erejénél fogva.

A Gyermekvédelmi Törvény értelmében előnyben kell részesíteni a bölcsődei felvételnél azt a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermeket, akinek szülője vagy gondozását ellátó más törvényes képviselője igazolja, hogy munkaviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban áll.

Köszönhetően a Regionális Operatív Programoknak 2007-től kezdődően több mint 6 milliárd forintot fordítottak gyermekjóléti szolgáltatások fejlesztésére. A 2007-2008-as tervezési időszakban közel 8,7 milliárd forint támogatás került odaítélésre, melyet további 7 milliárd forint követett a 2009-2010-s akciótervi időszakban. Ezen támogatások nagy részét gyermekjóléti szolgálatok kialakítására fordították. A 2007-2010 közötti időszakban több mint 3,5 milliárd forinttal járultak hozzá a kiírások a gyermekjóléti alapellátások fejlesztéséhez.

A Regionális Operatív Program keretében 2007 és 2010 között 17 pályázati kiírás jelent meg, a támogatott pályázatok száma 160 darab volt, a megítélt forrás összege 17.252.517.148 forint. A 2007 és 2013 között létrejövő **új bölcsődei férőhelyek száma meghaladja a 6600-at**, ezen túl nagy számban újultak meg a meglévő férőhelyek.

2011 évben újabb - a tervezési időszakban utolsó - pályázati felhívás keretében bölcsőde fejlesztésre mintegy 8,5 milliárd forint Uniós forrás került kiírásra. A szociális és gyermekjóléti szolgáltatások fejlesztésére, valamint családi napközik létrehozására 6 milliárd forintos keretösszeg került meghirdetésre.

A Kormány elkötelezett a napközbeni kisgyermekellátások minőségi fejlesztésében, hozzájárulva a 2002-es barcelonai célkitűzés teljesüléséhez. A szaktárca 2009-ben és 2010-ben is megjelentette az új családi napközik létrehozását támogató pályázati kiírásait. 2009-ben 121 pályázó részére megítélt támogatás összege 79.167.842 forint volt. 2010-ben a pályázatok közül 73 darab került befogadásra, a támogatás teljes összege 46.341.201 forint volt. Sajnálatos módon forráshiány következtében, hasonló kiírás megjelentetésére a 2011 és 2012 évben nincs mód. Az említett két megvalósult pályázati program keretében mintegy **1000 új családi napközi férőhely** jött létre az ország különböző pontjain.

A fejlesztések ellenére azonban még mindig jelentősek a területi különbségek. A 0-3 éves korosztály bölcsődei ellátása ugyan 10%-ról 12%-ra növekedett, de ez még mindig alacsonynak tekinthető és problémát jelent, hogy a férőhelyek elsősorban a nagyobb városokban koncentrálnak. 2011. évi előzetes adatok szerint 692 bölcsőde működik az országban 35.450 férőhellyel.

Óvodai nevelésben a 3-6 éves korosztály több mint 90%-a részesül.

31. c. pont

A magyar gyermekvédelmi rendszer működésének egyik alappillére, hogy a gyermekeket veszélyeztető tényezők felismerése és elhárítása érdekében gyermekvédelmi jelzőrendszert

működtet. A gyermekvédelmi jelzőrendszernek tagja minden olyan szociális, egészségügyi, közoktatási szolgáltató, hatósági feladatellátó, aki munkája során kapcsolatba kerülhet a gyermekek veszélyeztetettségével. Ezek a szolgáltatók, szervek és személyek jelzéssel kötelesek élni és együttműködnek a gyermekvédelem rendszerével, ha egy gyermek veszélyeztetettségéről szereznek tudomást. A gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetéséért településszinten a gyermekjóléti szolgáltatás felel.

2005-ben intézményi típusként jelentek meg a gyermekjóléti központok, - a 40.000 fő feletti lakosságszámmal rendelkező településeken kötelezően - amelyekhez további speciális szolgáltatási elemeket, feladatokat rendel a jogszabály. Ezek: az utcai – lakótelepi szociális munka, kórházi szociális munka, készenléti szolgálat és kapcsolattartási ügyelet. Ezen kívül az iskolai szociális munka, mint sajátos feladatterület is hangsúlyos tevékenység a gyermekek családban nevelkedésének segítésében.

Az utóbbi évek egyik kiemelt szakmafejlesztési célkitűzése volt a gyermekvédelmi jelzőrendszer működtetésének szakmai támogatása. Az intézkedések eredményeként több területen is jelentős előrelépés történt, így a rendőrség, a védőnői ellátás, az áldozatsegítő szolgáltatás és a közoktatás területén is. Kiemelkedő jelentőséggel bír ezek közül pl. a 2010-ben kiadott Védőnői Szakfelügyeleti Iránymutatás a várandós anyák és a gyermekek védelmével kapcsolatos területi védőnői feladatok helyi eljárásrendjének kialakításához és a 2006-ban elkészült módszertani ajánlás a gyermekvédelmi célú kórházi szociális munka ellátásáról. 2006-tól lépett hatályba a Gyermekvédelmi törvénynek az a módosítása, amely a gyermekvédelmi jelzőrendszer tagjaként nevesíti az áldozatsegítés és kárenyhítés feladatát ellátó szerveket.

Az ágazati irányítási és a szakmai felügyeleti szervek ellenőrzéseik során kiemelt figyelmet fordítanak a gyermekvédelmi jelzőrendszer működésének vizsgálatára, amelynek eredményeként 2010-től törvényi szintű szabályozás született többek között a jelzési kötelezettség elmulasztásának szankcionálására. A Gyermekvédelmi Törvény szerint arra a gyermekvédelmi feladatellátóra, aki a gyermeki jogokat megsérti, tájékoztatási kötelezettségét megszegi, vagy a gyermeket, a szülőt, a gyámot, az érdek-képviselőti szervet akadályozza jogai gyakorlásában, illetve abban, hogy a gyermekjogi képviselőhöz, illetve más hatósághoz forduljon, vagy arra a intézményvezetőre, aki a panaszt határidőben nem vizsgálja ki, **gyermekvédelmi igazgatási bírság** szabható ki. Maximális összege 200 ezer forint lehet.

A gyermekjóléti alapellátások igen fontos eleme az átmeneti krízishelyzetek megoldását szolgáló átmeneti gondozás biztosítása. A gyermekvédelmi törvény három ellátási formát nevesít a tárgykorban. Ezek a **gyermekek átmeneti otthonai**, melyek 0-17 éves gyermekek gondozását biztosítják. A **családok átmeneti otthonai**, melyek családok elhelyezését hivatottak biztosítani lakhatási vagy egyéb krízishelyzet esetén, valamint a helyettes szülői **elhelyezés**, mely a gyermeket család közeli, otthon közeli módon képes ellátni, szintén átmeneti krízishelyzet, a szülők pillanatnyi, a gyermekgondozást akadályozó körülményének megszűntetéséig.

A Gyermekvédelmi Törvény 72. § (1) bekezdése szerint lehetőség van azonnali intézkedést igénylő esetben a gyermek családból való kiemelésére és **ideiglenes hatályú elhelyezésére**, amelyre a következő szervek jogosultak: a települési önkormányzat jegyzője, a gyámhivatal valamint a rendőrség, az ügyészség, a bíróság és a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoksága. Továbbá a kísérő nélküli kiskorúak helyzetének rendezését célzó 2011. május 1-jétől hatályos Gyermekvédelmi Törvény módosítás eredményeként az idegenrendészeti hatóság és a menekültügyi hatóság is jogosult a döntés meghozatalára.

Az Alkotmánybíróság 114/2010. (VI. 30.) határozata az ideiglenes hatályú elhelyezést érdemi döntésnek minősítette, mivel jelentős mértékben korlátozza a szülő alapvető jogát, ezért a jogalkotót kötelezte a fellebbezési lehetőség biztosítására. Ennek megfelelően sor került a Gyermekvédelmi Törvény vonatkozó szakaszának {73.§(1)} 2011. január 1-jén hatályba lépett módosítására. Ezt megelőzően az ideiglenes elhelyezés hivatalból történő gyámhivatali felülvizsgálata volt kötelező.

A családból történő kiemelés a **gyermek komplex vizsgálata** (orvosi, pszichológiai, szükség esetén pszichiátriai, gyógypedagógiai) alapján a megyei, fővárosi területi gyermekvédelmi szakszolgálatoknál működő szakértői bizottságok javaslatára történik. Ideiglenes hatályú elhelyezés esetén a vizsgálat a gyermek elhelyezését követően kezdődik, és célja annak is a megállapítása, hogy az elhelyezés feltételei fennállnak-e, vagy a gyermek visszakerülhet a családjába.

A gyermekek elhelyezése során használják a „Looking after children” mintájára kialakított és 2007. április 1-jével átdolgozott „Gyermekeink védelmében” elnevezésű nyilvántartási rendszer adatlapjait. Ennek megfelelően az elhelyezési értekezlet során a gyermek családból történő kiemelése és gondozási helyének meghatározása tekintetében külön figyelmet kell fordítani a szülő és a gyermek véleményére, valamint a gyermek szükségletére. Amennyiben a szülő nem ért egyet a gyermeke gondozási helyére vonatkozó javaslattal, ellenvéleményét fel kell vezetni az adatlapra. A szakértői bizottság megállapításai, és az elhelyezési értekezlet javaslata alapján a gyámhivatal dönt a gyermek átmeneti vagy tartós nevelésbe vételének elrendeléséről.

A gyermek családjából történő kiemelését tehát kizárólag **fellebbezhető hatósági döntés alapozhatja meg**, továbbá a gyermek gondozási helyének meghatározása is – szakmai előkészítés alapján – a gyámhivatal hatáskörébe tartozik.

A **gyermekvédelmi gondoskodásban** élő gyermek számára egyéni-gondozási nevelési terv kerül meghatározásra, amely során kiemelt figyelmet kap a családtagokkal, elsősorban a vérszerinti szülőkkel történő kapcsolattartás megtervezése. A **kapcsolattartás** a szülőnek nemcsak joga - melynek korlátozása csak törvényben meghatározott okból lehetséges -, hanem kötelezettsége is, melynek elmulasztásához súlyos jogkövetkezmények fűződnek, végső soron a gyermek örökbefogadhatóvá nyilvánításához, illetve a szülői felügyeleti jog megszüntetéséhez vezet. A kapcsolattartás gyakorlásáról, annak mikéntjéről a gyámhivatalnak határozatban kötelező rendelkezni.

A gyermekjogi képviselők tevékenységük során azt tapasztalták, hogy a második leggyakrabban sérülő gyermeki jog a kapcsolattartáshoz való jog a gondozási helytől távol élő szülővel, testvérrel, más hozzátartozóval, ugyanis a gyámhivatal által szabályozottaktól a gyakorlatban sok esetben eltér a kapcsolattartás végrehajtása.

Ezen visszasságok kiküszöbölésére – és a Bizottság 32-33. számú záró-észrevételének felhívásait figyelembe véve - 2011. január 1-jén sor került a Gyermekvédelmi Törvény 34. §-ának és a végrehajtási rendeletének a módosítására. A gyermekvédelmi gondoskodásban elhelyezett gyermekkel történő kapcsolattartásról a gyámhivatal hivatalból dönt. A kapcsolattartásra jogosult hozzátartozó kérelme alapján az 1 vagy 2 napos szülőhöz, családhoz történő eltávozásról a gyermekotthonnal, más bentlakásos intézménnyel vagy a nevelőszülői hálózat működtetőjével kell megállapodni. Ez rugalmasan biztosítja a hozzátartozók és a gyermek közötti kapcsolattartást, a személyes találkozásokat. A gyermek gyámja jelzi a gyámhivatalnak, ha a kapcsolattartás végrehajtása során a kapcsolattartásra jogosult és a gyermek vagy a kapcsolattartásra jogosult és a gyám között vita keletkezik. Szakmai módszertani ajánlás arra hívja fel a gyámhivatalok figyelmét, hogy a kapcsolattartás helyszínéül elsősorban a gyermek gondozási helyét célszerű megjelölni, nevelőszülőnél nevelkedő gyermekek esetében is. A gyermekvédelmi szakellátás intézményei kötelesek kapcsolattartási naplót vezetni, a kapcsolattartások nyomon követése céljából.

A Családjogi Törvény 92. § (1) bekezdése szerint a gyermeknek joga, hogy **különélő szülőjével** személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn. A gyermeket nevelő szülő vagy más személy köteles a zavartalan kapcsolattartást biztosítani. Tekintettel arra, hogy a különélő szülők között gyakran igen nehezen kezelhető, feszült viszony alakul ki, amely a gyermek kapcsolattartási jogának sok esetben akadályát képezi, bevezetésre került a mediáció eszközeit alkalmazó **gyermekvédelmi közvetítői eljárás**. Részletes szabályait a Gyermekvédelmi Törvény 2005. július 1-jétől hatályos végrehajtási rendelete határozza meg. Az eljárás lefolytatásához a feleknek meg kell állapodniuk a közvetítő személyében, aki Gyermekvédelmi Szakértői Névjegyzékében vagy az igazságügyért felelős minisztérium szakértői névjegyzékében szereplő szakember lehet. A

közvetítő eljárása során a 12 éven felüli gyermeket, illetve a 12 éven aluli ítélőképessége birtokában lévő gyermeket minden esetben meghallgatja. A felek bizalmát és az eljárások sikerességét erősíti, hogy a közvetítőnek titoktartási kötelezettsége van. Amennyiben a felek között a közvetítő által aláírt egyezség jön létre a kapcsolattartás kérdésében, azt a gyámhivatal jóváhagyja.

Ezzel párhuzamosan a Büntető törvénykönyv szigorítására is sor került. 2005. szeptember 1-jétől a 195. § (4) bekezdése szerint, aki a bírósági vagy hatósági határozat alapján a nála elhelyezett kiskorú és a kiskorúval kapcsolattartásra jogosult személy közötti kapcsolat kialakítását vagy fenntartását a kapcsolattartás kikényszerítése érdekében alkalmazott bírság kiszabását követően is akadályozza, vétséget követ el, és egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

A magyar családjogi törvény szerint a gyermeknek joga van ahhoz, hogy különélő szülőjével személyes és közvetlen kapcsolatot tartson fenn, akkor is, **ha más országban él.** Magyarországnak az Európai Unióhoz történt csatlakozását követően az Európai Unió tagállamai viszonylatában a gyermek és a különélő szülő kapcsolattartási jogára vonatkozóan *a házassági ügyekben és a szülői felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló a 2201/2003/EK tanácsi rendelet* (2003. november 27.) kerül alkalmazásra. Magyarország 2006. évi csatlakozásával a belső jogunk részévé vált a *szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló, Hágában, az 1996. október 19-én kelt egyezmény* is (kihirdette a 2005. évi CXL. törvény). Mindezen jogszabályok széles körben biztosítják a gyermeknek a külföldön élő másik szülővel való kapcsolattartási jogának érvényesülését, a nemzetközi egyezmények és az európai közösségi rendelet központi hatóságai közreműködésének köszönhetően.

Az irányadó bírói joggyakorlat is kiemelte, hogy a Magyarországon élő szülőnél elhelyezett gyermek és a külföldön élő szülő közötti kapcsolattartás – ha kivételes körülmények a gyermek érdekében nem indokolják – nem korlátozható az ország területére (EBH2007.1610).

31. d. pont

Európai Unióhoz való csatlakozásunkkal felmerülő jogharmonizációs igények miatt újrakodifikálásra kerültek a külföldi állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról rendelkező törvények a következők szerint: *a menedéjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény; a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személyek beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi I. törvény; a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény.*

A **menedéjogról** szóló törvény alapelvei közé tartozik a család egységének elve. A család egységének biztosítása céljából kérelmére menekültként, oltalmazottként kell elismerni a menekültként, oltalmazottként elismert külföldi családtagját is. Ha a menekültként (oltalmazottként) elismert külföldinek Magyarország területén gyermeke születik, kérelmére a gyermekét menekültként (oltalmazottként) kell elismerni.

A **harmadik országbeli állampolgárok** tartózkodására vonatkozó jogszabály értelmében a gyermek családtagnak minősül és ennél fogva jogosult tartózkodási, bevándorlási, letelepedési, ideiglenes letelepedési, nemzeti letelepedési vagy EK letelepedési engedéllyel rendelkező harmadik országbeli állampolgár családtagjához, valamint menekültként elismert családtagjához, illetve tartózkodási kártyával vagy állandó tartózkodási kártyával rendelkező családtagjához csatlakozni és e célból családegyesítési célú tartózkodási engedélyt kap.

A **kísérő nélküli kiskorúak** esetében a menekültügyi hatóság intézkedik a felügyeletükért felelős személyek felkutatása iránt. Ebben elsősorban a Vöröskereszt Keresőszolgálatja működik közre. A

családkutatás kétirányú, egyrészt a Magyarországon menedéket kérő kísérő nélküli kiskorúak, másrészt pedig a más országokban kérelmet előterjesztők megkeresései futnak össze a Vöröskereszt Keresőszolgálatánál.

31. e. pont

A Családjogi Törvény 69/A. §-a szerint a szülő a saját szükséges tartásának a rovására is köteles megosztani a kiskorúval azt, ami közös eltartásukra rendelkezésére áll. Külön élő szülők esetén a gyermek tartását a gondozó szülő természetben, a külön élő szülő elsősorban pénzben, gyermektartásdíj fizetése útján biztosítja. A gyermektartásdíjról a szülők megegyezésének hiányában a bíróság dönt, ily módon bírósági végrehajtás útján kikényszeríthetővé válik.

A bírósági határozatok késedelem nélküli végrehajtását szolgálja, hogy a feleket jövedelmi és vagyoni viszonyaikra tekintet nélkül költségfeljegyzési jog illeti meg, amely azt jelenti, hogy az eljárás megindításakor az állam előlegezi meg számukra az eljárási költségeket.

A Gyermekvédelmi Törvény megteremti a lehetőséget a **gyermektartásdíj állam általi megelőlegezésére** (22.§). Erre jogerős és végrehajtható bírósági határozat (külföldi is) esetén akkor kerülhet sor, ha a gyermektartásdíj összegének behajtása átmenetileg lehetetlen, továbbá a gyermeket gondozó szülő vagy más törvényes képviselő nem képes a gyermek részére a szükséges tartást nyújtani, feltéve, hogy a gyermeket gondozó családban az egy főre jutó havi átlagjövedelem nem éri el az öregségi nyugdíj legkisebb összegének kétszeresét.

A feltételek fennállása esetén a gyermektartásdíj megelőlegezése a gyermek nagykorúvá válása után is megállapítható, illetve továbbfolyósítható, ameddig a középfokú nappali oktatás munkarendje szerinti tanulmányokat folytat, de legfeljebb huszadik évének betöltéséig. A gyámhivatal határozata alapján a települési önkormányzat jegyzője a gyermektartásdíj megelőlegezését a központi költségvetés terhére biztosítja.

Az Alapvető Jogok Biztosa az **AJB-1666/2011.** számú ajánlásában megállapította, hogy „visszásságot okoz az a szabályozás, mely szerint a gyermektartásdíj előlegezése felfüggeszthető már egyetlen részlet megfizetése esetén, anélkül, hogy az adott időszakban megfizetendő tartásdíj teljes összegéhez mért arányosítás megtörténne.”

Ennek orvoslása érdekében 2012. január 1-jétől a Gyermekvédelmi Törvény úgy módosult, hogy a felfüggesztésre csak akkor kerülhet sor, ha a kötelezett legalább két egymást követő alkalommal legalább a meghatározott minimális összeget megfizeti a jogosult részére. A KSH 2010. évi statisztikai adatai alapján a 2010. évben gyermektartásdíj megelőlegezésben részesülők száma 11 705 fő volt, ezen belül a folyósítás felfüggesztésben érintett gyermekek száma 782 volt (6,7%).

A magyar hatóságok hatékonyan közreműködnek a gyermektartásdíj **külföldön való behajtása** érdekében. Ebben a vonatkozásban – főként az Unióhoz történő csatlakozásunk következményeként - számos nemzetközi jogi változásra került sor az előző ország-jelentés óta.

Az együttműködésre az Európai Unió tagállamai viszonylatában a 2011. június 18. napjától alkalmazandó, a *tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről* szóló **4/2009/EK tanácsi rendelet** (2008. december 18.) ad lehetőséget.

A 2007. november 23-án elfogadott, a *tartási kötelezettségekre alkalmazandó jogról* szóló **hágai jegyzőkönyvhöz** az Európai Közösség csatlakozott, így a csatlakozás Magyarországot is köti.

A tartási rendelet értelmében a jogosult által előterjesztett, 21 éven aluli gyermek tartása iránti kérelem vonatkozásában teljes költségmentességet kell biztosítani az EU valamennyi tagállamában. Ez jelentősen megkönnyíti és meggyorsítja a gyermektartási igények külföldön történő érvényesítését, amely a gyermek érdekeinek érvényesítését szolgálja.

Magyarország és az Amerikai Egyesült Államok között a tartási ügyekben való hatósági együttműködésre a 2007-ben megkötött **magyar-amerikai tartási viszonyosság** biztosít lehetőséget.

A magyar közigazgatási és igazságügyi miniszter 2011. április 6-án Hágában az Európai Unió nevében aláírta a **gyermektartás és a családi tartások egyéb formáinak nemzetközi behajtásáról szóló, 2007. november 23-i hágai egyezményt**, amely EU általi megkötését követően az EU-n kívüli államokat érintő tartási ügyekben kerülhet majd alkalmazásra.

A tartási rendelet végrehajtását és hazai alkalmazását szolgálja a határon átnyúló tartási ügyekben a központi hatósági feladatokról szóló 2011. évi LXVII. törvény. Ez utóbbi törvényt kell alkalmazni a tartási rendelet, valamint az amerikai tartási viszonyosság alapján előterjesztett kérelmek központi hatóságok útján történő intézése során. Részletesen meghatározza a bíróságok, illetve a központi hatóságok feladatait mind a külföldre irányuló, mind a külföldről érkező kérelmekkel kapcsolatban, egyértelművé téve ezáltal a jogalkalmazók feladatait.

31. f. pont

A Gyermekvédelmi Törvény és végrehajtási rendeletei tételesen rendelkeznek a családjuktól átmenetileg vagy tartósan megfosztott gyermekek helyettesítő védelméről, amely elsősorban a családnál való elhelyezést jelenti. A törvény deklarálja azt a sorrendet, hogy a gyermekeket elsősorban örökbefogadó családnál, amennyiben ennek feltételei nem állnak fenn, nevelőszülőnél és végül intézményben: gyermekotthonban, illetve lakásotthonban kell elhelyezni.

A jelenlegi szabályozás alapján a szegénység önmagában nem adhat okot arra, hogy a gyermeket „legfőbb érdekére” hivatkozva megfosszák családjától, de sajnálatos tény, hogy a gazdasági válság következtében az elmúlt időszakban egyre magasabb számban jelenik meg azon gyermekek elhelyezése, akiknek szülei munkanélkülivé váltak, néhány esetben kilakoltatásuk is megtörtént, és ez szükségesé tette a gyermek helyettesítő védelemének hatósági elrendelését. Meg kell azonban jegyeznünk, hogy a családok szociális válsága, ellehetetlenülése sok esetben olyan megoldhatatlan kihívás elé állítja a szülőket, amely gyakran a gyermekek fizikai, érzelmi elhanyagolásához, veszélyeztetéséhez vezet.

A gyermekvédelmi szakellátásban elhelyezett gyermekek száma és aránya az azonos korú népességhez viszonyítva az 1970-es évek végétől kezdődően évről – évre csökkenő, majd változatlan tendenciát mutatott 1977-től a 2000-es évek végéig: 1977-ben 1,3% volt, a Gyermekvédelmi Törvény hatályba lépésekor 1997-ben 0,97% volt, egy évvel később 0,88%-ra mérséklődött, s közel 10 évig ez az arány változatlan maradt. 2011-ben azonban ez az arány mintegy 1%.

A szakellátásban részesülő **kiskorúak és utógondozói ellátottak együttes létszáma 21,5 ezer körül látszik állandósulni**, ezen belül az utóbbi években csökken az utógondozói ellátottak aránya, és **2007 óta folyamatosan emelkedik a kiskorúak száma**. 2011-ben 18.287 kiskorú gyermek nevelkedett a szakellátás rendszerében.

A gyermekvédelmi szakellátáson belüli átrendeződést mutatja, hogy míg az 1970-es években az ellátottak 28%-a élt nevelőszülőnél, 1997-ben arányuk már 40% volt. 2011-re a gyermekvédelmi szakellátásban élő gyermekek mintegy 60 %-a nevelkedik nevelőszülőnél. **A 2011. december 31-i adatok szerint 11.045 gyermek nevelkedett nevelőszülői családban**, 6.927 gyermek gyermekotthonban, és 315 kiskorú egyéb férőhelyen.

2010. december 31-én a nevelőszülők száma 5416 fő volt, közülük a hivatásos nevelőszülők száma 344 fő volt. (2011-es adatok a jelentés készítésekor még nem állnak rendelkezésre.)

A nevelőszülőket tevékenységükért megillető díjak összegét a mindenkori költségvetési törvény összegszerűen meghatározza. 2012-ben a „hagyományos” **nevelőszülőnek járó nevelőszülői díj 15.000 Ft/hó/gyermek, fiatal felnőtt**, a **hivatásos nevelőszülők** díjazása **135.000 Ft/hó**, az elhelyezett gyermekek számától függetlenül.

A nevelőszülők ezen kívül a gyermek ellátására nevelési díjat és ellátmányt kapnak.

A nevelési díj legalacsonyabb havi összege – gyermekenként, fiatal felnőttként

- átlagos ellátási szükséglet esetén az öregségi nyugdíj (**28.500,- Ft**) legkisebb összegének 120 %-a, jelenleg **34.200,- Ft/hó/gyermek**
- tartósan beteg, fogyatékos, vagy három éven aluli (különleges szükségletű) gyermek esetén 140 %-a, jelenleg **39.900,- Ft/hó/különleges szükségletű gyermek**
- súlyos pszichés vagy disszociális tüneteket mutató, illetve pszicho-aktív szerekekkel küzdő (speciális szükségletű) gyermek esetén 150 %-a, **42.750,- Ft/hó/speciális szükségletű gyermek**

Az ellátmány legalacsonyabb havi összege – gyermekenként, fiatal felnőttként a nevelési díj 25%-a

- átlagos ellátási szükséglet esetén **8.550,- Ft/hó/gyermek**
- tartósan beteg, fogyatékos, vagy három éven aluli (különleges szükségletű) gyermek esetén **9.975,- Ft/hó/különleges szükségletű gyermek**
- súlyos pszichés vagy disz-szociális tüneteket mutató, illetve pszicho-aktív szerekekkel küzdő (speciális szükségletű) gyermek esetén **10.688,- Ft/hó/speciális szükségletű gyermek**

Emellett jogosultak a családtámogatási rendszer juttatásaira is a nevelőszülők, így a családi pótlékra, melynek összege 2012-ben átlagos szükségletű gyermek esetén **14.800,- Ft/hó/gyermek**, tartósan beteg, v. súlyosan fogyatékos gyermek esetén **23.300,- Ft/hó/gyermek**. (Lásd: 31. szakasz b. pontja.)

Jelenleg Magyarországon 45 nevelőszülői hálózat rendelkezik érvényes működési engedéllyel. A 45 hálózatból **26 nevelőszülői hálózat állami illetve önkormányzati** fenntartású; 19 hálózat nem önkormányzati működtetésű: **15 egyházi és 4 civil, azaz a hálózatok számát alapul véve az egyházi és civil fenntartói arány 42%.** A nevelőszülői hálózatok fejlesztésének nagy lökést adott az, hogy a törvény kiemelte elsődleges szerepüket a családpótló ellátás-gondozás biztosításában.

A gyermekotthoni (főként csecsemőotthoni) férőhelyszám csökkenésével keletkező ellátási igénynek, és a gyermekek szükségleteinek megfelelően 2011. január 1-jétől hatályba lépett a Gyermekvédelmi Törvény különleges hivatásos nevelőszülő bevezetéséről szóló módosítása. A különleges hivatásos nevelőszülő legalább 3 – legfeljebb 7 tartósan beteg, fogyatékos vagy 3 év alatti gyermek ellátásáról gondoskodhat. Speciális szükségletű, vagyis súlyos pszichés vagy disz-szociális tüneteket mutató, illetve pszicho-aktív szerekekkel küzdő gyermekek ellátására már 2003-tól bevezette a törvény a speciális hivatásos nevelőszülő intézményét. A nevelőszülők felkészítése a speciális szükségletű gyermekek ellátására már 2007-ben megkezdődött. Akkor és a jelenleg folyamatban lévő, a Minisztérium által támogatott képzésen egy-egy csoport nevelőszülő részesült ingyenes oktatásban. A különleges szükségletű gyermeket ellátó nevelőszülők képzésének szervezése folyamatban van, a tematika kidolgozása, a képzés akkreditálása már megtörtént, szintén minisztériumi támogatásból.

A különböző típusú fenntartók a gyermekvédelmi szakellátásban élő gyermekekről az alábbi megoszlás szerint gondoskodnak 2012. január 1-jétől:

Az otthont nyújtó ellátásokat és az utógondozói ellátást döntő többségében a Megyei Intézményfenntartó Központ (MIK) tartja fenn (a konszolidációs törvény értelmében a megyei önkormányzatoktól 2012. január 1-jétől elkerültek a gyermekvédelmi szakellátási kötelező feladatok, új fenntartó típus a Megyei Intézményfenntartó jött létre a korábban megyei önkormányzati fenntartású ellátások fenntartására) ugyanakkor a fenntartó típusa szerinti pluralitás megfigyelhető:

- 14 megyében teljes egészében MIK fenntartású (a gyermekvédelmi szakellátásban részesülők 60%-áról gondoskodik)

- 3 megyében (Bács-Kiskun, Csongrád, Komárom-Esztergom) teljes egészében egyházi fenntartású,
- 2 megyében MIK és egyházi fenntartású vegyesen (Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg) (összességében az egyházi fenntartók a szakellátott gyermekek és fiatal felnőttek, mintegy 20%-át látják el),
- a fővárosi önkormányzat az otthont nyújtó ellátásban és az utógondozói ellátásban részesülők 10%-ának (kb. 2.200 fő) ellátásáról gondoskodik,
- a 23 megyei jogú város közül 5 gondoskodik saját intézményrendszer működtetésével a feladatellátásáról, kb. 6-8 pedig ellátási szerződést kötött,
- országos ellátási területtel működő nevelőszülői hálózatok is részt vállalnak a feladtból (jelentősebb férőhelyszámú hálózatok: SOS Magyarországi Alapítvány által fenntartott SOS Gyermekfalvak, Református Szeretetszolgálat Nevelőszülői Hálózata, a Baptista Egyház fenntartásában lévő Fészek Nevelőszülői Hálózat)
- országos ellátási területű, a szaktárca fenntartásában működő 5 gyermekotthon is.

A Gyermekvédelmi Törvény rendkívül fontos lépése volt a gyermekotthonok átalakítása kis létszámú otthonos gyermekközösségekké. A pályázati támogatások és az önkormányzatok saját forrásainak a felhasználásával **15 megyében teljes egészében befejeződött a gyermekotthonok átalakítása**. A gyermekvédelmi szakellátás körébe tartozó gyermekotthonok átalakítására 2002 óta 1,9 milliárd forintot fordítottunk.

Strukturális Alapból finanszírozott infrastrukturális fejlesztést célzó 2008-as pályázaton **a konvergencia régiók számára** 2,2 Mrd.Ft keret állt rendelkezésre, a felhívásra 116 pályázat érkezett, ebből 24 gyermekvédelmi területről. A 36 nyertes pályázatból 15 gyermekvédelmi területről került ki, a gyermekvédelmi pályázatok összesen 839.630.000 Ft támogatást kaptak. A pályázat eredményeként 3 családok átmeneti otthona, és több gyermekotthon, lakásotthon korszerűsítése történt meg. **A Közép-Magyarországi régió számára kiírt pályázaton** 632.213.000 Ft keret állt rendelkezésre. A felhívásra 39 pályázat érkezett, ebből 9 gyermekvédelmi területről. A 9 nyertes pályázatból 2 gyermekvédelmi területről került ki. A 2 nyertes gyermekvédelmi pályázó 254.453.139 Ft támogatást kapott. A pályázat eredményeként egy családok átmeneti otthona korszerűsítése, és 1 speciális gyermekotthon kialakítása történt meg.

A jelenleg Strukturális Alapból finanszírozott jelenleg meghirdetett pályázatok forrásáról elmondható, hogy az átalakításra rendelkezésre álló forrásból **2015. I. félévéig befejezhető** valamennyi még átalakításra váró gyermekotthon Gyermekvédelmi törvénynek megfelelő korszerűsítése, átalakítása.

Az egyik meghirdetett konstrukció (TIOP-3.4.1.B-11/1 „Bentlakásos intézmények kiváltása” – konvergencia régiók számára pályázati kiírás) a gyermekvédelmi intézmények kiváltását, a kapacitáshiányos ellátások területén új kapacitások létesítését hivatott szolgálni a gyermekotthoni kiváltási folyamat utolsó lépcsőjeként. Kb. 400-450 férőhely található még nagy befogadóképességű, zsúfolt, környezeti és tárgyi feltételeiben elavult, korszerűtlen intézményekben. A kapacitáshiányos ellátási területek a gyermekek átmeneti gondozása területén a gyermekek átmeneti otthoni ellátása, a gyermekvédelmi szakellátás területén a speciális ellátási szükségletű gyermekek (súlyos pszichés tüneteket mutató, súlyos disz-szociális magatartású, illetve szenvedélybeteg) ellátása, valamint a már nagykorúvá vált volt gondozottak utógondozó otthoni ellátása.

A konstrukcióban rendelkezésre álló forrás 3 mrd Ft.

A másik kiírt konstrukció (TIOP 3.4.2-11/1 Bentlakásos intézmények korszerűsítésére – konvergencia régiók számára) a gyermekjóléti alapellátás területén, illetve gyermekvédelmi szakellátás területén működő intézmények korszerűsítését hivatott szolgálni, a Szociális törvény hatálya alá tartozó intézmények korszerűsítése mellett.

A gyermekvédelmi szakellátás területén a gyermekotthonok kiváltásának/kitagolásának folyamata már az 1990-es évek közepén megkezdődött, a Gyvt. hatályba lépése óta folyik, s a tervek szerint a TIOP-3.4.1.B-11/1 konstrukció segítségével le is zárul. Ugyanakkor a már a Gyvt. hatályba lépése előtt a szakmai követelményeknek megfelelő környezeti, tárgyi feltételekkel rendelkező és azóta is működő, illetve az 1990-es évek második felében és a 2000-es évek elején létrehozott és

jelenleg is gyermekeket fogadó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények a 8-15 éves működés következtében felújításra, korszerűsítésre szorulnak, mind az ellátottak magasabb színvonalú ellátása érdekében, mind energia- és költséghatékonysági szempontból.

A kiírás kiemelten fókuszál a jelenleg többcélú közoktatási intézményben (korábban Általános Iskolai Diákotthonként ismert) elhelyezett fogyatékkal élő vagy tartósan beteg gyermekek elhelyezése minőségének javítására. Jelenleg a gyermekotthonokban több mint 1900 fogyatékos gondozott gyermek él. Ebből az 1900 főből mintegy 400-450 fő gyermek (többsége értelmi fogyatékos) többcélú közoktatási intézményekben elhelyezett.

A Bizottság 16. számú záró-észrevételében tett ajánlásait figyelembe véve a Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet (mint minisztériumi háttérintézmény) szervezésében 2005-2006-ban munkacsoport működött a gyermekvédelmi gondoskodásba kerülő gyermekek származásával és annak nyilvántarthatóságával kapcsolatos dilemmák vizsgálata tárgyában. A munka eredményeként 2007-ben egy szakmai ajánlás készült. Következő lépésben az új módszer leírása történt meg: „Családtörténet feldolgozása fotóelemzés segítségével” címmel. 2008-2009 között a gyermekjóléti alapellátásban és gyermekvédelmi szakellátásban dolgozó szakemberek közreműködésével a módszert kipróbálták, szükség szerint módosították. 2010-ben elkészült a „Családtörténet, családi legendárium” módszertani füzet, melynek alapján akkreditált képzés indult 2011-ben a családokkal dolgozó szakemberek továbbképzésének keretében, minisztériumi támogatással. Ez a módszer segítséget nyújt mind a családban élő gyermekek számára, mind pedig a családból kiemelt és nevelésbe vett gyermekek számára is a szülőkkel, hozzátartozókkal való kapcsolat építésében, mélyítésében, a család történetének megismerésében a gyermek identitásának kialakulásában, megerősödésében.

A gyermek etnikai, vallási hovatartozása szerinti igényeinek regisztrálására és kielégítésére a jelenlegi adatvédelmi szabályoknak is megfelelő szabályozás szerint oly módon van lehetőség, hogy az elhelyezési értekezleten a szülőknek lehetősége van jelezni etnikai, vallási hovatartozás szerinti igényüket, amelyet felvezetnek a Gyermekünk védelmében adatlapra, és a szülő aláírásával igazolja az adat kezelésére való jogosultságot. Ezzel a lehetőséggel azonban – feltehetően a társadalmi előítéletek miatt – igen ritkán élnek a szülők, annak ellenére, hogy a gyermek számára a gondozási hely meghatározásától kezdve az oktatási ösztöndíjakhoz, kulturális rendezvényekhez való hozzáféréseken át számos előnnyel járna az adatkezelés.

31. g. pont

A gyermekek elhelyezésének felülvizsgálata 0-3 év között félévente, 3-18 év között a gondozás ideje alatt évente történik meg a gyámhivatalok által. A gyámhivatalok minden esetben összehívják az érintett feleket, és együtt döntenek a gyermek további sorsát illetően. Ezt az eljárást támasztják alá a 2007-ben megújult „Gyermekeink védelmében” elnevezésű nyilvántartási rendszer felülvizsgálathoz kapcsolódó módosult adatlapjai, melyek sokkal nagyobb hangsúlyt fektetnek a gyermek érdekeire, az elhelyezési tervben és az egyéni gondozási-nevelési tervben megvalósult feladatokra, valamint a kapcsolattartási jog szabályozására.

31. h. pont

Magyarország a 2005. évi LXXXV. törvénnyel ratifikálta a gyermekeknek a nemzetközi örökbefogadások terén való védelméről és az ilyen ügyekben történő együttműködésről szóló, Hágában, 1993. május. 29. napján kelt Egyezményt. Ennek megfelelően módosította a Gyermekvédelmi Törvény végrehajtási rendeletében szabályozott nemzetközi örökbefogadásokra vonatkozó eljárási szabályokat. A Hágai Egyezmény alapján 2005 októberében megkezdte tevékenységét a végrehajtásért felelős Központi Hatóság a Emberi Erőforrások Minisztériuma jogelőd Minisztériumán belül a Gyermekvédelmi és Gyámügyi Főosztályon. Az eltelt időszakban a Központi Hatóság rendkívül hatékony munkát végzett. *Évente az összes magyarországi kb. 700 gyermek örökbefogadása közül átlagosan 130 gyermek kerül nemzetközi örökbefogadás útján családba.* A gyermekek külföldre történő örökbeadása Magyarországon kizárólag abban az

esetben lehetséges, ha a gyermek belföldi örökbefogadása iránt tett intézkedések nem vezettek eredményre, ennek megállapítására és a belföldi örökbefogadások előmozdítására a Minisztérium országos örökbefogadási nyilvántartást működtet. A Központi Hatóság tevékenységének eredményeként a külföldi örökbefogadókhoz kerülő gyermekek jelentős része iskoláskorú, vagy valamely tartós betegségben szenvedő gyermek. Ugyancsak fontos előrelépésnek tekinthető, hogy a központi hatóságok együttműködésének köszönhetően hármas, sőt négyes testvérsorok örökbefogadását is meg tudjuk valósítani, mivel erre Magyarországon igen kevés esély van. Külföldre örökbefogadó családba kerülő hármas testvérek száma évente akár a 10 esetet is meghaladja, ily módon azok a gyermekek is örökbefogadó családban nevelkedhetnek, akiknek eddig erre nem volt esélyük.

A Hágai Egyezményhez történő csatlakozás nyomán vezettük be az örökbefogadások utánkötését, amelyet az örökbefogadást követően 2 hónappal és 1 évvel kérünk a gyermeket fogadó részes államtól. Az utánkötési jelentések alapján nyomon követhető, hogy a gyermekek képesek megfelelően beilleszkedni mind a szűkebb és tágabb családba, mind az iskolai környezetbe. Külföldön a gyermekek többsége jól, illetve kiemelkedően teljesít az új iskolában, még abban az esetben is, ha idehaza tanulási nehézséggel küzdött, köszönhetően annak a teljeskörű biztonságérzetnek, amelyet az örökbefogadás nyújt a gyermekvédelmi gondoskodásból kikerülő gyermekek számára.

A Bizottság 35. számú záró-észrevételeiben javasolta fokozottabb figyelem fordítását a gyermekek származás megismerése iránti jogára. A Családjogi Törvény 1997. évi módosítása tartalmazza, hogy az örökbefogadott tájékoztatást kérhet a gyámhivaltól vér szerinti szülőjének adatairól. A 14. életévét betöltött örökbefogadott gyermek kérelmét önállóan, törvényes képviselőjének, vagyis az örökbefogadó szülőnek a hozzájárulása nélkül is előterjesztheti. Az örökbefogadó szülőt azonban meghallgatja a gyámhivatal az eljárásban. Erről az örökbefogadási eljárás során a feleket tájékoztatni kell. A tájékoztatást nem adhatja meg a gyámhivatal, ha a kiskorú örökbefogadott érdekeivel ellentétben áll, különösen, ha a szülő felügyeleti jogát a bíróság a gyermek ellen elkövetett bűncselekmény miatt szüntette meg.

Magyarország 2010. novemberében aláírta az Európa Tanács Örökbefogadási Egyezményét (European Convention on the Adoption of Children (Revised) (No. 202.) Strasbourg, 27.XI.2008.), melynek ratifikálására az új Polgári Törvénykönyv elfogadás után kerülhet sor. Az Egyezménynek történő megfelelés érdekében, és a nemzetközi örökbefogadás kapcsán szerzett pozitív tapasztalatokat hasznosítva az új Ptk.-ban várhatóan bevezetésre kerül a belföldi örökbefogadások utánkötése, mely a gyermekek örökbefogadó családba történő beilleszkedésének segítségét szolgálná. Továbbá az új Ptk. egységesítené a szabályozást abban a tekintetben, hogy mind a titkos, mind a nyílt örökbefogadás esetén a szülőnek a gyermek születését követően 6 hét állna rendelkezésre, hogy visszavonhassa az örökbefogadás hozzájárulásához tett nyilatkozatát. Jelenleg csak titkos örökbefogadás esetén – amikor a szülő úgy járul hozzá gyermeke örökbefogadásához, hogy az örökbefogadó szülő személyes adatait nem ismeri – van joga a szülőnek a nyilatkozat visszavonására.

A Bizottság záró-észrevételeiben sürgeti az örökbefogadható státusszal rendelkező gyermekek örökbeadását, mellyel kapcsolatban meg kell jegyeznünk, hogy az örökbeadható gyermekek száma és az örökbefogadások száma közötti feltűnő aránytalanság abból adódik, hogy igen magas azon gyermekek száma, akik jogilag örökbeadhatóak, azonban életkoruk – 14 feletti, akár 17 évesek is vannak közöttük -, vagy súlyos tartós betegségük, halmozott fogyatékoságuk miatt örökbefogadásukra nincs reális esély.

31. i. pont

Magyarország 1986 óta részese a Gyermekek Jogellenes Külföldre vitelének Polgári Jogi vonatkozásairól szóló Hágában, 1980. évi október 25-én kelt szerződésnek, amely alapján 86 részes állammal biztosított az együttműködés a Magyarországról jogellenesen külföldre vitt, vagy jogellenesen visszatartott gyermekek visszahozatala, valamint a külföldről jogellenesen Magyarországra hozott, vagy itt jogellenesen visszatartott gyermekek korábbi tartózkodási helyük szerinti tagállamba való visszaadása érdekében. Az Európai Unió tagállamai viszonylatában a jogellenes gyermekelviteli ügyekben is alkalmazásra kerül a házassági ügyekben és a szülői

felelősségre vonatkozó eljárásokban a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az 1347/2000/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló a 2201/2003/EK tanácsi rendelet (2003. november 27.), amely jelentősen szűkíti azoknak az eseteknek a körét, amikor a gyermek visszaadása megtagadható az EU tagállamokba. Magyarország csatlakozott olyan nemzetközi egyezményekhez is, amelyek alapján lehetőség nyílik a gyermekelhelyezésről szóló határozatok részes államok közötti kölcsönös elismerésére és végrehajtására. Így ratifikáltuk az Európa Tanács keretében kidolgozott a gyermekek feletti felügyeleti jogot érintő határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint a felügyeleti viszonyok helyreállításáról szóló, 1980. május 20. napján Luxemburgban kelt európai Egyezményt (2004. évi LXVIII. törvény). Továbbá belső jogunk részévé vált a szülői felelősséggel és a gyermekek védelmét szolgáló intézkedésekkel kapcsolatos együttműködésről, valamint az ilyen ügyekre irányadó joghatóságról, alkalmazandó jogról, elismerésről és végrehajtásról szóló, Hágában 1996. október 19-én kelt egyezmény is (2005. évi CXL. törvény).

A magyar központi hatóság, a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, valamint az egyéb résztvevő hatóság mindig megkísérli az ügy békés rendezésének előmozdítását a gyermek érdekében. Ennek keretében felhívja a szülők figyelmét a gyermek jogszerű elvitelének lehetőségére és előmozdítja a gyermek önkéntes visszavitelét, vagy a szülők közötti egyezség létrehozását. A közelmúltban került sor a gyermek átadására irányuló belső végrehajtási jogszabályunk módosítására, amely lehetővé teszi a jogellenesen Magyarországra hozott vagy itt visszatartott gyermek visszaadását elrendelő határozat végrehajtásának egyszerűsítését és felgyorsítását. Ha a gyermek önkéntes visszaadására a határozat meghozatala után nem került sor, lehetőség nyílhat a gyermek átadásának mielőbbi kikényszerítésére, és ezzel megelőzhető a végrehajtási eljárás elhúzódása, mely nehéz helyzetet eredményez a gyermek számára.

Magyarországról különösen az Európai Unió tagállamaiba viszik ki egyre nagyobb számban jogellenesen a szülők a gyermekeket, ezért a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium honlapján tájékoztató anyagot tett közzé a szülők részére a vonatkozó jogszabályokról, eljárásokról, valamint a megelőzés érdekében a gyermek jogszerű külföldre vitelének lehetőségéről.

31. j. pont

Az Alapvető Jogok Biztosa 2009-ben a gyermekjogi projektje vizsgálati fókuszába a gyermekek erőszakkal szembeni védelmét állította. Tekintettel a *Bizottság 37- es számú záró-észrevételében megfogalmazottakra* a projekt keretében átfogó vizsgálatot indított speciális szükségletű gyermekek ellátását biztosító gyermekotthonokban. Vizsgálatot indított továbbá (OBH 1904/2009) arra vonatkozóan, hogy mennyire képes a gyermekvédelmi jelzőrendszer kezelni a gyermekekkel szembeni rossz bánásmódot, elhanyagolást.

A Gyermekvédelmi Törvényben deklarált testi fenyegetés és más kegyetlen, embertelen, megalázó büntetés, illetve bánásmód tilalmának kiegészítéseképpen **a hozzátartozók közötti erőszak miatt alkalmazható távoltartásról szóló 2009. évi LXXII. törvény** hatálybalépésével a hozzátartozók közötti erőszak tekintetében a jelzési kötelezettség és a távoltartás jogszabályban való megjelenésével, valamint családvédelmi koordinációért felelős szervek kijelölésével, határidők és felelősök megnevezésével a bántalmazások jelentéstételi kötelezettségének gyakorlati alkalmazásában komoly előrelépés történt. A rendőrség helyszíni intézkedése keretében ideiglenes megelőző távoltartó határozatot hoz, ha meggyőződik arról, hogy az élet, testi épség, vagythonbiztonság azonnali védelme ezt indokolja. Ugyanígy jár el, ha a hozzátartozók között erőszakkal összefüggésbe hozható bűncselekmény, illetve szabálysértés gyanúja merül fel, de büntetőeljárás vagy szabálysértési kényszerintézkedés alkalmazása nem indokolt. A gyermekbántalmazás megvalósulhat családon belül és attól függetlenül is. **Hozzátartozók közötti erőszak egyben gyermekbántalmazásnak is minősül**, ha a hozzátartozók közötti erőszakos történéseknek közvetve vagy közvetlenül a családban élő gyermek is szenvedő alanya. Ezért a gyermekjóléti szolgálat és szükség szerint a gyámhatóság bevonására is szükség van, nem elegendő a rendőrségi intézkedés. A rendőrség feladatainak támogatására a Kormány **kijelölte a városi gyámhivatalt családvédelmi koordinációért felelős szervnek**. A családvédelmi

koordinációs szerv feladata ebben az eljárásban a konfliktuskezelés és információszolgáltatás, lehetőség szerint még az erőszak bekövetkezése előtt. Ez az eljárás azonban nem feltétele a távoltartás elrendelésének, feladata csupán hozzájárulni az erőszak veszélyének időben történő észleléséhez.

A bűncselekmények áldozatainak segítségéről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvény értelmében az áldozatsegítő szolgálatok a **bűncselekmények és tulajdon elleni szabálysértések áldozatai** számára tudnak segítséget nyújtani. A megyei/fővárosi igazságügyi szolgálatok a megyeszékhelyeken szerveződnek. Áldozat nemcsak a bűncselekmény vagy tulajdon elleni szabálysértés közvetlen sértettje, hanem minden más olyan személy is, aki bizonyíthatóan ennek közvetlen következtében szenvedett sérelmet. Sérelemnek tekintendő a testi vagy lelki sérülés (súlyos félelem, szorongás) és az érzelmi megrázkódtatás (trauma, pszichés zavar) és olyan vagyoni kár, amely a cselekménnyel ok-okozati összefüggésben áll.

Segítséget kaphat a magyar állampolgár, az Európai Unió bármely tagállamának állampolgára, az Európai Uniót kívüli államnak az Európai Unióban jogszerűen tartózkodó állampolgára, a Magyarország területén jogszerűen tartózkodó hontalan személy, emberkereskedelem áldozata, illetve aki az állampolgársága szerinti államnak Magyarországgal kötött nemzetközi megállapodása vagy viszonyosság alapján erre jogosult. Áldozatsegítő szolgáltatásra jogosult a Magyarországon életvitelszerűen élő magyar állampolgár is, aki jogszerű külföldi tartózkodása alatt szándékos, személy elleni erőszakos bűncselekmény áldozatává vált, és ezt megfelelő módon igazolja.

A támogatások egy része alanyi jogon, másik része azonban csak rászorultság esetén jár.

A kérelmet – az egyéb iratokkal együtt – bármely területi áldozatsegítő szolgálatnál elő lehet terjeszteni. Az igénybevehető szolgáltatások: **azonnali pénzügyi segély, érdekérvényesítés elősegítése** és jogi segítségnyújtás valamint állami kárenyhítés. Az áldozatsegítő szolgálatok feladata az is, hogy együttműködés keretében figyelemmel kísérjék az áldozati jogok érvényesülését, továbbá kapcsolatot tartsanak a törvényben felsorolt intézményekkel.

A 2005. évi CXXXV. törvény rendelkezései alapján folyik az **országos kríziskezelő rendszer** kiépítése, az áldozatsegítő és kárenyhítő programok kidolgozása. A törvény a Gyermekvédelmi Törvény intézményrendszerének bázisára építve rendelkezik az áldozattá váló személyek felderítéséről és védelmük megszervezéséről. Az áldozatsegítő szolgálat, amennyiben munkája során kiskorú veszélyeztetettségét észleli, haladéktalanul jelzi azt a kiskorú tartózkodási helye szerinti gyermekjóléti szolgálatnak. Ha a feltárt körülmény a kiskorú életét, testi épségét súlyosan veszélyezteti, gyámhatósági eljárást kezdeményez. Krízishelyzetek megoldására már 2005-ben elkezdődött a krízisközpontok modell-kísérleti programja. A krízisközpontok azok számára nyújtanak speciális szolgáltatásokat, akik a hozzátartozók közötti erőszak (párkapcsolati erőszak, gyermekbántalmazás, illetve a háztartáson belüli, a rokonok, a családtagok és a gyermekkel ún. hatalmi viszonyban álló személyek által elkövetett erőszak) következtében olyan krízishelyzetbe kerültek, amely során a kialakult helyzetet sem a helyi szociális és gyermekvédelmi rendszer, sem az érintett bántalmazottak természetes támogató közege segítségével sem tudják megfelelően megoldani.

A bántalmazottakat fogadó intézmények száma folyamatosan növekszik, ezzel biztosítva a férőhelyek számának növekedését. 2011-ben 11 intézmény összesen 61 férőhellyel fogadott bántalmazottakat, idén 2012-ben az intézmények száma 14-re nőtt, ezzel növelve a férőhelyek számát is. A krízisellátást nyújtó intézmények a bántalmazottakat, köztük gyermekeket az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat jelzése alapján veszik fel. 2011-ben 2021 esetben keresték meg a Szolgálatot családi problémák, hozzátartozók közötti erőszak, bántalmazás miatt. Az anya és gyermek együttes bántalmazása miatti hívások százalékos megoszlása 11,47% (232 eset), a felnőttek általi gyermekbántalmazások miatti hívások aránya 2,22% (45 eset). Összesen 27 esetben (1,33%) történt gyermek szexuális zaklatása és 9 esetben (0,44%) történt gyermekek közötti erőszak, amivel a Szolgálathoz fordultak. A Szolgálat segítségével összesen 884 személy elhelyezésére került sor, ebből a gyermek áldozatok száma 669 fő.

33. pont

A fogyatékos gyermekek jogait alapvetően az Alaptörvény biztosítja. Az itt megadott kereteket kitöltő törvények közül a Gyermekvédelmi Törvény értelmében a fogyatékos, tartósan beteg gyermeknek joga van a fejlődését, személyisége kibontakoztatását segítő különleges ellátáshoz, függetlenül attól, hogy családban él, vagy gyermekvédelmi gondoskodásban részesül.

A 3 éven aluli fogyatékos gyermekek napközbeni ellátását biztosíthatja a bölcsőde, amely ellátja a gyermekek korai fejlesztését, rehabilitációs, rehabilitációs célú nevelését, gondozását is. A szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján a fogyatékos gyermekek 6 éves korukig a bölcsődében, fejlesztő felkészítésben és nevelésben részesülnek.

A Köznevelési törvény szerint a sajátos nevelési igényű tanulókat oktató iskola saját tantervében egy tanévnel hosszabb időt is meghatározhat a tananyag elsajátítására, ezen kívül a fogyatékos típusától függően kettő vagy három főként kell figyelembe venni egy tanulót; így a részükre elkülönített osztályok létszáma maximum 7-15 fős lehet. A sajátos nevelési igényű tanulók oktatásában részt vevő intézményekben kötelező egészségügyi és pedagógiai célú rehabilitációs tanórai foglalkozásokat is szervezni, ami a kötelező tanórák 15-50%-a fogyatékos típusától függően. Vizsgán – beleértve az érettségi vizsgát is – hosszabb felkészülési idő illeti meg, lehetővé kell tenni számára az iskolai tanulmányok során alkalmazott segédeszköz használatát, szükség esetén pedig a szóbeli és írásbeli beszámoló egymással felváltható. Egyes tantárgyakból, tantárgyrészekből az értékelés és a minősítés alól mentesítheti az igazgató; ebben az esetben az adott tanuló fejlesztését, felzárkóztatását egyéni fejlesztési terv alapján egyéni foglalkoztatás során kell biztosítani. A sajátos nevelési igényű tanulók teljes köre ingyenes tankönyvellátásra jogosult.

A Braille-írást, az augmentatív és az alternatív kommunikációt a tanulók az iskolai oktatás keretében sajátítják el, az iskolába még nem járó gyermekek számára a korai fejlesztés és gondozás a megfelelő kommunikáció elsajátítására irányuló fejlesztést is magába foglalja. A jelnyelv oktatása a siket tanulókat oktató iskolában jelenik meg a 7. és 8. évfolyamon, de a siket tanulók oktatására vonatkozó szabályozás szerint az oktatás jelnyelven is folyhat.

A súlyos-halmozott fogyatékossgal élő gyermekek a köznevelési törvény 2006. évi módosítása óta tankötelesek, mely kötelezettségüket fejlesztő iskolai oktatás keretében teljesíthetik. A fejlesztő iskolai rendszer kiépítésének törvényben előírt határideje 2010. szeptember 1-je volt. Ha a tanuló - a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleményében foglaltak szerint - nem tud részt venni a fejlesztő iskolai oktatásban, a tankötelezettségét egyéni fejlesztő felkészítés keretében teljesíti, a részére biztosított felkészítés legalább heti nyolc óra. A fejlesztő iskolai oktatásban rehabilitációs pedagógiai programot és annak alapján egyéni fejlesztési terveket készítenek, a tanulókat fogyatékossguk, fejlettségük és életkoruk alapján osztják be a csoportokba.

A köznevelés terén a 2012. szeptember 1-jétől hatályba lépő nemzeti köznevelési törvény 2011. évi CXCV. tv. továbbra is biztosítja a fogyatékos gyermekek számára a különleges gondozáshoz való jogot; a tankötelezettséget heti 20 órás fejlesztéssel kell teljesíteni a gyermekeknek.

A gyermekvédelmi gondoskodásban élő tartósan beteg, illetve fogyatékos gyermekek, amennyiben nem integrálhatók egészséges gyermekek közé, különleges gyermekotthonokban nevelkednek. A fogyatékos gyermekek családban való nevelkedése és egyben szakszerű gondozásának biztosítása érdekében a 2011. január 1-jétől a Gyermekvédelmi Törvény bevezette a különleges hivatásos nevelőszülő intézményét.

A fogyatékkal élő gyermekek jogainak érvényesítése érdekében kiemelendő, hogy a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló 1998. évi XXVI. törvény a közszolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférés megvalósításának ütemezése az egészségügyi alapellátás tekintetében az akadálymentesítésre 2008. december 31-i, az egészségügyi szakellátás esetében 2009. december 31-i határidőt szabott. Ezen intézményi kör tekintetében tehát az akadálymentesítés megvalósult.

Az állami sportirányítás 2007 évtől kezdődően a Fogyatékosok Nemzeti Sportszövetsége keretein belül támogatta többek között a fogyatékos gyerekek sportolási lehetőségeit is. Feladatai között szerepel: a fogyatékos gyermekek diáksport rendszerének működtetése, szabadidősport eseményeinek támogatása, sporton keresztül integrációt elősegítő, valamint a sport-rehabilitációs programok; tanórán kívüli, rendszeres, terápiás jellegű sportoktatás fogyatékos gyerekeknek.

A fogyatékos gyermekek sportját központi költségvetésből származó forrásból (2012. évben 230 millió forint) a Magyar Speciális Olimpia Szövetség, a Magyar Parasport Szövetség, a Magyar Látás-, és Mozgássérültek Sportszövetsége, a Fogyatékosok Országos Diák és Szabadidősport Szövetsége, valamint a Magyar Paralimpiai Bizottság koordinálja. Ezen országos szervezetek olyan programokat szerveznek, amelyek konkrétan a fogyatékoságot helyezik előtérbe, és ezáltal teszik lehetővé a fogyatékos gyermekek számára a sporton keresztül való integrálódást, a Gyermek Jogai Bizottság 2006-os záró észrevételei 40.d pontjának megfelelően.

34. a. pont

Az Alaptörvény kimondja, hogy minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg. (Lásd 26. a. pont)

A megszületett gyermek fejlődéshez való jogának vonatkozásában az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény deklarálja a lakosság egészségének védelme érdekében a kötelező szűrővizsgálatokat, melyeket részletesen a kötelező egészségbiztosítás keretében igénybe vehető, betegségek megelőzését és korai felismerését szolgáló egészségügyi szolgáltatásokat és a szűrővizsgálatokat biztosítanak.

Az életkorhoz kötött szűrővizsgálatok közül az újszülöttek, valamint a tanköteles korú gyermekek jogszabályban meghatározott esetben való szűrése kötelező.

Veleszületett anyagcsere-betegségek szűrési rendszerének korszerűsítése 2007-től: a korábbi négy helyett 22 kórkép szűrése történik meg minden Magyarországon született gyermeknél.

A veleszületett rendellenességeken belül a velőcsőzáródási rendellenességek számának csökkentését megcélzó Családtervezési Szolgáltatás modellprogramként támogatást élvez.

34. b. pont

A gyermekellátási szolgáltatások és intézmények magukba foglalják gyermek-egészségügyi alapellátást végző házi orvosi szolgálatokat és védőnői tanácsadókat, szakellátókat, fekvőbeteg intézményeket. Az alapellátás szintjén a hazánkban élő közel 2 millió 18 éven aluli gyermek és fiatalok 75%-át házi-gyermekorvos, mintegy 25%-át a ún. vegyes praxisok látják el.

2009-ben az országban egy házi gyermekorvosra átlagosan 1186 gyerek jutott, a leghátrányosabb helyzetű 33 kistérségben ez a szám 2248, a nem hátrányos helyzetű kistérségekben 1093 fő volt.

A védőnői ellátás terén nem ilyen élesek az egyenlőtlenségek: 2009-ben országosan egy betöltött védőnői állásra 371, a leghátrányosabb helyzetű kistérségekben 388, a nem hátrányos helyzetű kistérségekben 366 gyerek jutott.

Az egészségügyi alapellátás része még az iskolai egészségügyi ellátás, a gyermek fogászati ellátás és az ügyelet.

34. c. pont

A magyar védőoltási rendszer folyamatosan megújul, korszerűbb oltási rend került bevezetésre a fertőző betegségek megelőzésére 2006-ban. A korábbi 20 oltás helyett 11 oltás kerül beadásra, amellyel ugyanúgy 10 betegséggel szembeni védettség alakul ki. Jelenleg tehát életkorhoz kötötten 10 fertőző betegség ellen (tuberkulózis, diphtheria, pertussis, tetanusz, poliomyelitis, morbilli, rubeola, mumpsz, Haemophilus influenzae B okozta invazív betegségek, hepatitis B) kötelező a védőoltás.

Az életkorhoz kötött kötelező védőoltási rendszerben az oltóanyagot az állam ingyenesen biztosítja a lakosság számára, a felhasznált oltóanyagok kiváló minőségűek és hatékonyságúak, a

védőoltások optimális életkorban történnek, biztosított a teljes esélyegyenlőség a hozzáférhetőséghez, és állami felelősségvállalás mellett stabil jogszabályi háttérrel rendelkezik.

2006. évtől kezdődően a kötelező védőoltásokat a legkorszerűbb oltóanyagokkal végzik: bevezették az ún. kombinált, többkomponensű oltóanyagokat, amelyek egy szúrással egyszerre öt betegség (torokgyík, szamárköhögés, tetanusz, járványos gyermekbénulás és a b típusú Haemophilus influenzae baktérium által okozott betegség) ellen nyújtanak védelmet. A kombinált oltóanyag ún. sejtmentes pertusszisz komponenst tartalmaz, melynek alkalmazása jóval kevesebb mellékhatással jár, mint az előző évtizedekben használt oltóanyagé, így nőtt a kötelező oltások lakossági elfogadottsága, minimálisra csökkent az oltást megtagadó szülők száma.

A 2008. év végétől kezdődően a két éven aluli kisgyermeknek pneumococcus elleni térítésmentes önkéntes védőoltásban részesíthetők.

A 2009. évtől kezdődően a serdülők Hepatitis B elleni immunizálását 14 éves kor helyett 13 éves korban végzik a különösen veszélyeztetett csoportok minél korábbi védelmének biztosítása érdekében.

34. d. pont

A fővárosban modellprogramként kamaszambulancia működik kifejezetten a kamaszok igényeihez alakítva. Ehhez kapcsolódóan kiadványok is készültek és rendszeres egészségnapok kerülnek megszervezésre az egészséges életmód népszerűsítésére. Honlap is indult kamaszoknak az egészségről, betegség-megelőzésről interaktív kérdezési lehetőséggel: www.tinivagyok.hu címmel.

A baleset-megelőzéssel kapcsolatban országos akcióterv került elfogadásra, amely 2010-től célozza meg a balesetből eredő halálozás 30%-os csökkentését a 24 év alatti korosztályban.

Az elsősegély-nyújtás oktatásának előkészítésére kisfilmek készültek és modell-oktatások zajlottak.

34. e pont

Hazánkban ilyen jellegű káros hagyományok és társadalmi szokások nincsenek.

A gyermekjogok érvényesítése érdekében külön munkacsoport működik az Országos Gyermek-egészségügyi Intézetben, amelynek célja a gyermekjogok nemzetközi tapasztalatok alapján történő előmozdítása.

34. f. pont

A hatályban lévő Nemzeti Drogstratégiák a prevencióra helyezik a hangsúlyt. Az általános prevenció beavatkozásai tömegkommunikációs kampányokon, internetes jelenlétben, nevelési, oktatási programokon keresztül a diákságot, a fiatalokat célozzák meg. A célzott prevenció beavatkozásai a különösen veszélyeztetettnek tekinthető populációt (szenvedélybeteg szülők gyermekei, iskolából kimaradó, tanulási, beilleszkedési problémával küzdő gyermekek) célozzák meg. Továbbá olyan prevenció (indikált) programokat is meghatároz a stratégia, amelyek függőnek nem minősülő, de annak korai jeleit vagy más viselkedési problémát mutató személyek magatartását kívánják pozitív irányban befolyásolni. A szociális ágazatért felelős minisztérium 2006. óta minden évben pályázatokat ír ki: a kábítószer-probléma kezelését elősegítő ellátások fejlesztésére, kábítószer-prevencióval foglalkozó szervezetek támogatására, kábítószer-problémával kapcsolatos kutatások támogatására, Kábítószerügyi Egyeztető Fórumok működési feltételeinek biztosítására, valamint a drogprobléma kezelését célzó helyi stratégiák megvalósulásának előmozdítására. Jelenleg új drogstratégia készül, melyben kiemelt hangsúllyal szerepel a megelőzés és egészségfejlesztés.

Kiemelendő a sport ágazat területén a hatályos doppingellenes szabályozás. „A doppingellenes tevékenység szabályairól” szóló 43/2011. (III.23.) Kormányrendelet a kiskorú versenyzők sérelmére elkövetett doppingvétségekre szigorúbb rendelkezések alkalmazását írja elő: végleges eltiltás.

34. g. pont

A Büntetőeljárás Törvény szerint az őrizetbe vett terhelt felügyelet nélkül maradó kiskorú gyermekét a hozzátartozójának kell átadni, illetve a gyámhatóság útján kell gondoskodni elhelyezéséről. A büntetések és intézkedések végrehajtásának rendjéről szóló jogszabály szerint a terhes és a kisgyermekes elítélt nőnek az egészségét védő és a gyermek fejlődését szolgáló, a büntetés-végrehajtási szabályokat nem érintő jogai nem korlátozhatók. Ha a szülésre a szabadságvesztés végrehajtása alatt kerül sor, az újszülöttet hat hónapos koráig az anyjával együtt kell elhelyezni, kivételesen engedélyezhető, hogy a csecsemő egy éves koráig az anyjával együtt maradjon a büntetés-végrehajtási intézetben.

35. a. pont

A gyermek-egészségügyi ellátórendszer megfelelő működése által a gyermekek hazánkban hozzájutnak az egészségügyi állapotuk által indokolt egészségügyi szolgáltatásokhoz.

A családtámogatási rendszerben a terhességi gyermekágyi segély és a gyermekgondozási díj feltétele, hogy biztosítottként a szülőnek meghatározott idejű jogviszonya legyen.

Az ellátásokra vonatkozó szabályokat a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény tartalmazza. A legalább 365 napnyi biztosítási előzménnyel rendelkező szülők **terhességi gyermekágyi segélyt**, illetve **gyermekgondozási díjat** vehetnek igénybe. A terhességi gyermekágyi segély a szülési szabadság időtartamára (24 hét) jár, összege a korábbi átlagkereset 70 %-a. A gyermekgondozási díj a terhességi gyermekágyi segély folyósításának lejártát követően a biztosításban töltött időre, de legfeljebb a gyermek két éves koráig jár. Összege szintén a korábbi átlagkereset 70 %-a, de legfeljebb a mindenkori minimálbér kétszeresének 70 %-a (2012-ben 130 200 Ft). A terhességi gyermekágyi segély, illetve a gyermekgondozási díj mellett keresőtevékenység nem folytatható.

Ha a 18 éven aluli gyermek tartós betegsége vagy fogyatékossága miatt állandó vagy fokozott felügyeletre szorul, magasabb összegű családi pótlék illeti meg a gondozóját.

(A napközbeni kisgyermek-ellátás tekintetében lásd 31. b. pontot.)

35. b. pont

A gyermekek életminőségét javítandó, valamint a szegénység és az egyenlőtlenségek felszámolása érdekében indult a „Legyen Jobb a Gyermekeknek!” Nemzeti Stratégia (2007-2032.) végrehajtásához kapcsolódó Biztos Kezdet Program, amely a gyermekszegénységet és a gyermekek társadalmi kirekesztettségét kívánja visszaszorítani. Ennek érdekében összehangolja a helyben található, 0-6 éves korosztályhoz kapcsolódó szolgáltatásokat, beilleszti azokat a helyben elérhető ellátások rendszerébe, másrészt olyan helyi közösségeket épít, amelyek támogató környezetet nyújtanak a szülők gyermeknevelési kompetenciájának erősítéséhez. A program célja a gyermekek fejlődésének elősegítése, a családok és szülők támogatása, az egészségkultúra fejlesztése, a speciális nevelést igénylő gyermekek és családjuk támogatása, és a közösségi részvétel és a helyi közösségek erősítése. A program a helyi ellátások helyi szükségleteken alapuló összekapcsolásával valósítja meg célkitűzéseit.

A Kormány – annak érdekében, hogy ne legyen ellátatlan gyermek – az elmúlt években a gyermekétkeztetés normatív kedvezménye mértékét 2003. szeptember 1-jétől fokozatosan felemelte és egyre nagyobb jogosulti körre terjesztette ki.

A 2012. évi költségvetés a kedvezményes étkezésre gyermekenként évente 68 ezer forintos normatívát biztosít az intézményfenntartóknak. Ingyenes étkeztetésre azok a bölcsődés és óvodás gyermekek, valamint az általános iskola 1-8. osztályába járó diákok jogosultak, akik rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülnek.

50 %-os mértékű kedvezményes étkezésre jogosultak: az ennél idősebb, 9-13. évfolyamon tanuló, rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő diákok; valamint azok a bölcsődés, óvodás és iskolás gyermekek is, akik rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre nem jogosultak, de tartósan betegek, fogyatékosok, illetve 3 vagy több gyermeket nevelő családban élnek.

A **bölcsődések** száma mintegy **32 ezer**, melyből a gyermekek közel *100 %-a*, az **óvodások** száma mintegy **330 ezer**, melyből a gyermekek *93,5 %-a*, az **általános iskolások** száma mintegy **900 ezer**, melyből a gyermekek *61,5%-a*, a **középiskolások** száma mintegy **550 ezer**, melyből a tanulók *15%-a* veszi igénybe a közétkeztetést.

Megvalósult és kiszélesedett a **nyári gyermekétkeztetési program**, mely a hátrányos helyzetű gyermekek nyári étkeztetését biztosítja. Az elmúlt években erre külön forrást biztosított a kormányzat. A rendelkezésre bocsátott keretösszeg fokozatosan növekedett. 2011-ben a Kormány 2,4 milliárd forintot költött ezen célra, és mintegy 136 ezer rászoruló gyermek étkeztetését sikerült megoldani a nyári iskolai szünet alatt. *Gyermekszegénység elleni program keretében nyári étkeztetésre a 2012. évi költségvetés ugyancsak 2 400,0 millió forint előirányzatot biztosít.* Az előirányzat a rászoruló gyermekek nyári étkeztetését biztosító települési önkormányzatok feladatellátásának támogatására szolgál. Az előirányzathoz támogatást az a települési önkormányzat igényelhet, amely vállalja, hogy a nyári időszakban a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermekek számára étkeztetést biztosít.

37. a. pont

A közoktatásról, valamint a helyi önkormányzatokról szóló törvény értelmében ingyenes az óvodai nevelés, az alap- és középfokú oktatás (gimnáziumi, szakközépiskolai, szakiskolai), az oktatást kiegészítő pedagógiai szakszolgálat igénybevétele, valamint a kollégiumi ellátás és az első szakképesítés megszerzése.

A szülő kötelezettsége, hogy biztosítsa gyermeke tankötelezettségének teljesítését. A jegyző figyelemmel kíséri, illetve szükség esetén elrendeli a tankötelezettség teljesítését, ha a szülő ennek nem tesz eleget.

A települési önkormányzat köteles gondoskodni az óvodáztatásról és az alapfokú oktatásról – ez utóbbi 2012. január 1-jétől nem önkormányzati, hanem állami feladat. Az állam gondoskodik a középiskolai, szakiskolai és kollégiumi ellátásról, az egészségügyi intézményekben tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek oktatásáról, a többi tanulóval együtt nem foglalkoztatható fogyatékos gyermekek oktatásáról, neveléséről, gondozásáról.

A szülő joga igényelni, hogy az óvoda a nevelési programjában és tevékenységében, az iskola és kollégium pedagógiai programjában és tevékenységében a tájékoztatást és az ismereteket tárgyilagosan és többoldalú módon közvetítse, továbbá, hogy a hit- és vallásoktatást lehetővé tegye gyermeke számára.

A közoktatásról szóló törvény rendelkezik a pedagógiai szakszolgálatokról, amelyek keretein belül a továbbtanulási és pályaválasztási tanácsadás kötelezően ellátandó feladat. A Nemzeti Alaptantervben, mint kiemelt fejlesztési feladat jelenik meg a felkészülés a felnőttléti szerepeire, ennek egyik fontos eleme a pályorientáció, és általános célja, hogy segítse a tanulók további iskola- és pályaválasztását.

37. b. pont

Az oktatás célja a gyermekek, tanulók testi, értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődésének elősegítése. Ennek érdekében az oktatási intézmény a gyermek, a tanuló képességeinek kibontakoztatásában együttműködik a szülővel; a gyermekközösség, a tanulóközösség kialakítása, fejlesztése során a szülők közösségével együttműködve végzi nevelő-oktató munkáját; felkészíti a tanulót a családi életre, családtervezésre.

A közoktatás tartalmi szabályozója, a Nemzeti Alaptanterv olyan iskola működését segíti megvalósítani, amelyben a demokratizmus, a humanizmus, az egyén tisztelete, a lelkiismereti szabadság, a személyiség fejlődése, az alapvető közösségek (család, nemzet, az európai nemzetek közössége, az emberiség) együttműködése, a népek, nemzetek, nemzetiségi, etnikai csoportok és a nemek egyenlősége, a szolidaritás és a tolerancia értékei alapján szerveződnek a tanítási-tanulási folyamatok.

Egységesen átadandó műveltség tartalmat határoz meg, rögzíti az Európai Unió által közös fejlesztési célként megjelölt kulcskompetenciákat, a nevelő-oktató munka közös értékeit, kötelező

céljait, a közműveltség ismeret-, készség- és képességjellegű követelményeit, ezzel biztosítja a minőségi oktatáshoz való hozzáférés garanciáját. Kiemelt figyelmet fordít az alapkészségek minél jobb elsajátítására, javítva ezzel a továbbtanulási eredményeket, és csökkentve a lemorzsolódás veszélyét.

Annak érdekében, hogy az iskolát képesítés nélkül elhagyó tanulók munkaerő-piaci esélyei javuljanak, a kormány bevezette a hároméves szakképzést. A hároméves szakképzéssel az általános iskola elvégzése után a tanulók közvetlenül beléphetnek a szakképzésbe, számukra különösen fogékony korban, a 9-11. évfolyamon ismerkedhetnek meg a szakmák gyakorlati fogásaival, és ezzel együtt csökkenhet a lemorzsolódás, korábban szerezhetnek szakmai végzettséget.

Az oktatási rendszert alacsony iskolázottsággal elhagyók számára az iskolarendszerű felnőttoktatás jelent korrekciós lehetőséget. Az általános iskolai, illetve középfokú végzettséget adó programok lehetővé teszik, hogy a foglalkoztatásból kiszoruló csoportok bekapcsolódhassanak a legális munkaerő-piaci foglalkoztatásba. Korrekciós lehetőséget nyújtanak továbbá az ún. „második esély” programok, amelyek célja, hogy a középfokú végzettséggel nem rendelkező, az iskolarendszertől lemorzsolódott, részben nem tanköteles korú fiatalokat segítsék a középfokú végzettség megszerzésében.

37. c. pont

A közoktatásról szóló törvény értelmében a szülőt megilleti a nevelési, illetőleg nevelési-oktatási intézmény szabad megválasztásának joga. Ennek alapján gyermeke adottságainak, képességeinek, érdeklődésének, saját vallási, illetve világnézeti meggyőződésének, nemzeti vagy etnikai hovatartozásának megfelelően választhat óvodát, iskolát, kollégiumot.

37. d. pont

A Nemzeti Alaptanterv (továbbiakban: NAT) rendszeres felülvizsgálata során beépültek a személyes önmegvalósításhoz szükséges kompetenciák fejlesztését meghatározó tartalmak és feladatok. Ezek közül a szociális és állampolgári kompetencia a „demokrácia, az állampolgárság fogalmának és az állampolgári jogok ismeretén és az emberi jogok teljes körű tiszteletén alapul”. Nagyobb hangsúlyt kapott az aktív állampolgárságra és a demokráciára való nevelés is, továbbá a NAT kiegészült egy új fejezettel a „Tanulási esélyegyenlőség segítése elvei” címmel. A NAT Ember és társadalom műveltségi területe az, amely különösen alkalmas a szociális és állampolgári kompetenciák fejlesztésére.

A Nemzeti Alaptanterv Ember és társadalom műveltségi területének kiemelt fejlesztési feladatai: a személyiség és az emberi jogok tiszteletére nevelés, a nemzeti identitás, a történelmi és állampolgári tudat erősítése. A szociális érzékenység, az életkornak megfelelő társadalmi problémák iránti nyitottság, a környezetért érzett felelősség, más kultúrák megismerése és elfogadása, a humánus, értékeket védő magatartás szintén alapvető értékeként jelennek meg, valamint a demokratikus intézményrendszer használatával, az egyenlő bánásmóddal és esélyegyenlőséggel kapcsolatos ismeretek és képességek fejlesztését is célozza a közoktatás.

A Nemzeti Alaptanterv alapján a **kerettantervekben és a helyi tantervekben is** megjelenik az alapjogokat, emberi jogokat, gyermeki jogokat tiszteletben tartó szociális és állampolgári kompetenciák fejlesztése.

A gyermekek tudatformáló emberi jogi képzésének fontos követelménye, előfeltétele a gyermekekkel foglalkozó szakemberek oktatása. A gyermekek jogainak átfogó oktatását a tanári szakon belül a család- és gyermekvédő tanár szakképzettség képzési követelményei írják elő. Ezen kívül több szakon is megjelenik a gyermeki jogokkal kapcsolatos ismeretek oktatása, azonban minden esetben részlegesen, az adott intézmények sajátos képzési rendjének megfelelően.

37. e pont

A diáksport tevékenységi körében fontos szerepet tölt be a szabadidősport és a diákturizmus területe, amelyre a Magyar Diáksport Szövetség az utóbbi időszakban a korábnál nagyobb figyelmet fordít. Az Emberi Erőforrások Minisztériuma a Magyar Olimpiai Bizottságon keresztül központi költségvetési forrásból támogatja a Magyar Diáksport Szövetség által megvalósuló diáksport rendezvényeket, diák-szabadidős, illetve diákturisztikai programokat, a 2012-es évben 167 millió forinttal. A labdajátékokban az "amatőr" kategória megjelenése is olyan sportolási lehetőségeket kínál, aminek eredményeként növekedhet a diáksportban résztvevők száma.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma által 2011-ben meghirdetett „Az egészségjavítást célzó szabadidős sporttevékenységek támogatása” elnevezésű pályázat célja a szabadidősportban tevékenykedő sportegyesületek (különösen: diáksport egyesületek) működési feltételeinek biztosítása, a feladataik ellátásához szükséges feltételrendszer javítása, szabadidősport eseményeken történő részvételük elősegítése, valamint tevékenységük gyakorlásához szükséges sportszerek, sporteszközök beszerzésének támogatása volt. A rendelkezésre álló pályázati keretösszeg 100.000.000,- forint volt.

A fogyatékos személyek, továbbá hátrányos helyzetű csoportok szabadidősport tevékenységének és eseményeinek támogatása (keretösszeg: 50 millió Ft-2011) keretében lehetőség nyílt a serdülőkorúak egészségfejlesztő testmozgására.

Az Új Magyarország Fejlesztési Terv 2008-2011. között 450 millió Ft támogatást biztosított 95 muzeális intézmény számára közoktatást és egész életen át tartó tanulást támogató múzeumpedagógiai szolgáltatási tevékenységeinek fejlesztésére. A program keretében 100 ezer 3 és 26 év közötti diák vett részt múzeumpedagógiai foglalkozásokon. Az Új Magyarország Fejlesztési Terv és az Új Széchenyi Terv keretében a 2008-2012. közötti időszakban a könyvtári rendszer fejlesztésére került sor. A fejlesztések fő célcsoportja a gyermekek voltak. A programok a minőségi oktatás magasabb határfokkal történő támogatását tűzték ki célul, a könyvtári szolgáltatásokkal elősegíthető olvasási és digitális kompetenciák fejlesztésével. A könyvtárak speciális olvasáskultúra fejlesztő és könyvtárhasználatot segítő foglalkozás-sorozatokon keresztül nyújtottak a szabadidő hasznos eltöltéséhez és a művelődéshez korszerű ismereteket. A naprakész info-kommunikációs technikák felhasználásával gyermekportálok jöttek létre, illetve a korosztály igényeinek megfelelő könyvtári szolgáltatásokat alakítottak ki. A gyermek-és ifjúsági korosztályt célzó fejlesztési forrás 2 milliárdra tehető. A programokban több 100 ezer gyermek vett részt országsszerte.

39. a. pont

A menedékhez való jogot az Alaptörvény is deklarálja XIV. Cikk (3) bekezdésében. A menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvény legutóbb 2010. év decemberében került módosításra, a módosítások 2011. év folyamán szakaszosan léptek hatályba.

Kísérő nélküli kiskorú az a tizenhét éves életévét be nem töltött külföldi, aki jogszabály vagy szokás alapján felügyeletéért felelős nagykorú személy kíséréte nélkül lépett Magyarország területére, vagy a belépést követően maradt felügyelet nélkül.

Ha a magát kiskorúnak valló menedékkérő kiskorúságát illetően kétség merül fel, életkora megállapítása céljából orvos-szakértői vizsgálat kezdeményezhető, amely hozzájárulásával, illetve törvényes képviselője vagy ügygondnoka hozzájárulásával végezhető el. A gyakorlatban igazságügyi orvos-szakértő által végzett háromféle vizsgálat – kéztő-röntgen, fogazat és másodlagos nemi jegyek vizsgálata – alapján egységesített szakvélemény születik arról, hogy a kérelmező kiskorúnak tekinthető-e. Amennyiben az életkor egyértelműen nem állapítható meg, az orvos szakértő által megállapított életkor számának alsó értéke az irányadó az ügyfél életkoránál, így kétség esetén (pl. 17-19 éves kor) a kérelmezőt a menekültügyi hatóság kiskorúnak tekinti. Az elismerés iránti kérelem elutasítására nem kerülhet sor kizárólag azon az alapon, hogy az elismerést kérő nem adta hozzájárulását a vizsgálat elvégzéséhez, de ebben az esetben az elismerést kérőre nézve a kiskorúakra vonatkozó rendelkezések - a törvényes képviselő

bevonására, illetve az ügygondnok kirendelésére vonatkozó rendelkezések kivételével - nem alkalmazhatóak.

A kísérő nélküli kiskorú a menedékjogról szóló törvény szerint különleges bánásmódot igénylő személy. Erre tekintettel a menekültügyi eljárást soron kívül kell lefolytatni, és számára a menekültügyi eljárás során képviselőt ellátó ügygondnokot kell kirendelni. Az ügygondnokokat a gyámhatóság rendeli ki, és általában ügyvédek látják el ezt a tevékenységet. Az ügygondnok feladatai között szerepel az, hogy a személyes meghallgatásról, az arra való felkészülés módjáról, valamint annak következményeiről az elismerését kérőt tájékoztassa. A kiskorú csak az ügygondnok jelenétében hallgatható meg.

A kísérő nélküli kiskorút nem lehet származási országába visszaküldeni, ha a család egyesítése, illetve az állami vagy más intézményi gondoskodás sem a származási országában, sem az őt befogadó más államban nem biztosított. Ez a szabály tehát akkor is védelmet nyújt a kísérő nélküli kiskorú számára, ha a menekültügyi eljárás eredményeképpen nem jogosult menekültkénti vagy oltalmazottkénti elismerésre – ekkor a kísérő nélküli kiskorút befogadottként kell elismerni. A menekültügyi hatóság feladata a kísérő nélküli kiskorú menedékkérő, a menekült, és az oltalmazott felügyeletéért felelős személy felkutatása kivéve, ha a menekültügyi hatóság tudomására jutott információk alapján feltételezhető, hogy az nem szolgálja a gyermek érdekeit. A gyakorlatban ezt a feladatot a menekültügyi hatóság elsősorban a Nemzetközi Vöröskereszt Keresőszolgálatának közreműködésével végzi.

A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény értelmében a nem magyar állampolgár kiskorú akkor válik óvodai ellátásra jogosulttá, illetve akkor tanköteles Magyarországon, ha menedékjogot kér, menekült, oltalmazott, menedékes; a szabad mozgás és tartózkodás jogát Magyarországon gyakorolja; bevándorolt vagy letelepedési engedéllyel rendelkezik.

Az elmúlt évektől hazánk külön költségvetési támogatást nyújt a nem magyar állampolgár tanköteles korú tanulók oktatásához. Az elismerését kérő, menekült, oltalmazott gyermekek a tankötelezettségük teljesítésével kapcsolatos oktatási-nevelési költségterítés támogatásban, valamint beiskolázási támogatásban részesülhetnek, amelyek anyagi támogatások. A támogatások köre és mértéke nem szűkül a 2012. szeptember 1-jétől hatályba lépő **nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvénnyel sem.**

2009/2010-es tanévben:

A Debreceni Befogadó Állomáson elhelyezést nyert, beiskolázott gyermekek :	62 fő
A Bicskei Befogadó Állomáson elhelyezést nyert, beiskolázott gyermekek:	17 fő
Kísérő Nélküli Kiskorúak Otthonában, valamint a Fiatal Menekültek Otthonában elhelyezett beiskolázott gyermekek:	54 fő
Budapesten magánszálláson élő	26 fő

2010/2011-es tanévben:

A Debreceni Befogadó Állomáson elhelyezést nyert, beiskolázott gyermekek :	42 fő
A Bicskei Befogadó Állomáson elhelyezést nyert, beiskolázott gyermekek:	9 fő
Kísérő Nélküli Kiskorúak Otthonában, valamint a Fiatal Menekültek Otthonában elhelyezett beiskolázott gyermekek:	38 fő
Budapesten magánszálláson élő gyermekek:	31 fő

2011. május 1-jét megelőzően az elismerését kérő, kísérő nélküli kiskorúak a tizennyolcadik életévük betöltéséig a kiskorúak elkülönített elhelyezésére és ellátására alkalmas befogadó állomáson nyertek elhelyezést. A menekültügyi hatóság 2009-től kezdődően egy, az Európai Menekültügyi Alap támogatásával megvalósuló projekt keretében speciális otthon működését biztosította ezen a befogadó állomáson. Itt speciális képzettséggel rendelkező szociális munkások 24 órás felügyeletet biztosítottak a kísérő nélküli kiskorúak felett annak érdekében, hogy védjék őket az embercsempésztől, az esetleges eltűnéstől. Ezen felül számos, célzottan a kísérő nélküli kiskorúak speciális szükségleteihez igazított foglalkozást biztosítottak az otthonban (iskolai felzárkóztatás, kultúra-orientáció, pszichológiai asszisztencia, készség és képességfejlesztés stb.)

2011. május 1-jétől hatályos menekültügyi jogszabályi rendelkezés értelmében a kísérő nélküli kiskorú elismerését kérő a gyermekvédelmi jogszabályok alapján **a gyermekvédelmi intézményrendszer keretében helyezendő el.** A Gyermekvédelmi Törvény hatálya ennek megfelelően kiterjed az elismerését kérő kísérő nélküli kiskorúra, a befogadott jogállású, továbbá

a magyar hatóság által menekültként, oltalmazottként elismert gyermekekre is. Ennek megfelelően 2011. május 1-jétől az elismerését kérő kísérő nélküli kiskorúak is a gyermekvédelmi ellátórendszerben nyernek elhelyezést. 2011. május 1. és augusztus 30. között az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából a Magyar Ökumenikus Segélyszervezet a Bicskei Befogadó Állomás területén bérelt Kísérő Nélküli Kiskorú Menekültek Otthonában valósította meg a kísérő nélküli kiskorú kérelmezők elhelyezését és ellátását. 2011. augusztus 31. óta a kísérő nélküli kiskorúak elhelyezése és ellátása a főtí Károlyi István Gyermekközpontban valósul meg. A kísérő nélküli kiskorú gyermekek állami gyermekvédelmi rendszerbe történő felvétele is a gyermek mindenek felett álló érdekének alapelve, illetve durva bánásmód és elhanyagolás elleni fellépés előmozdítását szolgálja. 2011-től kezdődően az Európai Menekültügyi Alap támogatásával megvalósuló projektek segítik a gyermekvédelmi rendszer felkészülését a magyar nyelvet nem beszélő, idegen kultúrából származó gyermekek befogadására. **2011. december 31-én** a főtí gyermekvédelmi intézmény ellátottainak létszáma **39 fő kísérő nélküli kiskorú** volt, akik közül **17 fő kérelmező, 22 fő státusszal rendelkező** volt. A **migráns utógondozói ellátottak** (gyermekvédelmi rendszerben nagykorúvá váltak) létszáma **34 fő** volt.

39. b. pont

A menekültügyi jogszabály alapján a nemi erőszak, súlyos elhanyagolás, kizsákmányolás, kínzás, vagy kegyetlen, embertelen és megalázó bánásmód áldozatául esett, továbbá fegyveres konfliktus során traumát szenvedett kiskorúak megfelelő rehabilitációs, szükség esetén mentálhigiénés ellátása és szaktanácsadása érdekében a menekültügyi hatóság jelzéssel él az illetékes egészségügyi intézmény, kísérő nélküli kiskorú esetében az illetékes gyermekvédelmi intézmény felé.

39. b./i. tekintettel arra, hogy a gyermekek fegyveres konfliktusba történő bevonásáról szóló Fakultatív Jegyzőkönyv ratifikálására 2009-ben került sor, annak végrehajtásáról külön jelentésben számolunk be.

39 c. pont/ i.

A Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény értelmében munkaviszonyt munkavállalóként az létesíthet, aki tizenhatodik életévét betöltötte. A törvényes képviselő hozzájárulása szükséges a korlátozottan cselekvőképes személy jognyilatkozatához. A munkaviszony szempontjából fiatal munkavállaló az, aki tizennyolcadik életévét még nem töltötte be. Az iskolai szünet alatt munkaviszonyt létesíthet a tizenötödik életévét betöltött, általános iskolában, szakiskolában, középiskolában nappali rendszerű képzés keretében tanulmányokat folytató tanuló, törvényes képviselőjének hozzájárulásával. A **gyámhatóság engedélye** alapján a tanköteles fiatal munkavállaló – ha az érdekeivel nem ellentétes - a művészeti, sport-, modell- vagy hirdetési tevékenység keretében foglalkoztatható. Ha a tizennyolcadik életévét még be nem töltött személy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony (megbízás) keretében végez munkát, a jogviszony létesítésére ugyanezen rendelkezéseket, valamint a fiatal munkavállalók foglalkoztatására vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Nőt és fiatal munkavállalót nem szabad olyan munkára alkalmazni, amely testi alkatára, illetve fejlettségére tekintettel rá hátrányos következményekkel járhat. A szabályok megszegése a munkajogban érvénytelenséget von maga után.

A hatályos Büntető Törvénykönyv a **kiskorú veszélyeztetése** egyik minősített eseteként szabályozza a kiskorúval történő kényszermunka végeztetését.

Ugyan a hatályos Btk. nem szabályozza külön a gyermekmunkát, azonban az előkészítés alatt álló új Büntető Törvénykönyv két tényállása is foglalkozik ezzel a témával. **Kényszermunka** néven új tényállás kerül be a törvénybe, mely súlyosabban lesz büntetendő, amennyiben gyermeket kényszerítenek munkára. Továbbá **gyermekmunka** néven kerül szabályozásra a kiskorúakra vonatkozó garanciális munkajogi szabályok megszegése.

2010. május 1-jétől közérdekű munkát fiatalokkal szemben csak akkor lehet kiszabni, ha a terhelt az ítélethozatalkor a 16. életévét betöltötte. 2010. májusáig közérdekű munkát fiatalokkal szemben akkor lehetett kiszabni, ha az ítélethozatalkor betöltötte a 18. életévét. A törvény tizennyolc évről tizenhat évre szállítja le az életkori határt. Az életkor leszállítása a Munka Törvénykönyvével összhangban van. A jogszabály módosításnak megfelelően, az életkor leszállításával bővült a bíróság által alkalmazható szankciók köre, 16 és 18 év közötti fiatalokkal szemben is kiszabhatóvá vált a közérdekű munka büntetés.

A közelmúlt gyakorlati tapasztalata - gyermekmunka az autópálya építéseknél - és az **Alapvető Jogok Biztosának jelzése** azt mutatatták, hogy a munkaügyi hatóság a munkaügyi ellenőrzéskor a gyermekmunka észlelése esetén nem kereste meg a gyermekvédelmi rendszert. Ennek orvoslása érdekében a Gyermekvédelmi Törvény módosításával 2011. január 1-jétől a munkaügyi hatóság is bekerült a gyermekvédelmi jelzőrendszerbe.

39/ c. pont/ ii.

A hatályos Btk. alapján **súlyosabban büntetendő** az a nagykorú személy, **aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával** kábítószerrel kereskedik, előállít, megszerez, tart, az országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz. Még súlyosabb büntetésre számíthat, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személynek **kábítószerrel kínál vagy átad, illetve ilyen személy felhasználásával kábítószerrel forgalomba hoz vagy azzal kereskedik**. Továbbá akkor is így minősül a cselekmény, ha az elkövető oktatási, köznevelési, gyermekjóléti és gyermekvédelmi, közművelődési feladatok ellátására rendelt épület területén, illetőleg annak közvetlen környezetében kábítószerrel kínál, átad, forgalomba hoz vagy azzal kereskedik. További minősítő körülmények folytán lehetséges, hogy az elkövető akár életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető legyen.

Az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személynek kábítószerrel nem minősülő kábító hatású anyag, illetőleg szer **kóros élvezetéhez segítséget nyújt, vagy ilyen személyt erre rábírni törekszik**, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

39/ c. pont / iii.

A nemi erkölcs elleni bűncselekmények körében a Büntető Törvénykönyv a kiskorúakat fokozott védelemben részesíti.

A 12. életévét be nem töltött személyt a Btk. szerint védekezésre képtelennek kell tekinteni, így a sérelmére megvalósított nemi erkölcs elleni bűncselekmény minden esetben erőszakkal elkövetett bűncselekményként minősítendő. Az életkornak a nagykorúság elérésig a tizenkettedik életév betöltése után is jelentősége van. A 12-14. életév közöttiek sérelmére megvalósuló bűncselekmények esetén a tizennyolc éven felüli elkövető megrontásért felel akár közösen a sértettel, akár fajtalankodik vele, míg a tizennyolc év alatti elkövető csak a közösülés esetén vonható felelősségre megrontásért.

A tiltott pornográf felvétellel való visszaélést a Btk. 204. §-a rendeli büntetni. A hatályos szabályozás szerint a pornográf jellegű visszaélésekkel szembeni büntetőjogi védelem a kiskorú személyeket illeti meg. A törvényhozó nem kívánja kizárni a házasságkötéssel törvény erejénél fogva nagykorúvá vált, tizenhatodik életévüket betöltő személyek védelmét, ezért a törvény a passzív alanyok körét a tizennyolcadik életévét be nem töltő személyekre változtatja. Ez a megoldás egyébként szervesen illeszkedik a Btk. nemi erkölcs elleni bűncselekményeinek rendszerébe, amelyben a tizennegyedik, illetve tizennyolcadik életév be nem töltésének van alapvető jelentősége. A gyermekpornográfiával kapcsolatos bűncselekmények a következők: gyermekpornográfia előállítása, gyermekpornográfia forgalmazása, terjesztése vagy továbbítása, gyermekpornográfia felajánlása vagy annak hozzáférhetővé tétele, gyermekpornográfia megszerzése vagy birtoklása.

Az üzletszerű kéjelgéshez (Btk. 205.§) kapcsolódó egyes elkövetési magatartások körében a jogalkotó külön védelemben részesíti a fiatalok személyeket. Súlyosabban minősül, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő ugyanis az üzletszerű kéjelgés elősegítése és a kerítés, amennyiben tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére követik el.

Az új Büntető Törvénykönyv a nemi erkölcs elleni fejezetet teljesen átstrukturálja. Ennek megfelelően **gyermekpornográfia** néven kerül szabályozásra az az eset, mikor kiskorú személyekről pornográf tartalmú felvételeket készítenek és terjesztenek, megszereznek, illetve birtokolnak. Az új Büntető Törvénykönyv a gyermekekkel kapcsolatos prostitúciós bűncselekményeket egy csoportba gyűjtve, **gyermekprostitúció** kihasználása néven szabályozza újra, a gyermekek ilyen irányú kihasználásából hasznot húzókat súlyos büntetésre számíthatnak.

39/ c. pont /iv.

Tekintettel arra, hogy a gyermekek eladásáról, a gyermekprostitúcióról és a gyermekpornográfiáról szóló Fakultatív Jegyzőkönyvet Magyarország 2009-ben ratifikálta a végrehajtására vonatkozó részletes beszámolásra az első országjelentésben kerül sor.

Az emberrablást a Btk. 175/A. §-a, az emberkereskedelmet a Btk. 175/B. §-a rendeli büntetni. Az emberrablás sértettje tekintetében a törvény nem tesz életkori megkülönböztetést, az emberkereskedelem vonatkozásában azonban minősítő körülményként, súlyosabban rendeli büntetni, amennyiben az elkövető a bűncselekményt tizennyolcadik életévét be nem töltött személy sérelmére valósítja meg.

Magyarország a Bizottság 58. számú zárószövegében tett felhívásának eleget téve – a megfelelő belső jogalkotást követően - a 2006. évi CII. törvénnyel ratifikálta az Egyesült Nemzetek keretében Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyvét.

2011. év első félévében, a magyar EU-elnökség ideje alatt kidolgozásra került az ún. Budapest Ütemterv, amelyet az Európai Unió Bel- és Igazságügyi Tanácsa a 2011. június 10-i ülésén fogadott el. A Budapest Ütemterv irányvonalat szab egy hatékony és magas színvonalú áldozatsegítő rendszer felépítéséhez.

Kiemelt szempontként jelennek meg az ütemtervben a speciális áldozati csoportok (gyermekek, fogyatékkal élő személyek, szexuális erőszak és emberkereskedelem áldozatai) és szükségleteik meghatározása az elszorított bűncselekmény típusa, valamint a személyhez kötődő jellemzők alapján.

A Belügyminisztérium Európai Együttműködési Főosztályának feladata az emberkereskedelem áldozatainak segítségével foglalkozó Emberkereskedelem Elleni Nemzeti Koordinációs Mechanizmus (THB Mechanizmus) működtetése. A mechanizmus működésének célja egy áldozat-orientált szemléletmód kialakítása, az emberkereskedelem elleni összehangolt fellépés megteremtése, valamint a nemzeti és nemzetközi helyzet folyamatos figyelemmel kísérése, értékelése, továbbá a kormányzati és nem kormányzati szervek emberkereskedelem elleni tevékenységének összehangolása.

(Lásd: 28. i pont és 31. i. pont)

39. e. pont /i.

A büntetőjogi felelősségre vonhatóság alsó korhatára 14 év, **a gyermekkor büntethetőséget kizáró ok.** 14-től 18. életév betöltéséig az elkövető fiatalok, akire a felnőtt korú elkövetőkhöz képest a büntető anyagi, eljárási és végrehajtási rendelkezéseket tekintve kedvezőbb szabályok vonatkoznak.

A fiatalkorú elkövetők vonatkozásában a **tevékeny megbánás** - a vádemelésig közvetítői eljárás keretében a sértett által elfogadott módon és mértékben a bűncselekménnyel okozott sérelem jóvátétele, illetve a kábítószer-élvező gyanúsított vállalja a kábítószer-függőséget gyógyító kezelésen, kábítószer-használatot kezelő más ellátáson vagy megelőző-felvilágosító szolgáltatáson való részvételt - jogszabályi feltételeinek megvalósulása esetén, **büntethetőséget kizáró okot eredményez.**

A fiatalkorúak eljárása alá azon büntetőügyek tartoznak, amelyek a fiatalkorú által elkövetett bűncselekmény miatt indulnak. Azon büntetőeljárásokra, amelyekben a fiatalkorú vagy gyermekkorú a sértett (pl. kiskorú veszélyeztetése, tartás elmulasztása, sérelmükre elkövetett nemi erkölcs elleni bűncselekmények, így pl. gyermekpornográfia, stb.) az általános, felnőtt korúak elleni büntetőeljárások szabályai vonatkoznak.

A 2011. szeptember 1. napjáig hatályban lévő rendelkezés szerint: „a fiatalkorúak helyi bírósági hatáskörbe tartozó ügyében a megyei bíróság székhelyén lévő helyi bíróság jár el, a Fővárosi Bíróság területén a Pesti Központi Kerületi Bíróság jár el, e bíróságok illetékessége a fiatalkorúak ügyében a megye, illetőleg a főváros területére terjed ki.

2012. január 1-jétől a Be. 448. § (2) bekezdése alapján: a fiatalkorúak elleni bírósági eljárásban első fokon a tanács elnöke (egyesbíró), másodfokon és a Kúriát kivéve, harmadfokon a tanács egyik tagja az Országos Bírósági Hivatal elnöke által kijelölt bíró.

Az ügyészségen – figyelemmel arra, hogy a fenti módosítás eredményeként az általános hatáskörrel rendelkező városi bíróságokon is sor kerül fiatalkorúakkal szemben tárgyalásokra - a korábbi 100 fő körüli fiatalkorú terheltekkel szembeni eljárásra kijelölt ügyészek száma 900 fő körülire módosult. A nyomozás felügyeletét azonban továbbra is a megyei székhely szerint városi ügyészségen kijelölt fiatalkorúak ügyészei látják el, akik feladata a vádirat elkészítése is.

2012. január 1-jétől változott a Be. 460. § (3) bekezdése: „a tárgyaláson az ügyész részvétele kötelező. A fiatalkorúak elleni büntetőeljárásban ügyészségi fogalmazó és alügyész a vádat nem képviselheti”.

A 2011. március 1-jétől hatályos 461.§ (1) bekezdés szerint a fiatalkorú vádlott távollétében az eljárás nem tartható meg.

Az **eljárások időtartamát** tekintve, a nyomozás elrendelésétől a jogerős bírósági határozat meghozataláig eltelt időt figyelembe véve a vádlottak kb. 1/3-a (2011:36,89%), míg a vádemeléstől az első fokú bírósági határozat meghozataláig a vádlottak 2/3 %-a (2011: 65,58%) tekintetében fejeződik be egy éven belül az eljárás.

A büntetőeljárás elhúzódása a végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt fiatalkorúak esetében is jelentőséggel bír, mert ha az elítélt a szabadságvesztés megkezdésekor a huszonegyedik életévét betöltötte vagy a végrehajtás alatt tölti be, a bíróság a törvény rendelkezése folytán a szabadságvesztés végrehajtásának fokozatát a felnőtt korúakra irányadó anyagi jogi szabályok alapján állapítja meg.

A 2011. évben hatályba lépett, az eljárások gyorsítását célzó jogszabályi változások remélhetőleg azzal az eredménnyel is járnak, hogy a büntetéskiszabási gyakorlat a szabadságvesztés helyett a javítóintézeti nevelés gyakoribb alkalmazásának az irányába mozdul el.

39/ e. pont /ii.

Fiatalkorú elkövetők tájékoztatási kötelezettségére vonatkozóan a Büntetőeljárás Törvény (továbbiakban: Be.) nem tartalmaz külön szabályokat. Az általános, felnőtt korú terheltekre is vonatkozó szabály szerint (Be. 179. § (1) bekezdés) a terheltet gyanúsítottként kell kihallgatni, ha vele szemben bűncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja megállapítható. A fogva tartott gyanúsítottat 24 órán belül kell kihallgatni.

A fiatalkorú elleni eljárásban **védő részvétele kötelező** (Be. 450.§). Amennyiben a terhelteknek nincs meghatalmazott védője, a nyomozó hatóság, az ügyész illetőleg a bíróság védőt rendel ki számára (Be. 48.§).

A büntetőeljárásban a törvényes képviselő jelenléti, észrevételezési, felvilágosítás-kéresi, indítványtételi, valamint jogorvoslati jogára a védő jogai irányadók. Amennyiben a törvényes képviselő a bűncselekményt a fiatalkorúval együtt követte el, avagy érdekei a fiatalkorú érdekeivel egyébként ellentétesek, a gyámhatóság a fiatalkorú érdekében eseti gondnokot rendel ki.

A Btk. 109. §-a összhangban van az Egyezmény 37.cikkének b) pontjával, amely úgy rendelkezik, hogy „fiatalkorúval szemben szabadságvesztés-büntetés kiszabása a törvény értelmében csak végső eszközként (Ultima ratio-elv) legyen alkalmazható a lehető legrövidebb időtartammal.” Ennek megfelelően szabadságelvonással járó büntetést, szabadságvesztést minden esetben meg kell, hogy előzze, a javítóintézeti nevelés, mely szabadságelvonással járó intézkedés, míg a szabadságelvonással járó intézkedést a szabadságelvonással nem járó büntetésnek és a szabadságelvonással nem járó intézkedésnek kell megelőznie.

Az Egyezmény 37. cikkének a) pontjával összhangban van a hatályos Btk. rendelkezése, amely kimondja, hogy a főbüntetések közül fiatalkorúakkal szemben nincs helye életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabásának.

A jelenleg hatályos szabályozás szerint fiatalkorúakkal szemben az alábbi szankciók alkalmazhatók: főbüntetések közül a szabadságvesztés, amely csak határozott ideig tarthat. A generális minimum fiatalkorúak esetében egy hónap, míg a felső határ a különös részi büntetési tételkeret felső határától és attól függően alakul, hogy a terhelt az elkövetéskor betöltötte-e a 16. életévét, ennek megfelelően öt, tíz, illetőleg tizenöt év szabadságvesztés. Halmazati, illetve összbüntetés esetén sem haladhatja meg a büntetés tartama a húsz évet. Fiatalkorúak esetében a szabadságvesztés tartama rövidebb, mint felnőtt korúak esetében, a fiatalkorúak egy hónapjával szemben felnőtt korúaknál a generális minimum két hónap. A fiatalkorúak szabadságvesztését külön, a fiatalkorúak számára létesített büntetés-végrehajtási intézetben fiatalkorúak börtönében, illetve fiatalkorúak fogházában hajtják végre, fiatalkorúaknál a legszigorúbb, fegyház fokozat nem létezik. Az új Btk. elfogadását követően sem várható változás ezen szabályozást illetően.

A büntetés-végrehajtás hatályos szabályozása **a 1979. évi 11. törvényerejű rendelet a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló 30. § (1) a** szabadságvesztés végrehajtása során a nőket a férfiaktól, a fiatalkorúakat a felnőttkorúaktól el kell különíteni. Ha a fiatalkorúak börtönében vagy a fiatalkorúak fogházában levő elítélt a szabadságvesztés végrehajtása alatt betölti a huszonegyedik életévét, a szabadságvesztés fokozatát büntetés-végrehajtási bíró határozza meg az elítélt meghallgatása után.

Az intézkedések alkalmazhatósága is eltérően alakul fiatalkorú esetén. A közügyektől eltiltás esetén fiatalkorút csak egy évet meghaladó szabadságvesztés kiszabása esetén lehet a közügyektől eltiltani. A megfelelő családi környezetben élő fiatalkorú nem tiltható ki abból a helységről, amelyben családjá él. A próbára bocsátás elrendelésének is szélesebbek a lehetőségei, mivel a törvény kimondja, hogy fiatalkorúnál erre minden bűncselekmény esetén lehetőség van. Fiatalkorúra pénzbüntetést akkor lehet kiszabni, ha önálló keresete (jövedelme) vagy megfelelő vagyona van.

A Szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény 2010. augusztus 19. napjától hatályos 14. § (2) bekezdése rendelkezik a fiatalkorúak esetében az elzárás tartamáról:

„az elzárás legrövidebb időtartama egy nap, leghosszabb tartama fiatalkorú esetén harminc nap. (általános 60 nap) Az elzárás végrehajtása során a fiatalkorút a felnőtt korútól el kell különíteni.”

39/ e. pont iii.

A fiatalkorúval szemben alkalmazott büntetés vagy intézkedés célja elsősorban az, hogy a fiatalkorú helyes irányba fejlődjék, és a társadalom hasznos tagjává válják. Büntetést akkor kell kiszabni, ha intézkedés alkalmazása nem célravezető. Szabadságelvonással járó intézkedést alkalmazni vagy büntetést kiszabni csak akkor lehet, ha az intézkedés vagy a büntetés célja más

módon nem érhető el (Btk. 108.§). A fiatalkorú szabadságelvonását jelenti, azonban nem büntetés, hanem intézkedés a javítóintézeti nevelés alkalmazása.

Az ügyészség mind a fiatalkorúak büntetés-végrehajtási intézeteiben, mind a javítóintézetekben törvényességi vizsgálatokat tart.

Ügyészi törvényességi vizsgálatok alkalmával az ügyész a fogvatartottakat szűrőpróbaszerűen meghallgatja. A Legfőbb Ügyészség utasítása szerint a fiatalkorúak ügyésze az illetékességi területén működő javítóintézetben havonta legalább kétszer ellenőrzi a javítóintézeti nevelés, valamint az előzetes letartóztatás végrehajtásának törvényességét, különösen a befogadás alapjául szolgáló iratok szabályszerűségét, a fogva tartási határidő megtartását, a fogva tartás körülményeit, a bánásmódot, a fiatalkorú fogva tartottak jogainak biztosítását. Az ellenőrzésről készített feljegyzést - intézkedés indokoltsága esetén annak kezdeményezésével - meg kell küldeni a javítóintézet igazgatójának.

A fogvatartottak elhelyezésére szolgáló épületben, a közösségi helyiségekben, illetőleg a látogatók számára biztosított helyiségekben 2011. augusztus 15. napjától a Legfőbb Ügyészség Gyermek- és Ifjúságvédelmi Önálló Osztálya vezetőjének kezdeményezésére panaszláda került kihelyezésre, melybe panasz név nélkül helyezhető el, és annak kulcsa a javítóintézet működése felett törvényességi felügyeletet gyakorló fiatalkorúak ügyésznél van, annak tartalmát minden törvényességi vizsgálat alkalmával ellenőrzi a vizsgálatot végző ügyész. Az eltelt időszakban több esetben indult fegyelmi, illetve büntetőeljárás az ily módon az ügyész tudomására jutott, a fiatalkorúak egymás ellen elkövetett bűncselekményei, illetve az intézményen belül a fiatalkorúak jogsérelmével járó események miatt.

A fiatalkorúak ügyésze a rendőrségi fogdában és a büntetés-végrehajtási intézetben negyedévente legalább egyszer ellenőrzi a fiatalkorú előzetes letartóztatásba helyezetttekre vonatkozó speciális végrehajtási szabályok érvényesülését.

A fiatalkorúak a jogszabály által minimumként kötelezően előírtnál több alkalommal és hosszabb időben tarthatnak telefonon kapcsolatot hozzátartozóikkal. Ezen túl a fiatalkorú fogvatartottak több módon is gyakorolhatják jogait, élhetnek panasztétellel, kérhetnek jogi segítséget. Ennek keretében: kérhetnek ügyészi meghallgatást, zárt borítékos levél formájában írhatnak az intézet igazgatójának, korlátlan és zárt formában írhatnak nemzetközi szervezethez, hatósághoz, kérelmi lap formájában kérhetik, hogy az intézet igazgatója személyesen hallgassa meg őket, az intézeti könyvtárban megtalálható jogszabályok jegyzékét szabadon felhasználhatják.

39/ e. pont iv.

A Btk. 18. § (1) bekezdése szerint javítóintézeti nevelést a bíróság akkor rendel el, ha a fiatalkorú eredményes nevelése érdekében intézeti elhelyezése szükséges. A javítóintézeti nevelés tartama egy évtől három évig terjedhet. Azt, aki a tizenkilencedik életévét betöltötte, a javítóintézetből el kell bocsátani. A javítóintézeti nevelés végrehajtását a javítóintézetek rendtartásáról szóló 30/1997. (X. 11.) NM rendelet szabályozza.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma fenntartásában lévő javítóintézetekben fiatalkorúakkal szembeni előzetes letartóztatás, és a javító-intézeti nevelés, mint intézkedés végrehajtására kerül sor. Jelenleg négy javítóintézet működik az országban: egy 78 férőhelyes lányok számára, és három intézmény fiúk számára összesen 364 férőhellyel. Az előzetes letartóztatás és a javítóintézeti nevelés végrehajtása a mindkét feladatot ellátó intézményeken belül elkülönül, azonban egyaránt érvényesül az intézkedés javító-nevelő, a fiatalkorú társadalomba való visszailleszkedését elősegítő jellege. **Előkészítés alatt áll egy új, 80 férőhelyes, fiú javítóintézet létrehozása a Dunántúlon a TIOP 3.4.3. Kiemelt projekt keretében;** a rendelkezésre álló forrás várhatóan 2,25 milliárd Forint.

A javítóintézetekben folyó nevelés célja a fiatalok társadalmi beilleszkedésének elősegítése, ennek érdekében beilleszkedési zavarainak enyhítése, pszichés állapota rendezése, iskolázottságának és szakmai képzettségének fejlesztése, az alapvető erkölcsi normák elfogadtatása, az egészséges életmódra való felkészítése, azaz a fiatalok re-szocializációs esélyeinek növelése.

A javítóintézeti nevelés módszerei - a nevelés, oktatás, képzés, foglalkoztatás területén egyaránt - korrigáló, pótló, fejlesztő célzatúak; egyéni szükségletekhez igazodók; ezen belül különös hangsúlyt kapnak szocio-terápiás, pszichoterápiás programok és módszerek, a csoportok és az egyén pozitív befolyásolásának módszerei.

Általános iskolai oktatásban részesülnek azok a fiatalok, akik beérkezésükkor nem rendelkeznek 8 osztályos végzettséggel, ezt követően piacképes szakma elsajátítására is lehetőségük van az intézményben.

A büntetés-végrehajtási intézetekben a fiatalok tanköteles korúak ugyancsak oktatásban részesülnek, továbbá az intézetek a nem tanköteles korúakat ösztöndíjban részesítéssel motiválják a tanulásra, valamint - távoktatás keretében - biztosítják a fiatalok részére a középfokú, illetve a felsőfokú oktatásban való részvétel lehetőségét. Jelenleg is több érettségiző, illetve érettségire készülő fiatal van elhelyezve az intézetekben.

39/ e. pont/ v.

Szervezett keretek között, a továbbképzés az ügyészség oktatási központjában évente egy alkalommal történik. A 3-4 napig tartó továbbképzésen évente kb. 30 fő szakmai konzultációját biztosítják, ahol az aktuális problémák megvitatása mellett speciális témák megvitatására is sor kerül, így pl. 2011. évben az Európai Bizottság gyermekbarát igazságszolgáltatásra vonatkozó ajánlását.

A közigazgatási és igazságügyi miniszter, a belügyminiszter, és az emberi erőforrások minisztere 2012. december 31-éig hozta létre a **Gyermekbarát Igazságszolgáltatásért Munkacsoportot**, amelynek éves munkatervében szerepel a gyermekbarát igazságszolgáltatás kialakítása érdekében az érintett szakemberek oktatását végző szervezetekkel konzultáció folytatása, és a konzultáció eredményeképpen kialakított oktatási terv előkészítése.

Ezen kívül a **Magyar Bíróképző Akadémia** 2012-es bírósági központi oktatási tervében (2012. január 1-jétől 2012. július 15-ig) már most is szerepelnek többek között olyan előadások, mint pl.: a családjogi ítélkezés kérdései egy-egy pertípus keretében, a mediáció lehetősége és tapasztalatai a házassággal összefüggő jogvitákban, a fiatalokra vonatkozó speciális szabályok kriminológiai, anyagi jogi és eljárásjogi jellegzetességei, valamint a 14. életév alatti tanúk meghallgatása.

A bírák számára szervezett továbbképzéseken a családjogi ügyeket tárgyaló bírák számára kétnapos képzés keretében kerül sor a családjogi ítélkezés uniós joggyakorlatának áttekintésére, valamint a családjogi jogalkalmazás kérdéseinek megvitatására. Emellett a civilisztikai ügyeket tárgyaló bírák számára szintén két napos képzés során családjogi jogeseteket feldolgozó kiscsoportos gyakorlatot is szerveznek. A nyomozási bírónál fő témaként szerepel a kiskorú tanúk meghallgatása. Egy különálló kétnapos továbbképzés fő témáját képezi a fiatalok bűnelkövetőkre vonatkozó anyagi és eljárásjogi szabályok felfrissítése, kihangsúlyozva az ilyen ügyeket tárgyaló bírák számára szükséges ismereteket. A kiskorú veszélyeztetéséről szóló egynapos képzés során téma lesz a vonatkozó bírói gyakorlat, de a fókuszban a cselekmény áldozatait érintő kérdések lesznek, a pszichológus, orvos-szakértő és családvédelemmel foglalkozó szakemberek képzésbe történő bevonásával.

A **Magyar Ügyvédi Kamara** és a **Magyar Ügyészképző Központ** központi oktatásán a 2012-es évben több alkalommal is foglalkoztak a gyermek- és ifjúságvédelem témakörével, valamint a kiskorúakra és fiatalokra vonatkozó speciális szabályok ismertetésével.

39. f. pont

A fiatalok büntetés-végrehajtási intézeteiben és a javítóintézetekben a jogszabály által előírt differenciáláson kívül csak a nevelési érdekeket szolgáló - végrehajtási fokozaton belüli - különböző csoportok kialakítására került sor. (pszicho-szociális, enyhébb rezsim, alap rezsim, szigorúbb rezsim). **Nincsenek olyan csoportok, amelyek a diszkrimináció lehetőségét felvethetnék.** Minden csoportban, programon, oktatáson a készségeiknek és jogszabályi feltételeknek megfelelő fogvatartottak vesznek részt, más szelektáló szempont nem merül fel. Valamennyi intézet rendelkezik könyvtárral, klubhelyiségekkel, kondicionáló teremmel, számítógép teremmel. Ezen helyiségek használata a fogvatartotti közösség számára kötött szabályok szerint (heti programnak, napirendnek megfelelően) történhet. Valamennyi fiatalok büntetés-végrehajtási intézetében **lehetőség nyílik a fogvatartottak számára a lelki gondozás igénybe vételére, a vallásgyakorlásra.**